The background of the cover is a light beige color. At the top, there is a wavy white line that curves across the page. Above this line, there is a faint, sketchy illustration of a face with large, expressive eyes and a heart-shaped nose. In the bottom right corner, there is a stylized, layered graphic that resembles the pages of an open book or a fan, with warm orange and yellow tones.

ISSN 1857-2278

Biblio Scientia

NR. 3-4, 2010

Academia de Științe a Moldovei
Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan”

BiblioScientia

Revistă de biblioteconomie și științele informării
2010 Nr. 3-4

Redactor - șef: **Aurelia HANGANU**

Redactor - șef adjunct: **Lidia ZASAVIȚCHI**

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Pavel BORODKOV (Ekaterinburg, Rusia)

Elena BOȚAN-GAINA (Chișinău, Republica Moldova)

Ana BRĂIESCU (Chișinău, Republica Moldova)

Elena COROTENCO (Chișinău, Republica Moldova)

Octavian GORDON (București, România)

Elena HARCONIȚĂ (Bălți, Republica Moldova)

Dimitar ILIEV (Sofia, Bulgaria)

Ivan KOPYLOV (Moscova, Rusia)

Lidia KULIKOVSKI (Chișinău, Republica Moldova)

Olga OSIPOVA (Moscova, Rusia)

Maria POPESCU (Chișinău, Republica Moldova)

Alexei RĂU (Chișinău, Republica Moldova)

Claudia SLUTU-GRAMA (Chișinău, Republica Moldova)

Ventsislav STOYKOV (Sofia, Bulgaria)

Valentina TCACENCO (Chișinău, Republica Moldova)

Angela TIMUȘ (Chișinău, Republica Moldova)

Nelly ȚURCAN (Chișinău, Republica Moldova)

Lector: **Elena VARZARI**

Coperta / viziune grafică: **Viorel POPA**

© Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a AȘM

ISSN: 1857-2278

Revistă semestrială

Textele sunt avizate. Redacția își rezervă dreptul de a decide asupra oportunității publicării materialului oferit de colaboratori, precum și de a solicita autorilor modificările sau completările considerate necesare.

Adresa redacției:

str. Academiei 5a, mun. Chișinău, 2028, Republica Moldova

Tel/fax: (022) 72-74-01

E-mail: library@asm.md, aureliahanganu@yahoo.com

SUMAR

ISTORIA CĂRȚII ȘI A PRESEI

Ventsislav STOYKOV. <i>A small mystery revealed: On the authorship of the only Bible translation for the Jews in Bulgaria</i>	5
Dimitar ILIEV. <i>From Stone to Book to E-Book</i>	18
Ion ȘPAC. <i>Crâmpoie din viața unui talent supravegheat</i>	32
Angela TIMUȘ. <i>Cartea – imensă valoare a libertății</i>	44

TEORIE, METODOLOGIE ȘI PRACTICĂ ÎN BIBLIOTECONOMIE

Nelly ȚURCAN. <i>Publicarea științifică – ca practică de comunicare</i>	50
--	----

HOMO QUAEERENS: CERCETĂTOR – INFORMAȚIE – BIBLIOTECĂ

Lidia ZASAVITCHI. <i>Evaluarea bibliometrică a revistelor în domeniul științelor ecologice și mediului ambiant</i>	59
Ana BRĂIESCU. <i>Lectura – fenomen cultura</i>	72

DEZVOLTAREA COLECȚIILOR

Maria POPESCU, Tamara MARIAN, Valentina TCACENCO. <i>Fondurile personale</i>	80
---	----

TRIBUNA TINERILOR SPECIALIȘTI

Cristina DOLINSCHI. <i>Biblioterapia – remediu al stresului profesional</i>	84
Veronica MANDRIC (COȘERU). <i>Arhetipul satului în literatura basarabeană</i>	88

ANIVERSĂRI

Elena COROTENCO – 60 de ani: <i>Creionări la un portret</i>	94
--	----

RECENZII, PREZENTĂRI DE CARTE

Claudia SLUTU-GRAMA, Raisa VASILACHE. <i>„Neamul Cantemireștilor” – bibliografie de anvergură</i>	100
Ion ȘPAC. <i>Vlad Pohilă bibliografiat</i>	103
Janna NIKOLAEVA. <i>Referințe bibliografice: norme și stiluri de citare</i>	109
Ana BRĂIESCU. <i>Pomelnicul Mănăstirii Voroneț</i>	112

DIVERTIS

Rodica COSTAȘ. <i>Noi parteneri în relațiile de schimb internațional de publicații la BȘC „Andrei Lupan” a AȘM</i>	114
Pelagheia POPESCU, Ana ENEA. <i>Perlele colecției noi</i>	117

SUMMARY

BOOK AND PRESS HISTORY

Ventsislav STOYKOV. <i>A small mystery revealed: On the authorship of the only Bible translation for the Jews in Bulgaria</i>	5
Dimitar ILIEV. <i>From Stone to Book to E-Book</i>	18
Ion ŞPAC. <i>Fragments of the Life of a Supervised Talent</i>	32
Angela TIMUŞ. <i>The Book – an Immense Value of the Freedom</i>	44

THEORY, METHODOLOGY AND PRACTICE IN LIBRARY

Nelly ȚURCAN. <i>Scientific publication – the practice of communication</i>	50
--	----

HOMO QUÆRENS: RESEARCH – INFORMATION – LIBRARY

Lidia ZASAVITCHI. <i>Journals Bibliometric Evaluation in Ecological and Environmental Sciences</i>	59
Ana BRĂIESCU. <i>Reading - a cultural phenomenon</i>	72

COLLECTION DEVELOPMENT

Maria POPESCU, Tamara MARIAN, Valentina TCACENCO. <i>Personal Funds</i>	80
--	----

TRIBUNE OF YOUNG SPECIALISTS

Cristina DOLINSCHI. <i>Bibliotherapy – remedy of professional stress</i>	84
Veronica MANDRIC (COŞERU). <i>The specific of the village in bessarabian literature</i>	88

ANNIVERSARY

Elena COROTENCO – 60 years: <i>Sketching a portrait</i>	94
--	----

REVIEWS, BOOK PRESENTATIONS

Claudia SLUTU-GRAMA, Raisa VASILACHE. <i>Cantemir's dynasty scale's bibliography</i>	100
Ion ŞPAC. <i>Vlad Pohilă – bibliography of</i>	103
Janna NIKOLAEVA. <i>Bibliographic References: Rules and Citation Styles</i>	109
Ana BRĂIESCU. <i>Saint book of Voronet Monastery</i>	112

DIVERTIS

Rodica COSTAŞ. <i>New Partners of the Central Scientific Library „Andrei Lupan” of the ASM in the Relations of International Exchange of Publications</i>	114
Pelagheia POPESCU, Ana ENEA. <i>Pearls of a new collection</i>	117

**A SMALL MYSTERY REVEALED:
On the authorship of the only Bible translation for the Jews in
Bulgaria**

VENTSISLAV STOYKOV

Mast. Class Literature of Sofia University, Bulgaria

Articolul prezintă o analiză a traducerii mai puțin cunoscute a Vechiului Testament în limba bulgară în contextul variantelor moderne ale traducerii Bibliei în limba bulgară de la începutul sec. 19. Cartea a fost publicată în 1938 și conține o selecție de povestiri ilustrate din Vechiul Testament traduse din ebraică fiind destinate comunității evreiești din Bulgaria. Autorii cercetează în detalii activitatea literară și duhovnicească a traducătorului Jo Danailoff, un evreu bulgar și preot al Bisericii Congregaționiste din Bulgaria și Israel în perioada interbelică.

The article presents a lesser-known translation of the Old Testament in Bulgarian in the context of modern Bulgarian Bible translations from the beginning of the 19. c. on. The book was published in 1938. It contains an illustrated selection of Old Testament stories translated from the Hebrew original and intended for the Bulgarian Jewish community. The author researches in detail the literary and ministerial activity of the translator Jo Danailoff, a Bulgarian Jew and a minister of the Congregational Church in pre-World War II Bulgaria and in Israel.

In the following article I aim to present the findings about the author and the purpose of a recently rediscovered Bible translation in Modern Bulgarian language, which for different reasons was outside the attention of the Biblical scholarship in Bulgaria. Our approach towards giving the facts and information will be a narrative-descriptive one.

About my mistake and its correction

More than fifteen years ago, when I started with my first attempts to discuss problems of translating and interpreting the Bible, I made a small mistake, transmitted and repeated later on, but eventually confronted and corrected. The mistake: I designated a particular revised edition of the Bulgarian Bible as published in 1938, i.e. two years earlier than its actual printing. At that time almost all of the editions of the Bible used by the Protestants in our country were prototypical editions from copies, published before the World War II. Different organizations issued via photographic impression the 1914 editions printed in Istanbul (a.k.a. Constantinople), the revised version from 1924, published in Sofia, or the edition from 1940 issued in Sofia as well.

I also discovered a New Testament edition dated 1938, which was identical in its text and form with the aforementioned edition of the whole Bible and thus I presumed it to have the same year of publication. Only later I realized not just that I made a mistake, but also how limited was my knowledge (and of most of Bulgarian people at that time) of the history of the Bible translations, revisions and editions in Bulgarian language.

The first translation in modern Bulgarian made by Theodosiy of Bistritsa monastery (in the vicinity of Bucharest) was published by the Russian Bible Society in 1823 in London and sent to St. Petersburg for distribution mainly among the Bulgarians in Moldova¹. Later this edition was destroyed and today only two copies are known to exist – one in Russia and one in England. Some years later in 1828 Sapounoff published in Bucharest² at his own expenses the translation of the Four Gospels completed by his brother and him.³

In 1840, after some years of delay, in Smyrna (present day Izmir in Turkey) was published the first complete translation of the New Testament (NT) in modern Bulgarian by the British and Foreign Bible Society (BFBS), made by the monk Neophitus of Rila monastery. In next twenty years this great work had five more editions, some of which slightly edited and corrected, printed in Bucharest, London and Smyrna.⁴

In 1852 in Smyrna the father of the modern Bulgarian journalism Konstantin Fotinoff started work on the translation of the Old Testament (OT) at the expense of BFBF. At the end of 1858, shortly after the end of his translation work, Fotinoff fell ill and died. Later his work was edited by the American missionary in Turkey Dr. Elias Riggs and the Bulgarian

¹ For more information on this edition, which for many years was considered completely destroyed, see Петровски, Х. К вопросу о первом печатном переводе Нового Завета на новобългарский язык. 1917. – in: Библиографический мелочи, XIII, Петроград, Российской академии 1918; Радкова, Р. Първият печатен превод на Евангелието на български език. – in: Българското възраждане и Русия. С., 1981; Иванова, Д. Преводът на Евангелието от Теодосий Бистрички в историята на новобългарските преводи на Библията. – in: Българистични проучвания. Т. 2, В. Търново, 1997; и др.

² Новий завет. Сиреч четирите евангелии на четирях евангелиста, переведени от елинския на българския език, които ся употребява сега в Българията. Който с благословението на сегашнаго митрополита на сичката Угровлахия г. г. Григория при пресветлаго и превисокаго княза Григория Гика воевода наче да ся печати, а подир дохожданието на армията на най-силното империе на сичката Русия прие приличното окончателно, през осердието на одного от переводителите, а със спомоществуването и харчът на едноплеменците благочестиви христиани. В Букурещ, в святата Митрополия, в лето ... [1828] юлия месеца. Типограф Матей Бабянов. Словаредител Слав Канюв, калоферци. [iv], 220 с. 8^о (4^о).

³ See also: Попруженко, М. Переводы Нового завета на болгарский язык и их издания. – in: ЖурМНП, ноем. 1902; Кодов, Хр. Към историята на Сапуновия превод на Св. Евангелия. – in: Родина, 2, 1939, № 2.

⁴ Smyrna 1840; Smyrna 1850; Bucharest 1853; Bucharest 1857; London 1859; Bucharest 1859 and another in Bucharest 1859.

intellectual Hristodul Kostovich, and then published in three volumes in Constantinople in 1860⁵, 1862⁶ and 1864⁷. Soon after the translation of the OT is ready, realizing the changes of the Bulgarian language and the domination of the Eastern Bulgarian dialect, a committee was formed to retranslate the New Testament and then to prepare an edition in one volume of the entire Bible. For that purpose in 1864 the American missionary Dr. Albert Long and the Bulgarian writer and public figure Petko R. Slaveikoff joined the team of Dr. Riggs and Kostovich.⁸

In 1866 the new translation of the NT was published in Constantinople and in 1871 in the same city the whole Bible was published for the first time in one volume. In the following years and decades many editions were made. Slight revisions and corrections, mainly on the spelling, were made for the editions in 1874, 1897, 1908 and 1912.

In 1897, some years before the end of his life, Dr. Riggs started taking notes towards a more radical linguistic and critical revision⁹, but the genuine work of serious revision, using Riggs' notes, was started around 1908 by a committee of four people – three Bulgarians and the American missionary Robert Thomson.¹⁰ After a long delay due to the outbreak of the Balkan wars the NT is published in 1821 and the whole Bible came out in 1923 and again in 1924. This was a more radical revision, which not only revised the spelling or updated many archaic words and expressions, but also applied many text critical changes, accepted by the committee of the Revised English Version, published at the end of the XIX. About fifteen years later a second but minor revision on the first one was made and the NT was published in 1938 and the complete Bible in 1940.

Even prepared by such famous Bulgarians and by foreign (well versed in Bulgarian) brilliant biblical scholars the Bulgarian Bible translation tradition from nineteenth century was always considered by the Bulgarian Orthodox Church as Protestant and by default suspicious. There were always some attempts to criticize or to restrict the use of Protestant editions, but until the beginning of twentieth century it was the only available translation of the Scripture in modern Bulgarian. So even though the services were in Church

⁵ Священное Писание Ветхаго и Новаго Завета преведено от първообразно-то. Част пръва, която съдържа пет-те Мойсеови книги. Цариград в книгопечатницъ-тъ на А. Минасова, 1860 [1], 558 p.; 19 x 11 cm. See Darlow and Moule, 2327.

⁶ Священное Писание Ветхаго Завета преведено от първообразно-то, Част втора, който съдържава от Иисуса Навина до Иова. Цариградъ. В Книгопечатницъ-тъ на А. Минасова, 1862; [1], 812 c., 19 x 11 cm. See Darlow and Moule, 2328.

⁷ Священное Писание Ветхаго Завета преведено от първообразно-то, Част трета, която съдържава от Псалтир-т до Малахия. Цариград в Книгопечатницъ-тъ на А. Минасова, 1864; [1], 993, [2] c., 19 x 11 cm. See Darlow & Moule, 2329.

⁸ Canton 1910: 218-219.

⁹ Thomson 1901: 18.

¹⁰ Hall 2008: 208-209.

Slavonic, many Orthodox Christians used the Protestant Bible. In order to change these circumstances and also to provide readers with the Deuterocanonical books of the OT, traditionally part of the editions of the Bible in the Orthodox countries, the Bulgarian Orthodox Church initiated a translation in 1891 under the Bulgarian Exarch, the Metropolitan Boris, Professors Tzoneff, Zlatarsky and Kostoff being appointed as the Revision Committee. Later the Metropolitan Simeon of Varna and Professor Tzankoff took part in the work, which was finished and published in 1925¹¹ in Sofia.¹² In 1982 a Revision of the Orthodox translation was printed with the funding of the United Bible Society.

In last twenty years many new revisions of the whole Bible¹³ and some new translations of the NT were prepared and published.¹⁴ And we hope to see every generation capable and ready to revise or retranslate the Holy Scriptures so that their contemporaries will have the Word of God in an understandable language. But in order for that to happen we believe a great need should first be met. Bulgaria still needs a complete study on the history of the Bulgarian Bible translations, which covers all periods until the present day. In this study we need to find not just chronological information about when, who did what, but also what principles and practices were applied in the translation, revision and printing of the different versions and editions.¹⁵ This task is difficult because of its ambiguity – on one side to find and bring to the light the archives of people and organizations engaged in Bulgarian Bible translations almost two centuries ago, and on the other side to collect in interviews the life experience of the present day translators, editors and publishers. But even with its complexity this task should be executed, otherwise we will be condemned to continue the vicious circle of the same problems generation after generation.

About the rediscovery of a translation of the Old Testament for Jews

Towards the end of February in 2010 a short article by Dony Donev, D.Min. in an online media¹⁶ announced that an edition of 1938 Bible exists but it is not the one earlier thought of mistakenly. The author writes: „But it

¹¹ Библия сиреч книгите на Свещеното Писание на Ветхия и Новия Завет. Издава Св. Синод на Българската църква, София, Държавна Печатница, 1925; [iv], 1523, [6], 25 cm.

¹² See also Марковски, Ив. История на българския Синодален превод на Библията (с оглед към българските преводи в миналото). – in: Годишник на духовната академия, XXV, 1948-49.

¹³ Revised editions of the protestant Bible were published by the Bible League Bulgaria, Bulgarian Bible Society and „Veren” Publishing House.

¹⁴ Open Door Publishing House in Sofia, 2002 and by Bulgarian Bible Society in Sofia, 2002.

¹⁵ For a brief analysis on the existing literature on the history of the Bible translation in Modern Bulgarian, see Стойков, В. Особености и перспективи при изследването на историята на библейските преводи на новобългарски език. – in: Библията и България. Papers presented in Sofia University conference, November 2007.

¹⁶ <http://www.evangeliskivestnik.net/statia.php?mysid=588>

exists a Bulgarian Bible from 1938. It is a colorful edition of the Bible, which still may be found in some antiquarian bookstores and libraries. It is composed by some pages text accompanied by graphical and colorful illustrations of the biblical stories and has the title: „Illustrated Bible.” Then the author gives additional information on the edition, which was gathered from the book itself. The online article also provides some pictures of the book. Some months later the same author added two more short articles in the same online media, in which he gives the text of the introduction with some of his observations and a part of the translation (Esther 4:13-16) in parallel with the Revised edition of the Bible, printed in 1940. In his notes Donev points 1) that this transition is different than the one printed in Constantinople or the late revision in 1924; the text is not complete but selected parts only from the Old Testament and the purpose of the translation is obviously to serve the Jewish community in Bulgaria.

About the acquisition of a copy of the Bible in question

After I read the first article it was not possible for me to stay in one place. There rose many more questions I needed answered about this translation, which I had never run across or read about. With my collector’s passion I launch a search in the Antique market in Sofia with the sole purpose of securing a copy for my personal library and research. I was a lucky man in three day as the owner of the only available copy on the market. With this experience a new door of „relationship” with this text was opened for me.

The book is with blue rough hardcover with relief golden title on top of the front cover. The format is 18 x 13 cm. and 333 pages, including the introductions. After the cover follows an empty page and then soft cover with a color illustration of the young Samuel with the old priest Eli and the title on the bottom reads: „Illustrated Bible”. After the soft cover follows a page that helps each copy to be personalized by adding information whether this book is a gift; when a wedding ceremony took place; the name of the kids and in the back site who are the important events in the life of the owner.

The text is in one column. Ornaments and illustrations surround the text in and around with a number of border graphic frames. Some pages with color illustrations are spread throughout the book. The text and the graphics are printed on a dark yellow paper, but the color illustrations are printed on a white glossy paper.¹⁷ All selected texts of the OT included in the book are separated into parts by headings (titles and subtitles and references to the standard Bible separation in chapters and verses). At the end of the book, pp. 317-320, we find an Index of the translated pericopes (passages), providing

¹⁷ At the end of the book in a small frame is stated that the paper for the black print and the graphics is purchased from Bulgaria, the one for the color print illustrations from abroad.

the name of the biblical book, the references (chapter and verses) and the pages where this text is found in the *Illustrated Bible*. The following pp. 321-322 give us: „The approximated Biblical chronology from the creation of the world till [the time of] prophet Malachi”. Then on page 323 follows a chart with the time of reign of the kings from the beginning through the Divided Monarchy of Israel and of the prophets, who ministered at that time. On the back of the page is a map of Palestine. From p. 325 to p. 331 we find the Content index, which gives the headings (titles and subtitles) and their page numbers. From p. 331 till p. 333 is given the list of illustrations, starting with the color ones and then the graphic ones. At the bottom of p. 333 we find corrigenda of some of the found mistakes in printing.

As a title page in an illustrated frame we read: „Illustrated Bible with geographical map of Palestine and a chronological chart of the biblical events. Translated and prepared by Jo Danailoff MCMXXXVIII¹⁸”. And on the mirror page again in an illustrated frame we read: „Selected pages from the Torah, the Prophets and the Writings with illustrations from Doré¹⁹, Lilien²⁰, Dickson and others.” At the end of the book in a simpler frame we read: „This book is linotyped and printed in „Stopansko razvities”²¹ in 1937/1938. The clichés are made in Graphica Printing House.

Thus, at this point we learn who is the translator, but except his name, which shows that he is of Jewish ethnic background, the book gives no further information about him. Later in the introduction (p.7) the translator informs us that he selected which parts from the OT are to be translated and he produced the translation from the original Hebrew, consulting during his work respected translations in French, German and English. We also find that the translator worked with an awareness of the existing Bible translation traditions in Bulgaria both the Protestant and the Orthodox. His statement about the purpose of his new translation: „to contribute that the Book of the books to become more understandable and favorite²²” explains the more free and in places explanatory approach in translation. This translation – made from original Hebrew, in connection with the existing Bible translations in Bulgarian, consulted with the most influential western languages – was published with the blessing of „almost all Jewish public institutions and organizations” in Bulgaria, including „the respected Supreme Jewish Spiritual Court in Bulgaria ... inspected and approved” the work.

The people familiar with the Bulgarian publications of folk stories and legends from the time before World War II, will probably be acquainted with

¹⁸ 1838

¹⁹ Gustave Doré.

²⁰ Ephraem Moses Lilien

²¹ „Стопанско развитие”

²² достъпна и любима

the name Jo Danailoff. He published several small books and collections of folk tales, poems and songs.²³ In some of his books²⁴ (and bibliographical notes attached to them) we find that Jo Danailoff is a pseudonym of Joseph Isakoff Danailoff, „popularizer of Bulgarian folklore and compiler of about ten anthologies during the period of 1936 and 1943”²⁵. But knowing his name and his obvious interest in folk poems and tales or that he translated the tales of the Brothers Grimm does not help much to see the connection with such a serious text such as the Bible. Nevertheless, it somehow explains his approach to abbreviation and illustration of the biblical text just as tales are illustrated. On the other hand does not convey his seriousness as a translator, which is claimed in the Introduction of the Illustrated Bible. Better impression about his claim as serious Bible translator may be seen from „The introduction words”²⁶ we give in translation in the following paragraphs:

„In line with²⁷ the existing two translations of the Bible, the merits²⁸ of which we don't underestimate, we present²⁹ this new translation made from the original and compared with the best translations of the world known languages – French, German and English.

The only incitement which inspired us in the fulfillment of this work was to contribute that the Book of the books is to become more understandable and favorite³⁰, so that it may raise the human souls and give it the wings of the unearthly power and living hope.³¹

This Bible is abridged³². Through a very diligent and conscientious judgment³³ we attempt to choose mainly good biblical stories and important historical events.

²³ Йо Данаилов Хитър Петър. *Весели приключения*. Избралъ и преразказалъ Йо Данаилов. Предговоръ отъ проф. д-ръ Ал. Балабановъ. Корицата изработи В. Лазаркевичъ. Рисунки към текста Михаил Блекъ. „Пиринъ” Екзархъ Йосифъ, 38. София, 1940 г., 112 с.; Хайдут Сидер и Черен арап. Отбор български народни песни: празнични – битови – юначни. Съст. Йо Данаилов. ЕИ „LiterNet”, Варна, Второ издание. Под редакцията на Тодор Моллов. 2006. He also translated and published children's tales from Brothers Grimm: Братя Грим „Чудни приказки”. Превод от оригинала Йо. Данаилов. „Златна библиотека”, София, 1942г., 48 стр. The book includes eight tales with illustrations.

²⁴ Данаилов, Йосиф Исаков. Нашата татковина: Избрани географски четива. Златна библиотека. София, 1938, с. 58.

²⁵ see Todor Mollov's note (http://litenet.bg/folklor/sbornici/danailov_kozlev/content.htm).

²⁶ Уводни думи

²⁷ Наред със

²⁸ достойнства

²⁹ поднасяме

³⁰ достъпна и любима

³¹ „за да възвишава душите и да ги окрилява с неземна сила и жива надежда”

³² е съкратена

³³ старателна и добросъвестна преценка

I know that because of the abridging some readers will find chasms, which is natural. But I find pleasure in the hope that someone may decide that among the translated parts there is somewhat of a surplus.

My sense of duty and gratitude compel me to state that this translation would never be published without the valued cooperation and blessing of nearly all public Jewish institutions and organizations in our country and especially of the Central Consistory of the Jews in Bulgaria, to whom I express most warm gratitude.

We are immeasurably indebted to the respected Supreme Jewish Spiritual Court in Bulgaria for the inspection and approval of our modest work.

In spite of all our efforts, we know that our work is neither completed, nor perfect. But the love with which we accomplished it and which gave us strength to overcome not a small number of obstacles, conscientious care and effort, which we gave, fans in us the flame of faith that this transition will awaken a greater love toward the Eternal book. And this will be for us the best reward.

The translator”

After the introduction follows an explanation about the edition³⁴ and how it may be used or benefited from. Here is a translation of it³⁵:

„*Order of the books*³⁶ – it almost follows the one in the original. The small number of changes was made for chronological accuracy or technical convenience.

Sources of the translation – with each new Title (Header) are given also the references, chapters and verses, but the original source, from which the translation is made, is given at every primary location. The given Titles (Headers) are for fluency and for the sake of convenience and are not present in the original.

Abridgements – they are made after careful judgment, selecting the wonderful biblical stories, valuable because of their artistic-literary and morally-religious qualities.

³⁴ Пояснителни бележки

³⁵ Илюстрирана Библия, с. 7-8.

³⁶ The italics are mine in order to distinguish the different colors in the original.

Consciously some famous and difficult passages³⁷ are omitted in order this Bible to be easily be trusted even in the hands of readers in a fragile age and freely to serve as guidebook for the whole family. Wherever was needed to omit phrases or passages, it is marked with ellipsis.

Names – by rule they are given by the Sephardic³⁸ pronunciation, which is worldwide, accepted as authoritative. Rare exceptions are allowed in exceptional cases, when as result of a doubt in the right pronunciation, is difficult to establish the exact transcription.

The more important personal names at the first instance of writing preserve the original form and in parentheses is inserted the form that is the official pronunciation in Bulgarian. For example: Shelomo (Solomon); Shaul (Saul)³⁹.

Inserted words – this are words, which will not be found in the original, but are needed as explanation in the translation. They are given in italics.

Inspiring expressions – these, which with their empowering influence on the human spirit are worthy to be memorized, are marked in spaced font.

The illustrations – these are copies of the works of great world-class masters, who with unique skills have illustrated the Biblical plot. Color illustrations are from Gustave Doré and others and the graphic illustrations are from E. M. Lilien and V. Dixon.

Appendices – for the reader's comfort, for completeness and clarity we add a Chronological chart and a Geographic map of Palestine. Also the Content and the Index of the Biblical passages added at the end of the book, made in a systematic and a practical way, vastly help quick inquiries.

Most conscientous efforts have been made in a concise form to present the most essential, while the organic connection of the all work is preserved. We tried to provide a system, which limits, as much is possible, the use of

³⁷ известни неудобни пасажии

³⁸ сефардското произношение

³⁹ Шеломо (Соломон); Шаул (Саул)

technical signs. They are used only with essential additions and explanations.”

So the Introduction and the additional explanations provide us with information about the source language of this translation and the seriousness and the scholarly approach of the translator, but we still do not know who is the person behind the name and the claim of serious and competent scholar and translator... what is his life story – a small mystery, that needs to be revealed!

About my discovery in Cambridge University Library

In May of this year (2010) in a private trip to England I planned to visit the Cambridge University library and to work with the archives of the British and Foreign Bible Society which are treasured there. My purpose was to find as much information as I can about the work of the Society in regard to translating, editing and publishing the Bible in Bulgarian. Towards the end of my perusals’ time over the old yellowed-over-time pages, and hundreds of them – letters and reports – handwritten in the nineteenth century, I finally got to typed out correspondences from the 1970’s. And among the letters my attention was drawn by a correspondence about the publishing of the Bulgarian Bible in the USA and the opinion of a „Hebrew Christian from Bulgaria”, living in Israel, who has been disappointed to discover that this „new” edition was in fact a photo-type impressions edition of some of the older one.

This letter was redirected by Harold Moulton to Bernard J. Tidball from BFBS as part of their correspondence in which Moulton introduces a Bulgarian, who has some recommendations about a recently produced edition of the Bulgarian Bible and claims to have some experience in Bible translation and is ready to cooperate in possible project for translating or editing the Bible in Bulgarian. The person sends on 14 November 1970⁴⁰ a letter to introduce himself and is addressed to B. Tidball. At the end of the letter the typed name of the sender is Joseph Izakoff, but the handwritten name is Joseph Isakoff.⁴¹ He starts his letter in the following way:

„I wish to introduce myself as a Hebrew Christian from Bulgaria, ordained⁴² by the Congregational Church in

⁴⁰ BSA/D8/1/4.

⁴¹ We find consistently multiple spellings of his name by different authrs. As we mentioned, in his letter the author himself spells his last name in two ways – Izakoff and Isakoff. We also find that the small number of Bulgarian sources (Matheeff 1980: 37) spell his last name as Isakov. We also find even bigger differences in the way his personal name is – Joseph, Ivan or Isak. All these differences easily be accounted for through the fact that these are Bulgarian names with Hebrew origin, transliterated to Cyrillic and to English.

⁴² In: Куличев, Хр. ред. *Вестители на истината. История на Евангелската църква в България*. ББД, София, 1994, p. 327 Joseph Isakoff is mentioned as pastor Joseph Isakoff and

Bulgaria⁴³ in 1928. I have lived in Israel for about 20 years⁴⁴, and have a congregation of Bulgarians in Tel Aviv.

For many years I was on the staff of ‘The Morning Star’⁴⁵, the only evangelical weekly [newspaper], in Bulgaria, and editor of a spiritual magazine there, with a large circulation. I had the privilege of making a translation of an abridged Old Testament, which was published by a Jewish publishing house in Bulgaria, in 1938, and approved by the Jewish religious authorities. This was intended to test the market as a preliminary to making a complete edition of the Old Testament, but the political developments (the Nazi invasion and later the Communist rule) prevented the realization of this full edition.”⁴⁶

Well, the small mystery is revealed! We find more about the destiny of this translation, but even more – now we know who is Jo Danailoff, the translator of the only translation of the Bible (OT) for Jews in Bulgaria who is not only a publisher of folk tales! From the letter from the BFBS archives, the introduction of the Illustrated Bible and other sources we learn that Joseph Isakoff Danailoff is a Bulgarian Hebrew man⁴⁷, highly educated, well acquainted with (at list) Hebrew, English, German and French⁴⁸, devoted to make Bulgarian (at that time mainly folk) literature presented to the general readership. Hebrew by origin, Christian by faith, ordained as minister in 1928 by the Congregational Church, he was devoted to ministry among the Jews in Bulgaria⁴⁹ and to Evangelical literature as part of the staff of ‘The Morning Star’⁵⁰, the only evangelical weekly newspaper in Bulgaria, and as editor of a spiritual magazine there, with a large circulation. His work as translator of selected parts of the OT published as Illustrated Bible was prepared and published in cooperation with the Jewish authorities in Bulgaria. The purpose of the translator (and probably of the publisher too) was to see the response to the translation and hopefully later to complete and publish the entire OT. The

one of the evangelical leaders spreading the faith in Jesus as Messiah among the Jews in Bulgaria.

⁴³ The name with which this Church denomination is known in Bulgaria is: Евангелска съборна църква.

⁴⁴ Later in his letter Isakoff states that he „came to Israel in 1951”.

⁴⁵ „Зорница”.

⁴⁶ The letter is written in English.

⁴⁷ Mr. Danailoff designates himself as a Hebrew man, rather than Jewish man, where he understands Jewish as relating to religion. Today we call Hebrew Christians - Messianic Jews.

⁴⁸ The reason to believe this is not only his claim in the Introduction but also the fact that he writes to BFBS in English and uses German literature in his ministry in Israel.

⁴⁹ Furnadjieff and others 1994: 327.

⁵⁰ Matheeff 1980: 35 calls him Isak Isakoff.

World War II and afterwards the new Communist government predetermined the failure of these plans.

Later in 1951 Joseph Isakoff (probably with his family) arrives in Israel as part of the Hebrews allowed by the Bulgarian Government to migrate in the newly reestablished country of Israel. Soon after he arrived and settled in Tel Aviv he started leading a congregation of Bulgarian Hebrews. In 1953 we find that he writes to a German Christian organization asking for copies of their magazine in German language. His letter is signed „Rev. Joseph Isakoff.”⁵¹ In 1961 we learn that he leads a group for the study of the Bible in the city of Jaffa in Israel attended by Christians and Jews.⁵² In 1970 he tried to establish relationships with BFBS with the hope that it will be possible to help for better edition of the Bible in Bulgarian. This initiative did not bear fruit unfortunately due to the context and the times of the 1970's. He died in 1977 in Israel.⁵³

About the other small mysteries, which need to be revealed

Future comparative and philological studies could tell us more about Isakoff's translation principles. We still need to find out if he translated more than the published parts and if so if the manuscripts are preserved. Or it may be interesting to find out if there are more literary works made in Bulgarian at the time of his life and religious ministry. It will be interesting to find out if some responses of the time of publishing the Illustrated Bible exist and if they are positive or not. In fact there are probably many more mysteries we may encounter, but at least this one is revealed, i.e. who was the translator completing this unique Illustrated Bible edition.

Bibliography:

CANTON, William. *A History of the British and Foreign Bible Society*, vol. III. London, 1910.

DARLOW, Thomas Herbert and Horace Frederick MOULE, *Arthur Garland Jayne. Historical Catalogue of the Printed Editions of Holy Scripture in the Library of the British and Foreign Bible Society*. Vol. 2: Polyglots and languages other than English. British and Foreign Bible Society Library, 1903.

ФУНАДЖИЕВ, Д., Георги ПОПОВ и Тодор ШОПОВ. *Вестители на истината. История на Евангелската църква в България*. Редактор Христо КУЛИЧЕВ. ББД, София, 1994.

MATHEEFF, Mitko. *Document of darkness: a document of 35 years of atheist-communist terror against the Christians in the People's Republic of Bulgaria*. Mission „Your Neighbor in Need”, Bulgaria, 1980.

⁵¹ Lake Union Herald Vol. XLV, Berrien Springs, Michigan, March 24, 1953, No. 12, p. 6 (http://www.adventistarchives.org/docs/LUH/LUH19530324-V45-12__B.pdf)

⁵² http://www.heraldmag.org/archives/1962_3.htm#_Toc31127720.

⁵³ http://www.heraldmag.org/archives/1977_5.htm#_Toc36048195

ХОЛ, Уилям. Пуританите на Балканите. In: *Нов човек*, София, 2008. (a translation of Hall, William Webster Jr, PhD. Puritans in the Balkans. Sofia, 1938).

THOMSON, Robert. A Paper read in a memorial Service for the late rev. Elias Riggs. In: *Memorial Service for the late rev. Elias Riggs*, D.D., LL.D., missionary of the American Board for Commissioners for Foreign Missions. A.B.C.F.M., 1901.

BSA: Archives of the British and Foreign Bible Society in Cambridge University Library.

FROM STONE TO BOOK TO E-BOOK

DIMITAR ILIEV

Department of Classics, University of Sofia, Bulgaria

În articol este prezentată succint cercetarea tradiției corpus-ului epigrafic grecesc în Bulgaria. Se examinează în special structura și interpretarea lucrării „*Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae*” în 5 volume editate de Georgi Mihailov. Este discutată posibilitatea reproducerii corpus-ului în format digital. În final s-a optat pentru crearea unei structuri diferite, bazate pe utilizarea tehnologiilor informaționale. Sarcina i-a revenit Proiectului Telamon din cadrul Catedrei Filologie Clasică a Universității din Sofia, Bulgaria.

The article briefly presents the tradition of Greek epigraphical corpora in Bulgaria, particularly examining the structure and the approach of the five-volume *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae* edited by Georgi Mihailov. Then, the possibilities are discussed of re-creating Mihailov's corpus as it is in digital form, and the choice is justified to not follow it strictly and create a different web-based structure, which was the first task of the Telamon Project at the Department of Classics, University of Sofia, Bulgaria.

In 2007, a small team at the Department of Classics to the University of Sofia, Bulgaria, consisting of the Greek linguists and epigraphers Mirena Slavova and Nicolay Sharankov and the writer of these pages launched the Telamon Project¹. The aim of the project can be summarized as publishing, in digital form, the rich ancient Greek epigraphic heritage from Bulgaria, concentrating at first on the regions of today's Plovdiv (Philippopolis) and Stara Zagora (Augusta Traiana). In the course of our work, however, a number of issues arose, not least the problem of the relationship between the existing Bulgarian epigraphic corpora and the relatively new medium of electronic publication. This problem, and our approach to it, will be briefly discussed in the current paper in the light of the tradition of epigraphic publications in Bulgaria.

1. Bulgaria's epigraphic heritage

Firstly, a few words have to be said about the epigraphic heritage in Bulgaria, and its Greek part in particular. The territory of today's Bulgaria is unique with its crucial position between East and West which made it, throughout the centuries, the focus of many migration and colonization processes, the core of quite a few political entities such as the Thracian

¹ See the project's URL at <http://telamon.proclassics.org>.

Odrysian Kingdom and the two medieval Bulgarian states, and the heart of three successive Empires: Roman, Byzantine, and Ottoman. A great part of the populations and structures to which today's Bulgarian lands provided a home have left inscriptional traces of their activities: tombstones, dedications, contracts, laws, praises of eminent individuals and benevolent deities. Thus, epigraphic monuments are scattered throughout Bulgaria written in Greek, Latin, Slavic, Ottoman Turkish, as well as languages like Thracian of which only onomastic vestiges and single words in ancient glossaries have survived. Moreover, the linguistic boundary between Greek and Latin as spoken languages in the framework of the Roman Empire, one of the important cultural boundaries in the history of ancient society, can be drawn along the mountain range of the Balkans, i.e. passing right through the middle of the modern state of Bulgaria². Several languages can be even fully traced in their diachronic development through their epigraphic heritage found in our lands. Such is the case of the Slavic dialect spoken in Bulgaria. Monumental examples of its earliest phase, whose literary counterpart is widely known as Ancient Bulgarian, Old Slavic or Old Church Slavonic, exist from the end of 9. c. CE, and the inscriptional continuity hasn't ceased until the modern Bulgarian language of today. Almost the same is the case with the Greek language. The first ancient Greek colonies on the Bulgarian Black Sea shore such as Apollonia Pontica (today's Sozopol) were founded at the end of 7. c. BCE and the first inscriptional evidence from these settlements can be dated around that time. Greek was the official language of all the Hellenistic Thracian kingdoms such as the states of the Odrysae and the Getae³. It continued being the official language under Roman rule in what is today Southern Bulgaria, the Roman province of Thrace (Latin being the official language of the province of Moesia Inferior, nowadays Northern Bulgaria). Greek inscriptions kept on appearing on tombs, churches, and other monuments well into the Byzantine and mediaeval Bulgarian periods, frequently alongside Protobulgarian glosses or parallel texts inscribed in Old Church Slavonic⁴.

² This boundary, known as the „Jiřeček line” after the name of the great Czech student of Balkan history Josef Konstantin Jiřeček (first proposed in his *Geschichte der Serben*, Gotha, 1911), has been the object of many modifications and discussions since the 1950's: see e.g. Kaimio, J., *The Romans and the Greek Language*, Societas Scientiarum Fennica, 1979, pp.87-88; Beshevliev, V., *Prouchvaniya varhu lichnite imena u trakite* [Research on the Personal Names among the Thracians, in Bulgarian], Sofia, 1965, p. 88 (with a map); Lindstedt, J., „Linguistic Balkanization: Contact-induced change by mutual reinforcement”, in: Gilbers, D. G., et al. (eds.), *Languages in Contact*, Amsterdam, 2000, pp. 231-246.

³ See, for example, Chichikova, M., P. Delev, A. Bozhkova, „Investigations of the Thracian Fortified Settlement near Sveshtari in the 1986-1988 Period”, *Helis II* (1992), pp.73-88, where, among other things, account is given for the Greek inscriptions found in the region.

⁴ See common characteristics of the Greek inscriptions from the First Bulgarian State. In: V. Beševliev, *Die protobulgarischen Inschriften*, Berlin, 1963, pp. 49 et seqq. A curious recent

2. Greek inscriptions from stone to book

This rich Greek epigraphic heritage which, in some places, stretches even into the modern era, has naturally been the object of much research and many publications since the beginnings of modern Bulgarian academic epigraphy established by the Czech archaeologist Vacláv Dobruský⁵. In the second half of the 20. c., it was organized in several large corpora. The Greek inscriptions from Late Antiquity (end of 3.-6. c. CE), largely Christian, became a part of Veselin Beshevliev's corpus of late Greek and Latin inscriptions from Bulgaria published in Germany⁶. The rich pagan Greek epigraphic evidence, however, could not be encompassed in one volume, and certainly not together with the Latin inscriptions from the same period which required, and still require, several separate volumes of their own⁷. The ambitious goal of fully presenting the Greek inscriptions from Classical Antiquity was accomplished by one of the greatest epigraphers in Bulgarian academic history and a most distinguished scholar of international renown, Georgi Mihailov. Between 1956 and 1966, he published a 4-volume series entitled *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae* (*IGBul* from here on) containing about 4000 monuments from the earliest times up to the second half of 3. c. CE. A fifth volume with addenda and corrigenda was finished posthumously by a team under the guidance of Krassimir Banev and saw the light of the day in 1997.

After the apparition of *IGBul*, every initiative having something to do with Greek epigraphy has to have this corpus in mind, even when in disagreement with Mihailov's readings of particular monuments. That is why, we need to examine the way these five volumes are organized and formatted. For an important part of the information conveyed by a small and limited piece of text – such as an inscription – may depend on the context in which it is put. Much in the same way as with its literary avatar, the epigram, the meaning of which is sometimes very unclear unless we consider it in the

find is discussed in: Sharankov, N., D. Yankov, „A 784 AD Inscription of Constantine VI and Irene from Beroe-Irenopolis”, *Archaeologia Bulgarica* 1/2008, pp. 77-86.

⁵ An early example of scholarly publication of Greek epigraphic materials is: Dobruski, V., „Materiali po arheologiată na Balgariya” [„Material for the Study of Bulgarian Archaeology”, in Bulgarian], in: *SbNU XI* (1896), Sofia, pp. 68-102. For an interesting recent publication, see: Sharankov, N., „Maximus of Apamea, Loved by Thrace and the World”, in: *Acta XII Congressus Internationalis Epigraphiae Graecae et Latinae*, Barcelona, 2007, pp. 1343-1350.

⁶ V. Beševliev, *Spätgriechische und spätlateinische Inschriften aus Bulgarien*, Berlin, 1964. It is indicative for the spirit of the times that „late Latin and late Greek” here is used almost as an euphemism for „Christian”.

⁷ This task was pursued by Boris Gerov who, unfortunately, passed away before being able to publish its final results. A part of his work appeared posthumously: Gerov, B., *Inscriptiones Latinae in Bulgaria repertae*. *Inscriptiones inter Oescum et Iatrum repertae, Serdicae*, 1989. It was somewhat hastily ordered and edited posthumously by other scholars in close relationship with Gerov.

context of an anthology⁸, an epigraphic monument can sometimes be approached in itself, but sometimes also as a part of a larger continuum that links all the urban and rural centres of similar inscriptional production. Thus, it is up to the editor of the epigraphic collection to make additional sense of what the monuments explicitly tell us by putting together different epigraphic texts in a certain order and establishing certain links between them. Having this in mind, let us proceed to the examination of the way the 4+1 volumes of *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae* are organized.

The grouping of the inscriptions which are around four thousand and cover the period between early 6. c. BCE and 3. c. CE, could be based on many possible principles. The one chosen by Mihailov is rather curious. He roughly follows the natural division of Bulgaria in northern and southern part by the mountain range of the Balkan mountains, or Haemus, as it was called in antiquity. This division was more or less replicated in Roman times by the provincial boundaries. In its framework, there were smaller boundaries followed by Mihailov, such as the ancient division of χώραι, or *territoria*, of the respective Greek poleis, later incorporated into the Roman provincial system. But the problem remains how exactly the different *territoria* are to be ordered in one volume, and, generally, whence the whole volume series should start and in what direction it should proceed in covering the whole territory of Bulgaria. Mihailov's solution is the following:

1) The Black Sea colonies and their χώραι provide the inscriptional material for volume I (published in 1956).

2) Volume II (published in 1958) contains all the monuments in Greek in today's Northern Bulgaria (*inter Danubium et Haemum*, „between Danube and the Haemus mountain range”).

3) Volume III covering all the region of Thrace together with the Rhodope mountains is divided into two fasciculi of quite a significant length. III.1. (1961) is dedicated chiefly to the territory of the μητρόπολις Philippopolis⁹ (today's Plovdiv), and III.2. (1964) covers the distance from ancient Augusta

⁸ Be it in the context of the Mediaeval *Anthologia Palatina*, our main source for Greek literary epigram, or in the (usually reconstructed) context of the original smaller collections of which it is a compilation. One ingenious attempt at such a reconstruction (albeit a little dated since the publication of the so-called ‘Milan Posidippus’) is Gutzwiller, K., *Poetic Garlands: Hellenistic Epigrams in Context*, Berkeley, 1998.

⁹ In the period to which the larger number of the inscriptions found in Plovdiv belongs, the first centuries of the Christian era, this title may or may not signify the provincial centre. See: Brown, P., *Power and Persuasion in Late Antiquity*. Towards a Christian Empire, 1992, p. 11, where the problem of official titling is briefly discussed in connexion with the processes of centralization and loss of local self-government in the course of 3. c. CE.

Trajana (Stara Zagora) up to the territories of Black Sea towns such as Anchialus (now Pomorie)¹⁰.

4) Vol. IV (1966) encompasses the territories south of the Balkan range not belonging to the Roman province of Thrace but either to Moesia or to Macedonia. These are the region of Serdica (today's Sofia) and the valleys of the rivers Strymon (nowadays Struma) and Nestos (Mesta).

Volume V, as we already mentioned, falls outside this territorial classification and is complementary to the previous four. From them, we see that the boundaries of the ancient Roman provinces are loosely followed, but are not regarded as primary, since a lot of monuments date long before these provinces were established. That is why, the whole of the Black Sea coast, belonging to two separate Roman provinces, Moesia Inferior and Thracia, is encompassed in a volume of its own. And this is the opening volume of the series due to the fact that the territories of the coastal colonies saw the apparition of the earliest epigraphic monuments in Greek. Thus, the classification proposed by Mihailov and having become the standard for the ancient Greek inscriptions in Bulgaria is partly territorial and partly chronological, at least as far as volume sequence is concerned. The fact that all the volumes of *IGBulg* have a common numbering coincides well with the volume division, to the effect that the monuments described in volume I, i.e. from the places with the oldest epigraphic tradition attested, appear in the common nomenclature with the smallest numbers¹¹.

Apart from the settlements on the Black Sea, the picture deeper in the mainland is sometimes also rather complex and doesn't quite fit neither the Roman nor any other territorial organization in particular. For example, there are instances such as the big contract from Seuthopolis, the capital of the Thracian Odrysian ruler Seuthes III (deceased ca. 300 BCE). Seuthopolis is an ancient Thracian settlement now buried under the waters of the Koprinka dam. In the 1950's, just before the dam was built, it was excavated by the Bulgarian archaeologist D.P. Dimitrov and his team. At first, Dimitrov published the large text of the Seuthopolis oath partially, and Mihailov's edited version of this preliminary sketch was first published as *IGBulg* III.2, 1731. The full Greek text was included in the series posthumously both to Mihailov and Dimitrov as *IGBulg* V, 5614. Now, if we think of it, how was

¹⁰ On the complexity of determining the exact borders of Anchialus's *territorium*, see Mihailov's *Praefatio* to *IGBulg* III.2, Serdicae, 1964, pp. 5-6.

¹¹ The continuous numbering of the inscriptions throughout all the corpus allows for alternative ways of quotation: *IGBulg* 215 is always identical with *IGBulg* I, 215, and the volume number can be omitted, since no other volume but I can contain an inscription 215. However, we chose to keep the volume number for the purposes of our text. The whole collection of Mihailov is not easily accessed and consulted, especially outside Bulgaria, and for readers that don't have it at their disposition it may not be obvious that e.g. *IGBulg* 1765 has to be sought in the third volume, fasc. 2.

Mihailov to deal with a text originally belonging to a territorial unit of unknown exact extent and having seen the light of the day only in part? Probably for such reasons, his decision was to order the inscriptions by going along the main ancient roads in Bulgaria, most of them built by the local Thracians and later rebuilt by various Greek cities and, eventually, the Roman state. Volume I follows the so-called *Via Pontica* connecting the Black Sea settlements all the way down to the Bosphorus. Volume II travels along Danube, through the middle of the Danube valley, following another ancient arterial road. Volume III gives all the inscriptions to be found along the famous *Via militaris* or *Via diagonalis* from Naissus (today's Nish in Serbia) to Byzantium, the future Constantinople. Volume IV goes along the natural road arteries of two major rivers that have national highways along them even nowadays.

Inside this larger scheme, the inscriptions from the separate dwelling places by which the reader of Mihailov as if passes on his way to somewhere else, are mainly classified according to their findspot. Sometimes, it is introduced with its ancient name, as in the cases of greater centres such as Serdica or Philippopolis and, in several instances, smaller settlements like the village Scaptopara, with its famous inscriptional pleading before the emperor Gordian¹². Mostly, however, the finding places of the inscriptions are given in their modern form dating from the time when Mihailov himself sought the inscriptions for publication. Thus, the bulk of the rubrics in *IGBulg* consists of Bulgarian (or, more rarely, Turkish) toponyms rendered in the Latin alphabet according to the established standards by the time. Consequently, for example, the *territorium* of ancient Pautalia (Kyustendil) in volume IV contains monuments from: Goročevci (= Горочевци), Dolna Dikanja (= Долна Диканя), Gjueševo (= Гюешево), etc. Each new place is introduced by notes about its history and archaeology, together with a select bibliography on the subject. So, Mihailov's corpus is useful not only as a book repository of ancient inscriptions, but also as an index of all the places in today's Bulgaria that have a traceable history until ancient times. Their names and geography throughout the ages are discussed, and the more important literature on the subject is carefully selected and quoted by Mihailov (the *terminus ante quem* for it being, of course, limited to the date of publication of the respective *IGBulg* volume, so today they have to be supplemented).

This information, together with all the other metadata for each monument, is given by Mihailov in Latin. Here, he follows a tradition that goes back to

¹² *IGBulg*. IV, 2236.

the first influential epigraphic corpora of the modern times¹³. Thus, under each separate position in the corpus provided with a number of its own, a text in Greek is published together with a metatext in Latin containing a description of the physical monument and a commentary on the text. All such positions are organized according to the following standard pattern (see fig. 1):

1) A brief description of the original context where the monument was found, including the discussion of possible transfers from elsewhere¹⁴. Here, a mention is made of the museum or the depository where the monuments are registered, together with their inventory number. Sometimes, Mihailov didn't succeed in finding them and recorded the fact in his notes: *Non vidi* („I didn't see it”). In other cases, the inscriptions in question are long lost and the editor only mentions the source of the facsimile he reproduces¹⁵.

2) Physical description of the monument, its dimensions, its condition, and the position of the text on it.

3) Bibliography of the previous editions of the inscription, if any. Usually, it also gives information on the editors' methods of taking down the text (rewriting, drawing, etc.), as well as an estimation of the qualities of their publications: *edidit bene* „published it well”, or *edidit male*, „published it badly”.

4) The Greek text of the inscription.

5) Historical and prosopographical commentary, if required by the nature of the text: e.g. dating, imperators or magistrates mentioned, hypotheses on dubious meanings of titles, on relations to other monuments and to known historical events, etc.

6) Notes on the palaeography of the text, with enumeration of all the ligatures line by line.

7) *Apparatus criticus* to the text, with notes on the various lectures given by previous editors.

The text itself is given in normalized Greek orthography, with small letters except for the beginnings of sentences and proper names. All the accents and breathings are on their standard places, except for words for which the original accent is unknown, mostly Thracian and other foreign names. The original uncial lettering of the monuments is given only in

¹³ The most obvious influence is the large series *Inscriptiones Graecae* (IG) whose volume I appeared in 1873 and which continues to be published until nowadays under the auspices of the Berlin-Brandenburg Academy.

¹⁴ For example, *IGBulg* II, 683-684: two inscribed vessels found in the locality Chestaka (i.e. the Thicket) near the town Lyaskovets believed to have served as decoration for the Bulgarian royal baths in mediaeval Tarnovo after being transferred there from the ancient site of Nicopolis ad Istrum.

¹⁵ Examples of such cases are *IGBulg* III.1, 1038-1039.

isolated instances in the apparatus, if it is an object of discussion. All the photos, or facsimiles of the monuments are located at the end of each volume.

Each of the volumes also contains indices of personal names and of language peculiarities to be found in the inscriptions.

The text-critical signs used in representing the Greek of the monuments are the following:

[] The square brackets serve to restore lost or erased¹⁶ letters: a spot on the stone originally reading ΑΓΑΘ[]/YXHI can be rendered by the editor as Ἀγαθ[ῆ] τυχῆ.

< > The triangular brackets are used by Mihailov to signify superfluous letters added by mistake to the monument, frequently the result of the so-called dittography, that is „double carving”: ΕΔΟΔΟΞΕ ΤΩΙΤΩΙΔΗΜΩΙ is rendered as ἔδο<δο>ξε τῶ <τῶ> δῆμῳ.

() The round brackets in *IGBulg* indicate letter(s) not originally present on the stone at all (as opposed to letter(s) that have been there but are now illegible), including various abbreviations. They can also serve to correct a letter wrongly carved instead of another. The first instance can be illustrated by a sequence of the type ΕΔΟΞΕΔΗΜΩΙ represented in the edition as ἔδοξε (τῶ) δῆμῳ. The second case is when, for example, a word on the stone reads ΕΑΟΞΕ, with Α wrongly carved instead of the similarly shaped Δ. In such cases, the editor corrects to ἔ(δ)οξε and indicates in the apparatus for which original letter the (δ) is substituted¹⁷.

A letter (or string of letters) dotted below indicates that what can be seen on the monument is not clear and sometimes its reconstruction is uncertain.

... Multiple dots signify a lacuna in the text of exact and known extent.

--- Multiple dashes indicate a lacuna of uncertain extent.

¹⁶ One of the most frequent and peculiar causes of intentional deletion in Roman times was the so-called *damnatio memoriae*. Public figures declared by the Senate to be enemies of the state have all their names and images removed from public monuments. These were frequently emperors or members of the imperial family killed by their rivals and successors for the throne. An interesting case of *damnatio memoriae* from Bulgarian lands is the emperor Balbinus that reigned shortly in 238 CE and is rarely mentioned in epigraphic texts: see *IGBulg* III.1, 1510.

¹⁷ The examples using the widespread inscriptional formula ἔδοξε (τῇ βουλῇ καὶ) τῶ δῆμῳ, „the Assembly (and the Council) decided” are taken from the *Notae* rubric in Mihailov's corpus, except for the first example that includes another popular inscriptional expression, ἀγαθῇ τύχῃ, „good fortune, good luck!”, provided by the team of our project.

3. A question of standards

Today, more than half a century after the apparition of *IGBulg*'s first volume, the system of text-critical signs just explained above is considered obsolete. Most of the epigraphic and papyrological teams at work nowadays use a slightly different system first proposed by the scholars at the University of Leiden in the 1930's¹⁸. Gradually, it was accepted by almost all of the epigraphic projects and was established as the current norm in authoritative series such as *Supplementum Epigraphicum Graecum* (*SEG*) and *Corpus Inscriptionum Latinarum* (*CIL*). The signs used in this revised system are the following:

[] The square brackets serve more or less the same purpose as described above: indicating an unclear place in the text restored by the editor.

[[]] The double square brackets indicate an intentionally deleted passage of the text, mostly due to *damnatio memoriae*, restored by the editor: Αὐτοκράτο[[ρα Καίσαρα Δέκιον Καίλιον ἰ Βαλβεῖνον]]¹⁹. For this purpose, Mihailov also used the single square brackets and explained the reason for the illegibility of the text in the commentary. In the *Notae* section at the beginning of each volume of his corpus where critical signs are explained, he explains that the double square brackets are not unknown to him and some other editors use them in their publications. But, obviously, by that time they were far from universally accepted.

() The round brackets are used for supplying the missing letters of a name or title written, in the original text, in abbreviated form: AYP·ANTΩNINOS is rendered in the edition as Αὐρ(ήλιος) Ἀντωνῖνος.

< > The triangular brackets either include a letter missed by the carver of the stone: Ἀγαθῇι τ<ύ>χηι standing for ΑΓΑΘΗΙ·ΤΧΗΙ, or indicate a letter which was wrongly carved instead of another: Ἀγα<θ>ῇι τύχ<η>ι standing for ΑΓΑΘΗΙ·ΤΥΧΝΙ. In other words, the triangular brackets in the Leiden system have the same function as the round brackets in the older system used by Mihailov – except for abbreviation supplying, in which function the former use of round brackets is preserved.

{ } The curly brackets serve the same purpose as the triangular brackets in Mihailov: the exclusion of superfluous characters. For example, ΑΓΑΓΑΘΗΙΤΥΧΗΙ is rendered in the editions as Ἀγ{αγ}αθῇι τύχηι.

¹⁸ van Groningen, B. A., 'De signis criticis in edendo adhibendis', *Mnemosyne* 59 (1932), pp. 362-365.

¹⁹ *IGBulg* III.1, 1510, see n.16.

.....

A letter (or string of letters) dotted below indicates that what can be seen on the monument is not clear and sometimes its reconstruction is uncertain.

[...] Multiple dots enclosed in square brackets signify a lacuna in the text of exact and known extent.

[---] Multiple dashes enclosed in square brackets indicate a lacuna of uncertain extent.

[---ca. 15 litt.---] Multiple dashes enclosed in square brackets with a text reading *c(irc)a X litt(eras)* where X is a number indicates an approximate extent of an illegible passage.

As can be seen from the examples above, the Leiden system is a little more diversified than the one used for *IGBulg*, and takes into account a greater variety of distinct cases. This is another reason for it to be preferable for a new epigraphic project like Telamon, even if this project has to be based on Mihailov's edition.

This led the Telamon team to the question of the exact object of digitization. It is possible to approach the task from several different angles, one of which consists simply in creating an online edition of *IGBulg*. This is the closest that comes to mind, and its obvious advantages would be that the web-site can follow an already existing structure, namely the one created by Mihailov for his corpus. This structure not only followed the best epigraphic standards of the time made consistent with our local heritage and conditions, but it also proved quite suitable for the raw material it treated and has remained unsurpassed in Bulgarian scholarly literature until today. However, the adoption of a new system of critical signs imposed itself as indispensable for a new electronic edition of Mihailov's volumes. Which led us directly to the problem: a) if there are other features of the original *IGBulg* that need to be updated, and b) if, after such update(s), the new electronic corpus will have the legitimate right to be considered a „digital re-edition” at all. The second issue is not of the least importance, since the answer of the first question proved immediately to be positive.

4. Changes needed for a digital epigraphic edition

As exposed above, the editorial format of Georgi Mihailov's series has two features that would obviously have to be changed in a digital corpus.

Firstly, the photos of the inscriptions themselves in *IGBulg* are a potential source of many editorial problems. It was mentioned that, in the paper edition, they were all published in the end of the volumes, after the texts to which they refer. The structure of a web-site not only makes possible but, which is more, obliges its creators to link the text and the respective photograph. On the one hand, this creates a textual interface rather different

from the one of the original edition: an inevitable part of electronic publication that cannot be dispensed with. On the other hand, in order to better meet the needs of the potential readers of the web-site, it is advisable to go one step further. A considerable part of the photographs published in Mihailov's edition are of relatively poor quality, and scanning them as they are in the volumes would not make things better. It is preferable to take new photographs whenever this is possible, and one of the first tasks of the Telamon project was exactly this.

Another change that has to be made in *IGBulg* in order to make the new epigraphic corpus more accessible is the change of the language. Latin was the standard metalanguage for all the epigraphic corpora published in 19. and the most of the 20. c.²⁰ But the requirement for a larger accessibility of the new digital corpus calls for a translation of all the metadata concerning the monuments in English. All the more that, in the context of the new medium of the Internet, a web-site in Latin would seem even in the eyes of the professional epigrapher, in his quality of a World Wide Web user, a layout decision so elitist that it borders with the eccentric.

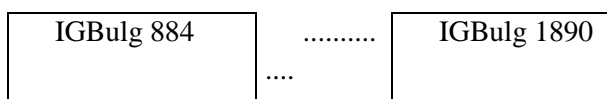
A third feature of *IGBulg* that is of some concern for the scholars intending to use it as a basis for new publication is the transliteration of Bulgarian Cyrillic characters adopted by it. The system was approbated by the Supreme Standardization Committee of the People's Republic of Bulgaria in 1956, the same year when vol. I of Mihailov's corpus was published. In itself, the system is not without elegance and logic. With the advent of Unicode, it is not even a great problem any more that it contains symbols such as č, š, â, and ž which could not be processed by older HTML and required the installation of special fonts. The issue consists in the way this transliteration system is used by Mihailov. His explanation of the sound value of the different letters was included in every volume, so even this is more of a solution than of a real problem. But Mihailov's decision to represent the names of the Bulgarian authors in his bibliography in a unified form is less fortunate than the transliteration itself. For example, in the apparatus to each inscription from the sanctuary to Asclepius found near the village of Batkun (*IGBulg* III.1, 1114-1296), a reference is given to the archaeological publication of the materials from the site. The reference reads as follows: „ed. D. C o n č e v Batkun p. ...”. However, if the reader searches for a bibliographical reference to the publication in question, he finds out that it is

²⁰ There are exceptions such as Klein, S., *Jüdisch-palästinisches Corpus Inscriptionum (Ossuar-, Grab- un Synagogeninschriften)*, Berlin, 1920, and Beshevliev, V., *Prabalgarski epigrafski pametnici [Protobulgarian Epigraphic Monuments, in Bulgarian]*, Sofia, 1981. But such accounts written in the national languages of their authors are, in their larger part, popular works intended for the widest possible audience.

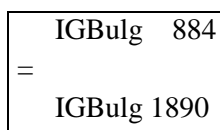
in French and the name of the archaeologist appears Latinized in its title in a different way: Tsontchev, D., *Le sanctuaire thrace près du village de Batkoun*, Sofia, 1941. It appears that Mihailov's desire for unification of the way Bulgarian personal names appear in his corpus may lead to a slight confusion on the part of the reader trying to find the sources that the great epigrapher quotes in his commentary.

There are several more reasons why a new digital corpus of the Greek inscriptions in Bulgaria shouldn't follow closely the analogue corpus of Mihailov. Firstly, as it was mentioned above, not every number in the corpus has behind it a unique and unrepeatable inscription. We examined the case of *IGBulg* III.2, 1731 that refers to the same monument as *IGBulg* V, 5614 but contains an abridged preliminary version of the text. There are some other positions in the corpus that are revisions, sometimes significant, of earlier publications from previous volumes: for example, *IGBulg* III.2, 1890 = *IGBulg* III.1, 884. In addition, some numbers in the corpus contain not an actual inscription but a reference. For example, while examining the sequence of inscriptional numbers found in the region of the ancient Διάμπολις (today's Yambol), one will labour under the impression that fourteen monuments are found there: from no. 1778 to no. 1792. After a check into *IGBulg* III.2, however, nos. 1778-1781 prove to be short notes by Mihailov concerning monuments that, according to him, once were wrongly believed to have been found at, or transferred from, this place. So, under these positions, no actual inscriptions can be found. Mihailov only gives references to the inscriptions themselves, that he has treated elsewhere in his corpus, even in other volumes, such as *IGBulg* III.2, 1779 = *IGBulg* II, 502.

That is why, if we adhere strictly to the *IGBulg*, is followed strictly, a *linear* publication of all the positions in the corpus one after another, even the „empty” ones, must be followed according to the sequence to be found in Mihailov. Its structure would look like this:

By contrast, the hypertext gives the opportunity of a *simultaneous* representation of all the revisions of a particular monument under one position in the sequence:

.....

Last but not least, the five volumes of *IGBulg* do not represent a collection of items closed and sealed once and for all by their publication. New inscriptions are constantly found on the territory of Bulgaria by various teams. Sometimes, even in the course of publication of a volume, Mihailov had to insert a newly found item right into the middle of his series, and numbers such as 1853bis had to be introduced so that the new finding is included in its most appropriate place among earlier monuments of the same provenance, without breaking the number sequence. If the new electronic corpus was to be organized according to the principle of „the *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae* online”, the numerous newly excavated items would not be able to fit into Mihailov’s sequence. Not to mention the revisions and emendations of texts already existing in Mihailov’s collection in the light of new archaeological evidence.

Thus, we naturally reached the conclusion that a digital re-edition of *IGBulg* is neither recommendable nor possible. If it was attempted, against all odds, it would have to include primary texts published according to different text-critical standards, a secondary text translated from Latin into English and, at times, with some significant revisions, a radical restructuring and reordering of some lemmas, and new images. Without all these changes, a digital epigraphic corpus would hardly be useable. And, if such changes are introduced, it is highly questionable if the result could be labeled a re-edition of Mihailov’s corpus. It would rather be appropriately defined as a new corpus partly but not entirely based on *IGBulg* and, therefore, following more or less differing principles and structure.

One last implication of a broader nature follows from the series of choices and changes described above. The question of whether or not to digitize Mihailov’s corpus as-is is not only a question of form. To a significant extent, it is also a question of *content*. If the first option is chosen, the object of digitization will be the corpus itself. If we go for the second option, the object are the inscriptions themselves. And the object of digital publication defines the focus of attention of the reader and the potential object of his studies. Because not only the Greek inscriptions in themselves can be objects of study. The corpus that once collected them can also be studied as a separate entity of its own. This is another aim of creating digital documents that are not „born digital” but based on already existing analogue copies. This kind of digitization gives the opportunity to put display and make available as a research object not only the topic or content of an old edition but the container itself and the way it is structured and organized. By choosing to digitize the inscriptions themselves, sometimes following Mihailov but sometimes differing from him, and, in any case, organizing the items

.....

differently, the Telamon project lost this potential double profit. But what it gained in exchange to that was a more dynamic, more interactive and more flexible structure: exactly the feature that makes digital publication an approach entirely different from simply creating the electronic replica of an analogue document. At least if it is followed to a full effect which we believe we have achieved on the Telamon Project's web-site.

CRÂMPEIE DIN VIAȚA UNUI TALENT SUPRAVEGHEAT

ION ȘPAC

BȘC „Andrei Lupan”

„Crâmpie din viața unui talent supravegheat” constituie o mică porțiune din viața unui cetățean adevărat – Dumitru Batrânsea. De mic copil el a reușit să-și demonstreze calitățile. A fost cel mai bun elev în școala sătească, cel mai apreciat student la Institutul Pedagogic, a scris cea mai reușită teză de doctor în științe..., dar, pe lângă toate avantajele, mai avea și o „meteahnă”: îi plăcea să citească, era setos de cunoștințe și împărtășea doar adevărul, se războia cu minciuna. Anume aceste „apucături” s-au lăsat observate de securitate.

Din anii de tinerețe și până la sfârșit muncea cu abnegație. Era admirat de colegi (elevi, studenți, profesori), scria articole, poezii. A elaborat o teză de doctor în științe, a scris o monografie, însă toate au fost neglijate, stopate, dispărute. Nimic nu s-a realizat definitiv. Nimic n-a ajuns la generațiile următoare. Asta a fost soarta unui talent supravegheat de către regimul totalitar comunist, în care a crezut, doar la începutul carierei sale

„Fragments of the Life of a Supervised Talent” represents a piece of the life of a genuine citizen – Dumitru Batrânsea. Ever since his childhood he has demonstrated his qualities. He was the best student in his village’s school and the most appreciated student of the Pedagogic Institute; he wrote the most successful thesis for the Doctor of Sciences degree. Yet, among all his virtues, he also had a „weakness”: he liked to read; he was striving for knowledge; he promoted the truth and defied dishonesty. These particular „features” caught the attention of the security services.

As a young man and until the end, he worked with abnegation. His colleagues (students and teachers) admired him; he wrote articles and poetry. He wrote a theses for the Doctor of Sciences degree and also wrote a monograph; nevertheless, all his achievements have been neglected, terminated and eradicated. None of them carried over to the next generations. This was the destiny of a talent supervised by the totalitarian Communist regime, in which Dumitru Batrânsea believed only at the beginning of his career.

Noțiunea de talent, conform „Dicționarului enciclopedic ilustrat” (Chișinău, 1999), constituie „o îmbinare de aptitudini care favorizează realizarea unei activități creatoare...”, sau a unei probleme, adăugăm noi. Ce reprezintă însă pentru omul talentat această favoare? Să fie ea o mare avere, un avantaj sau o povară? Ca să nu lăsăm întrebările fără răspuns, putem generaliza: e și una, și alta. Talentul realizat este o avere pentru posesor și societate, iar talentul nerealizat - o povară, o tragedie, o pierdere grozavă pentru persoana respectivă și pentru țară.

În cele ce urmează intenționăm să medităm pe marginea problemei talentului nerealizat. Este vorba despre un suflet concret, absolut neordinar prin aptitudinile sale față de cunoștințe în genere, și în special față de problema acumulării acestora. Nu mai puțin originale erau și manifestările acestei persoane față de adevăr, de a spune adevărul chiar și atunci când el, acest adevăr, îți poate aduce multe și mari necazuri.

O mică abatere. În toamna lui 1956 am sosit la Chișinău cu scopul de a depista niște

documente (articole, studii) despre literatura clasică română, mai concret despre V. Alecsandri, M. Eminescu, I. Creangă ș.a. Întrucât la Catedra de Limbă și Literatură a Universității de Stat mi s-a comunicat că cei căutați vor veni peste vreo două ore, am coborât de la etaj și am ieșit în ograda blocului universitar (str. M. Kogălniceanu colț cu str. A. Pușkin), unde am intrat în vorbă cu un cetățean șchiop, cu un baston de salcâm în mână. Din vorbă-n vorbă am făcut o descoperire uimitoare pentru ambii că suntem aproape băștinași: unul din Camenca și celălalt din Podoima, un sat cu o bogată istorie, plasat la opt km de la centrul raional. Am făcut cunoștință. Îi spunea Dumitru Batrânsea. Încetul cu încetul, vorbind despre unii caminceni sau podoimeni cunoscuți ori mai puțin cunoscuți, originalului meu interlocutor i se dezlegă limba și-mi povesti diverse crâmpoșe din propria-i viață: despre setea de a citi, mai cu seamă a cărților vechi, despre lipsa a astfel de literatură la Podoima – lucru ce l-a orientat să-și continue studiile la o școală cu posibilități mai avantajoase. Mai departe a trecut la studiile de la Balta, Tiraspol, Odessa. Povestea cu emoții despre profesorii, prelegerile cărora mereu îi alimentau curiozitatea, despre lucrul asupra tezei de candidat, scrisă la îndemnul unor oameni de specialitate, despre seratele literare la care era mereu prezent, apoi despre război, despre activitatea sa de conferențiar, despre monografia, consacrată marelui Dimitrie Cantemir etc., etc.

Mărturisesc cu cea mai pură sinceritate: întâlnirea aceasta, absolut întâmplătoare, mi-a vătămat sufletul pentru o viață întreagă. Mereu visam să aflu mai multe și argumentate fapte. La diferite etape ale vieții mele încercam

să aflu măcar câtuși de puțin. Apeland la cunoștințele de la Podoima. Am corespondat cu colegul de școală Vasile Chisnicean, care devenise director al școlii medii din satele contopite Podoima-Podoimița, am consultat mai multe ziare și reviste din perioadele respective, am conversat cu unii cărturari, care l-au cunoscut pe protagonist, dar rezultatele s-au dovedit a fi minime.

Abia după evenimentele din 1989, în urma cărora colecțiile de carte secretă din bibliotecile științifice (mari) au fost puse la dispoziția cititorilor, și, concomitent, studierea documentelor respective și expunerea în presă a rezultatelor a devenit mai compatibilă – situația s-a schimbat. Anume în albia acestor evoluții la noi, la Chișinău, începe să apară ziarul „Transnistria”, care a publicat în nr. 22 (septembrie) din anul 1991 articolul cărturarului Eugen Nircă – „Un filozof transnistrean: D.M. Batrânsea” [1] – corect : Batrânsea, după cum semna și protagonistul! Articolul în cauză constituie prima și aproape unica sursă din care ne putem informa cu detalii concrete și aprecieri despre viața și activitatea acestei persoane, până în prezent rămase, din păcate, în neant (umbră). Autorul E. Nircă, din câte știu, l-a cunoscut foarte bine pe profesorul și prietenul Batrânsea. O confirmă cu alte detalii și soția lui Eugeniu – Tatiana Ilie Nircă. Între timp am mai depistat și alte surse informative, care aduc câte ceva nou. Printre acestea figurează: articolul „Poetul și prozatorul transnistrean în lumina adevărului literar” [2], semnat de Horațio Ionescu; „Dosarul personal...” – („Личное дело...”) al colaboratorului Institutului de Istorie, Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a Academiei URSS Batrânsea Dumitru Mihail de la Arhiva AȘM Nr. 60, Fond 1, Opisi 3 [3]; Notițele referitoare la numele Batrânsea din articolul «Молдавская литература» din «Литературная энциклопедия» [4] ș.a. Toate aceste documente, în ultima instanță, constituie argumente convingătoare că cetățeanul cu numele Batrânsea Dumitru este o persoană excepțională, un om de omenie, un om al adevărului, al onoarei și cinstei, de care societatea mereu are nevoie. Anume aceste amănunte, aceste calități, care pas cu pas modifică înfățișarea persoanei, transformând-o în personalitate, ne-au orientat, ba chiar ne-au mobilizat să revenim și să dezvăluim ceva mai pronunțat și mai convingător chipul filozofului transnistrean Batrânsea Dumitru.

Cel mai elocvent și mai relevant document rămas de la protagonist este „Autobiografia...” din „Dosarul personal...” [3], scrisă cu propria mână. Și, cu toate că în mărturisirile sale se întrezăresc destule omiteri (despre pedepse, urmăriri, poate și arestări), ele, aceste mărturisiri, rămân pentru noi cele mai credibile și anume din aceste considerente, în continuare, schițăm biografia aproape integral, traducând textul din limba rusă în română, admițându-mi, totodată, și unele mici modificări:

„M-am născut, scrie protagonistul, în 1909 într-o familie de țărani din satul Podoima, raionul Camenca, Transnistria. În anul 1928 am absolvit școala de șapte ani din satul natal, reușind să intru tot atunci la Tehnicumul Moldovenesc din orașul Balta, care, în curând, în 1930, a fost transformat în Institutul Pedagogic, trecând cu sediul la Tiraspol. Iar odată cu institutul, fiind înmatriculat la Facultatea de Biologie, trecut-am și eu, absolvind-o în anul 1932. Imediat după absolvire am fost trimis la cursurile de filozofie din Harkov, de unde, în decembrie al aceluiași an (1932), am fost mobilizat în Armata Roșie, unde-mi făcui serviciul militar până la 15 martie 1933. Întorcându-mă la Tiraspol, am lucrat în calitate de lector de filozofie până în anul 1935, când am fost admis ca doctorand la Universitatea „I. I Mecinikov” din Odessa. După doctorantură, în 1938, am revenit la Institutul Pedagogic din Tiraspol, continuându-mi activitatea de profesor de filozofie. La începutul războiului, în 1941, am fost evacuat (represat ?) și dus în Ural, unde am lucrat câțva timp la uzina „Kalinin”, iar pe data de 10 februarie 1942 am fost mobilizat în rândurile Armatei Roșii active și trimis la război. Am luat parte la mai multe lupte până în 1944, când am fost grav rănit. Au urmat îndelungate tratamente la mai multe spitale și, în același 1944, m-am întors la Institutul Pedagogic Moldovenesc, unde lucrez până în prezent.” 11.XI.1947. Fără semnătură.

Citind și recitind cele înșirate mai sus, de fiecare dată mă simt sugrumat de niște bănuieli, cum că autorul autobiografiei omite unele detalii, legate de perioada doctoranturii, iar mai concret de anii 1937-1938, când Transnistria, și nu numai, era acoperită de niște valuri distrugătoare de represiuni masive, în urma cărora populația acestui teritoriu a avut foarte mult de suferit. Sunt înclinat să-l cred pe H. Ionescu, care vorbește despre arestul lui D. Batrânsea din 1937. Concomitent îi dau crezare și lui D. Batrânsea, căci, dacă el scria în autobiografie sau în „Dosar...” [3] despre aceste detalii, pierdea întreaga speranță de a fi angajat la oricare serviciu. Dar despre aceste amănunte – ceva mai jos.

Următorul document din dosarul respectiv [3] cu aceeași dată este „Cererea de a fi primit la lucru în calitate de colaborator științific inferior al Secției de literatură, cu scopul de a studia opera lui D. Cantemir”.

Atragem atenția cititorului la cuvintele de la finele „Autobiografiei”: „unde lucrez până în prezent”! Deci era vorba de un transfer de la Institutul Pedagogic Moldovenesc la Institutul de Istorie, Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a Academiei URSS. Care să fi fost pricina apariției acestei cereri? Este vorba de o situație conflictuală, și anume: profesorul de filozofie D. Batrânsea, conform relatărilor lui E. Nircă, era acuzat cică de colegi (dar mai mult posibil că de instanțele supraveghetoare), că el (Batrânsea) împărtășește teoria idealistă a lui Kant. Cititorii mai curioși vor depista detalii

din articolul lui D. Nircă, la care ne vom opri ceva mai la vale, precum și din celelalte documente ale dosarului respectiv [3]: unele radieră din ordinul de angajare la serviciu din 12.XI.1947, câteva certificate de legalizare a unor documente pierdute etc.

Să revenim deci la soarta de mai departe a numelui Dumitru Mihail Batrânsea, să ne dumerim prin ce manifestări el se prezenta în perioada studiilor ca personalitate și care erau argumentele ce-l ridicau la gradul de talent? Cele mai multe dovezi pentru a răspunde la aceste întrebări (bănuieli) pot fi găsite, și de data aceasta, în articolul lui D. Nircă. Dar ca să urmărim cum s-au dezvoltat evenimentele, normal este să mai consultăm măcar câteva din documentele de care dispunem, în ordinea cronologică directă a apariției acestora.

De fiecare dată, fie din mărturisirile protagonistului semnalate anterior, fie din discuțiile pe care le-am avut cu oamenii de cultură, știință și învățământ: Nicolae Corlăteanu, Haralambie Corbu, Eugen Nircă și soția lui, Tatiana Ilie Nircă, Vasile Chisnican, Dumitru Batâr ș.a., fie din documentele consultate, el este caracterizat în cele mai luminoase culori: încă în școala de la baștină se evidențiază nu doar prin purtare și învățătură exemplară. Era unul dintre cei mai activi și originali, prin interesele manifestate, cititori. Era de unul singur care de timpuriu, dar mai ales deja la Balta și Tiraspol, insistent îngrijește de memoria sa și de interesele intelectuale: ce și cum trebuie să citească ca să-și îmbogățească memoria și cunoștințele. În anii de studii îndrăznește să-și exprime atitudinea de neîmpărtășire a teoriei marxist-leniniste. Tot în această perioadă el începe să scrie poezie și publicistică. Interesele și manifestările îl înalță la niște trepte care nu pot fi lăsate neobservate, cu atât mai mult, ignorate. Astfel, treptat, deveni pentru unii o persoană de orientare, altfel zis – o personalitate, iar pentru alții, pur și simplu o persoană periculoasă, care, pe acele timpuri, nu putea fi lăsată în afara supraveglierii oficiale. Și el, desigur, era supravegheat. Din informația consultată până în prezent îmi permit să concluzionez că protagonistul bănuia (știa) că-i supravegheat și, consecutiv, era precaut în comportările sale cu sus-pușii, însă principialitatea ce-l caracteriza, deseori îl dădea de sminteală. Și totuși, în perioada de până la Războiul al Doilea Mondial (1941-1945), studentul, apoi profesorul de filozofie Dumitru Batrânsea a fost mereu în creștere, permanent fiind înconjurat și adorat de prieteni și colegi: elevi, studenți, profesori. În timp de patru ani și ceva, după școala de șapte clase din satul Podoima și până în anul 1932, anul absolvirii Institutului Pedagogic din Tiraspol, tânărul entuziast s-a învrednicit de studii superioare în domeniul biologiei, de titlul de profesor de filozofie la instituția absolvită și, plus la toate, cu perspectiva de a-și perfecționa studiile la doctoratură. Fii de acord, dragă cititorule, că nu-i puțin!

Concluziile formulate anterior exprimă, vreau să cred, lucruri adevărate și merituose, însă ele, parcă ar cere și niște argumente scrise. Cu aceste scopuri au fost consultate parțial ziarele „Plugarul roșu”, „Moldova socialistă” și revista „Moldova literară”. Rezultatele s-au dovedit a fi modeste. Ele nicidecum nu pot pretinde la o plenitudine, pentru că bibliotecile din țară nu dispun de colecțiile complete ale periodicelor semnalate. Și trebuie să constatăm că golurile sunt destul de esențiale. Cu toate acestea, documentele (poeziile) depistate: „Noaptea”; „Zidirea”; „Cine încă plânge”; „Mămuca”; „Mai sus făclia ardă”; „Claca” [5-10] ne permit să facem unele constatări cu privire la perioada de început a activității sale poetice (anul 1929) și a perioadei mai rodnice (fecunde). Faptul că toate celelalte lucrări depistate de noi (4 poezii și un fragment de poem) au fost publicate în anul 1931 ne duce la gândul că poetul era destul de creativ și, ca rezultat, admitem că el a lăsat în paginile presei periodice de atunci mult mai multe opere literare. E puțin, desigur, însă ele, versurile nominalizate, constituie totuși o siguranță, o convingere că el, protagonistul Batrânsea, și-a demonstrat și talentul de scriitor și nu doar.

Ca să ne convingem că numele Batrânsea nu era străin în lumea scriitoricească din acei ani, să apelăm doar la câteva pilde. Răsfoind studiul «Молдавская литература» din vol. 7 al enciclopediei moscovite «Литературная энциклопедия» [4] observăm că autorul (numele lipsește), referindu-se la creația tinerilor condeieri, relatează că în rândurile tineretului un loc de frunte îl ocupă Chiricenco, Cabac, Chișineovschii ș.a., iar printre alții figurează un nume Батриноя (Batrinoia) cu poezia „Mai sus făclia ardă” – titlu care ne permite, după ce am luat cunoștință cu poeziile din „Plugarul roșu”, să vedem în numele semnalat, pe cel al lui D. Batrânsea, doar puțin schimonosit. Apreciind, în continuare, aportul tinerilor semnați, autorul necunoscut accentuează: „În opera acestora domină tonalitatea încrederii și devotamentului” [4]. Nu este momentul, credem, să ne solidarizăm cu calificativele autorului necunoscut sau să le respingem. Principalul, în cazul dat, este ca cititorul să țină cont de faptul că aprecierea dată se referă, în primul rând, la respectarea de către autorii poeziilor a cerințelor de rusificare a limbii moldovenești din acei ani, de susținere a regimului respectiv și abia după aceasta s-ar putea aprecia celelalte calități ale lucrărilor luate în vizor. În principiu însă se știe că scrierile poetice și publicistice ale protagonistului erau citite și apreciate atât de cititorii obișnuiți, cât și de profesorii de la Institutul Pedagogic din Tiraspol (A. P. Dâmbul, I. I. Irimia ș.a.).

Cu totul altfel este apreciată activitatea tânărului D. Batrânsea de Horațio Ionescu, un îndrăgostit de literatură din Basarabia. În articolul „Poetul și prozatorul transnistrean în lumina adevărului literar” [2] el scrie următoarele: „Pe acelaș plan revoluționar al lui Corcin (citește Corcinschi), sfărâmând în

rațiunea lui anti-marxistă și leninistă orice concepție ne-adevătată spiritului său, stă poetul Batrânsea Dumitru, un aprig dușman al scrisului bolșevic.

Luând doctoratul în filozofie începe să atace scrierile lui Lenin și Marx, chiar în șezătorile literare ce se făceau odată pe lună împreună cu scriitorii comuniști. Crezând că vor putea să-l aducă pe calea concepțiilor comuniste, îl numește profesor universitar la Odesa. Hotărât în acțiunea începută, poetul Batrânsea își continuă marea sa operă atacând de data aceasta pe Lenin și urmașii lui, chiar de pe băncile universității. Printr-un ordin dat de guvernul din Moscova, în 1937, este dat afară din învățământul universitar și apoi arestat. (Momente omise în autobiografie).

Dacă ar fi în viață acești martiri ai scrisului moldovenesc, dintre Nistru și Bug, cred că cei interesați ar putea să se convingă de o realitate așa cum se reliefează din operele lor. Conștienți însă de existența lor aici, au dus lupta literară până la capăt, sacrificându-se fără a cere milă pe altarul crezului lor, ca niște vizionari iluminați de profeția împlinirilor ce au sosit.

Astfel, pe când se afla la o ședință secretă în casa prozatorului Mitrea Marcu, au fost ridicați în mijlocul nopții, luând drumul Siberiei și sângărând sub sabia păgânului, fără a se lepăda de crezul lor poetic și de înalta simțire a duhului nostru creator.” (Horațiu Ionescu).

Aprecierile și concluziile... le lăsăm pe seama cititorilor. Semnalăm doar momentul referitor la spusele lui Ionescu : „Luând doctoratul în filozofie...” [2] – moment neconfirmat de alte documente și nici de protagonist!

Atragem atenția celor interesați că mărturisirile anterioare cu privire la numele Batrânsea – personalitatea, concomitent și spontan contribuie și la convingerea cititorilor că numele acesta este dotat cu calități excepționale, care aparțin și noțiunii de Talent. Căci momentele de avansare a unui tânăr de la o școală sătească de șapte ani, treptat: la tehnicum, la institut, apoi la doctorantură și, în special, scrierea tezei de doctor în termeni restrânși, precum și acțiunile de perfecționare la diverse cursuri, invitațiile permanente la seratele literare și politice, la șezători etc., demonstrează o comportare serioasă, cu mari speranțe la rezultatele așteptate din partea managerilor de diferite ranguri. Or privilegiile (posibilitățile), mai ales pe acele timpuri, se admiteau și se acordau doar din convingerea, din respectul și siguranța în persoana recomandată, dar, nu în ultimul rând, cu învoirea serviciilor de supraveghere.

În mai multe rânduri constatam că autorul articolului „Un filozof transnistrean: D. M. Batrânsea” (corect este Batrânsea) [1] Eugen Nircă este cel mai bun cunoscător al personalității ce ne preocupă, la care ținea foarte mult și despre care a scris din tot sufletul. Anume din aceste considerente, de a concretiza sau de a preciza unele inexactități din cele relatate anterior și, nu în ultimul rând, pentru a apropia spusele lui către Domniile Voastre, dragi

cititori, am decis să reproducem unele mărturisiri din acest articol, căci ziarul în care a fost publicat poate fi consultat doar în bibliotecile mari.

Vorbind cu un deosebit atașament despre unele trăsături de caracter ale prietenului său mai mare, Eugen Nircă scrie: „Batrânsea era unul din cei mai stăruitori studenți și pe deasupra mai are și niște apucături „ciudate” pentru vremea ceea, pe seama cărora colegii fac deseori bancuri.

Iată câteva „ciudățenii”: Studentul Batrânsea citește numai cărți rare, fundamentale. „Vrei să strălucești prin erudiție, cu nume și fapte necunoscute”, - îl iau peste picior prietenii, văzându-l aplecat asupra operelor lui A. Butlerov, N. Zinin, N. Zelinschii, I. Cuculescu ș.a.

O altă „ciudățenie” pentru un student din vremea ceea – are fișier. A citit un manual sau o monografie științifică, a vizionat un film sau un spectacol – Dimitrie își trece gândurile și observațiile despre ele pe fișă. Tot pe fișă trece și unele citate și gânduri din revistele de filozofie și științe naturale, pe care le urmărește cu atenție...

Nu se limitează numai la fișier, ci își antrenează zilnic memoria, folosindu-se de un sistem original de exerciții, creat de dânsul. Rezultatele nu se lăsau mult așteptate. Și o altă „ciudățenie” pentru un student la biologie: scria versuri, dar despre aceasta nu discuta cu nimeni, colegii aflând doar după ce poeziile sale erau publicate pe paginile revistelor și ziarelor... Încercările sale literare erau analizate și îndrumate de profesorii A. P. Dâmbul și I. I. Irimița... A avut noroc de îndrumători buni și la disciplinele de bază: profesorii A. Chetrari, M. Cazac, G. Pâslaru și M. Rotaru. El frecventează cu plăcere și interes lecțiile acestor savanți vestiți și petrece ore întregi în laborator. Încă pe când era student, își amintea mai târziu profesorul său Alexandru V. Chetrari, Dimitrie mi-a atras în mod deosebit atenția prin munca lui ordonată, prin inteligența sa, prin toate manifestările lui de student-entuziast. În 1933 (conform Dosarului... figurează anul 1932) [3] Dumitru Batrânsea absolvește cu diplomă cu merit Institutul Pedagogic și este lăsat în calitate de conferențiar la „Alma-Mater”... Cu predilecție (studiază) operele filozofului idealist german Imanuil Kant: „Istoria generală a naturii și teoria cerului”, „Critica rațiunii pure”, „Critica rațiunii practice” ș.a. Analiza acestor opere el o expune în teza sa de candidat [de doctor]: „Particularitățile principale ale filozofiei Kantiene”. Dar manuscrisul acestei teze n-a mai văzut lumina tiparului, conducătorul său științific fiind arestat ca dușman al poporului, iar tânărului aspirant interzicându-i-se să-și publice lucrarea...

În 1944 invalidul de război Batrânsea sosește în Chișinăul curățit de nemți. Este angajat ca profesor de filozofie și logică la Institutul Pedagogic „Ion Creangă”. Bun cunoscător al filozofiei universale, inclusiv al filozofiei idealiste germane, este etichetat de colegii săi ca „idealist”... și nevoit să părăsească catedra. Se transferă la Institutul de Istorie, Limbă și Literatură...

[unde] cercetează creația științifică a enciclopedistului moldovean Dimitrie Cantemir, mai ales lucrările: „Fizica universală a lui Ian van Helmont (1707), „Descrierea Moldovei” (1716), „Locuri întunecate în Catehism” (1720) ș.a. În patru ani D. Batrânsea a reușit să scrie o monografie – „Problemele filozofice în operele savantului D. Cantemir”. Manuscrisul s-a păstrat mult timp în propria bibliotecă. Dar și aici D. Batrânsea a fost impus de directorul Institutului de Istorie, Limbă și Literatură să plece din colectiv „de bună voie”.

Rămas fără lucru, având o pensie mizeră de invalid de război cu care întreținea soția și cele două fiice – Ana și Vera – o ducea greu. Îl ajuta sora sa, Ecaterina, învățătoare [de matematică] la școala medie din satul natal, [iar în anul 1955 și la școala medie moldovenească Nr.1 din Camenca, unde și când și-a făcut studiile medii și autorul acestor rânduri] .

Se stinge din viață la 24 aprilie 1964... Ar fi bine, își încheie mărturisirile sale dureroase E. Nircă, ca școala medie din Podoima să poarte numele lui. Aceasta ar fi un mic omagiu adus savantului de o bogată erudiție și cultură care a fost D. M. Batrânsea”.

Citind cele împărtășite de fostul profesor și om de cultură Eugen Nircă despre colegul său Dumitru Batrânsea, nu poți rămâne indiferent, te podidesc emoțiile, iar în continuare și gândurile. Spusele nircăiene, pentru mine, și în special cuvintele: „savant de o bogată erudiție și cultură”, cu toate că lipsesc argumentele vii (lucrările dispărute), exprimă un adevăr cât se poate de convingător.

Cititorul nostru ar putea reproșa: de ce nu s-au demonstrat suferințele (pedepsele) supravegheatului? Întrebarea e logică! Însă și lipsa răspunsului are motive. Mai sus relataseam că D. Batrânsea era o fire foarte precaută (și ocrotită) de prieteni și colegi, dar, totodată, repet, și foarte bine supravegheată de organele respective.

El n-a lăsat în „Dosarul...” consultat [3] și în autobiografie nici o notiță ce ar da de bănuț. Cu toate că se știa bine că era prezent la majoritatea manifestărilor literare și politice, inclusiv și a celor ce nu împărtășeau teoria marxist-leninistă...

După absolvirea facultății, cum s-a mai relatat anterior, a fost angajat în calitate de conferențiar la institutul absolvit, a fost trimis la diverse cursuri de perfecționare, la doctorantură etc. – fapte, care argumentau intențiile conducerii de a-și asigura, pentru viitor, instituția cu cadre calificate. Or oficialitățile de supraveghere mereu interveneau cu piedicile lor: mobilizarea în Armata Roșie, evacuarea (represiunea) la Ural, apoi și războiul etc. Ultima lovitură însă a fost monografia despre D. Cantemir, neacceptată de conducere, diriguată de securitate, în urma căreia autorul a fost marginalizat, apoi izgonit definitiv din serviciu, fiind lăsat în voia soartei. A fost o lovitură

mortală. Profesorul-filozof, conform spuselor academicianului N. Corlăteanu, în ultima perioadă, pe când își finisa monografia, era deja turmentat, căci la acea etapă, fiecare pas, fiecare mișcare, fiecare decizie și fiecare semnătură ce-l privea era „legitimă”, pentru că se supunea la orientarea sugerată de sus-puși.

Greu, e foarte greu să scrii, să mărturisești despre astfel de adevăruri. Chiar și Eugen Nircă, cu toate că și-a scris articolul într-o perioadă mai favorabilă, n-a putut rosti tot adevărul, ori, poate, redactorii de la ziar au modificat textul (?). Oricum, sunt sigur, el, E. Nircă, cunoștea multe amănunte (arestări, represiuni, chemări la diverse instanțe etc.) din suferințele lui D. Batrânsea, pe care astăzi este aproape imposibil să le depistezi, să le cunoști. Anume din aceste considerente mi-am permis să împărtășesc cititorului cele relatate anterior, să spun ce am aflat eu despre personalitatea în cauză, despre talentul nerealizat, despre suferințele unui om, ale unei familii și multor altor cetățeni, care au căzut, s-au pomenit în aceeași belea. Scriu cu speranța că dacă se vor găsi unii oameni sufletești ce cunosc și alte detalii – să le împărtășească, să le rostească pentru toată lumea ori dacă cunosc alte personalități (suflete) similare – să ne povestească neapărat, să ne spună tot adevărul despre ele, să verse cât mai multă lumină pentru generațiile viitoare. Doar astfel putem contribui la creșterea nivelului de cunoștințe, la elucidarea adevărului, și nu în ultimul rând – la înăbușirea minciunii, la stărpirea mincinoșilor, răufăcătorilor și dușmanilor.

Și în încheiere. Copleșit ani în șir de numele Batrânsea, meditănd la soarta acestui talent nerealizat, sesizând marea durere a pierderilor aduse țării și omenirii de regimurile totalitare, la un moment dat numele protagonistului nostru mi s-a asociat, absolut involuntar, cu cel al politicianului, juristului și scriitorului Constantin Stere, în viața căruia găsim multe segmente similare. Numele Batrânsea, pus alături de cel al lui C. Stere, mi-a provocat mai multe nedumeriri, una dintre care este rolul averi – bogăției și sărăciei – în rezolvarea problemelor politice, de regim, de democrație etc. Cele relatate de E. Nircă, și nu doar de el, despre Batrânsea, clarifică, parcă, într-o măsură, soarta protagonistului Batrânsea. Dacă pentru început el, protagonistul, se bucură de o bună susținere din partea managerilor instituțiilor de învățământ, apoi, după apariția tezei de doctorat..., situația se schimbă radical. Serviciile restrictive îl urmăresc la fiecare pas, mereu luându-se măsuri drastice. Cum oare se rezolva problema lui Batrânsea dacă în spatele lui s-ar fi aflat un boier, o avere egală cu cea a familiei Stere? Probabil că situația putea fi alta! Pentru asta însă trebuia de scimbat regimul?! Sau Batrânsea trebuia să urmeze calea lui Stere, să-și aleagă imediat după război, în 1944, mai chibzuit locul de trai?! Dar era oare posibil așa ceva?

Și încă un moment. Sunt într-un fel frapat, cum, în 1944, când D. Batrânsea s-a întors schilodit de la război, rectorul de atunci al Institutului Pedagogic I. D. Ciobanu a reușit să angajeze în calitate de profesor de filozofie un specialist supravegheat și cum a mai reușit încă o dată să-i continue, pentru încă patru ani, serviciul de colaborator științific inferior în cadrul Institutului de Istorie, Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a AȘ a URSS? Eu unul îmi explic aceste acte de curaj doar prin criza de cadre din acei ani și prin speranța că profesorul-idealism își va revizui concepția. Însă s-a dovedit că profesorul Batrânsea făcea parte din altă categorie de filozofi. El a hotărât că-i mai bine să mori de foame decât să schimbi adevărul pe minciună! Constantin Stere, care se manifesta prin aceleași principii, dar făcând parte dintr-o altă pătură socială, avându-și în spate pe părintele cu o mare avere, și-a realizat talentul anume datorită bogăției (posibilităților). Deci se cer niște limite la bogăție [sărăcia are astfel de limite – coșul minim], limite, care, vărsate într-un fond special, nu ar știrbi talentul marilor producători de bani, dar, în același timp, ar contribui și la realizarea talentelor supravegheate, iar apoi înădușite.

Dragi cititori! Vă propun aceste mărturisiri cu mari-mari speranțe că le veți primi cu o doză suficientă de toleranță. Îmi dau seama că materialul propus nu este ideal și nici perfect. Știu că am schițat un profil foarte și foarte schematic, puțin argumentat, pe de o parte, cu multe omiteri (de fapte), iar pe de altă parte cu nu mai puține repetări ale aceluiași evenimente, iar uneori, poate, și improvizări, dar după noi – necesare. Am făcut-o din îndemnul Celui de Sus și cu intenția de a Vă face cunoștință cu numele Dumitru Batrânsea, fiind sigur că el, acest nume, merită să fie cunoscut. Lectură plăcută, dragi cititori!

Referințe bibliografice:

1. NIRCĂ, Eugen. Un filozof transnistrean: D. M. Batrânsea [Batrânsea]. *Transnistria*. 1991, nr. 22 (sept.). (Cu alfabet rusesc).
2. IONESCU, Horațio. Poetul și prozatorul transnistrean în lumina adevărului literar. *Viața Basarabiei*. 1942, nr. 5-6, 150-152.
3. Личное дело мл. науч. работника Батрынся Дмитрия Михайловича. In: *Архив АН Респ. Молдова*. Nr. 60, Фонд 1, Опись 3.
4. Молдавская литература: [se menționează poezia „Mai sus făclia ardă” de D. Batrânsea]. In: *Литературная энциклопедия*. Москва, 1934, т. 7, с. 410-416.
5. BATRÂNSEA, D. Noaptea: [Poezie]. *Moldova literară*. 1929, nr. 6. (Cu alfabet rusesc).
6. BATRÂNSEA, D. Zidirea: [Poezie]. *Moldova literară*. 1931, nr. 1-2, 39. (Cu alfabet rusesc).
7. BATRÂNSEA, D. Cine încă plânge: [Poezie]. *Moldova literară*. 1931, nr. 4, 8. (Cu alfabet rusesc).

-
8. BATRÂNSEA, D. Mămuca: [Poezie]. *Moldova literară*. 1931, nr. 9, 30. (Cu alfabet rusesc).
 9. BATRÂNSEA, D. Mai sus făclia ardă: [Poezie]. *Moldova literară*. 1931, nr. 13-14, 26. (Cu alfabet rusesc).
 10. BATRÂNSEA, D. Claca: [Un fragment de poem]. *Moldova literară*. 1931, nr. 15-16, 22-23. (Cu alfabet rusesc).

CARTEA – IMENSĂ VALOARE A LIBERTĂȚII

ANGELA TIMUȘ

BȘC „Andrei Lupan”

Lucrarea reprezintă o sinteză a unei cercetări inițiate din convingerea că dimensiunea patrimonială este importantă, în măsura în care atestă eforturile unor personalități (donatori) de a constitui un fond reprezentativ al bibliotecii.

Colecția *Autografe* include diverse ediții ce cuprind perioada anilor 1847-1959 ale savanților, literaților, oamenilor de cultură, politicienilor, care și-au lăsat pe volumele proprii autografe pentru colegi, amici sau pentru instituția noastră.

This article presents a synthesis of a research project emerged from the belief that patrimony objects are valuable when they attest the efforts of certain important persons (donors) who contributed to the creation of a representative library fund.

The „Autographs” collection comprises several books edited in the 1847-1959 period, on which the authors – scholars, scientists, artists and politicians – left autographs for their colleagues, friends and for our library.

„Căci nu e alta mai frumoasă și mai de folos în
toată viața omului zăbava decât cetitul cărților”

Miron Costin

Cartea este o adevărată creațiune a valorilor ce implantează în interiorul nostru frumosul. Încă din Antichitate importanța cărților a fost demonstrată ca fiind o necesitate ireversibilă. Spațiul în care are loc nașterea cărții nu poate fi stabilit decât în termeni aproximativi. Fără îndoială, ea apare concomitent în mai multe țări fiind produsul unei culturi suficient de avansate. O dată cu sistemele de scriere ce au fost inventate în Antichitate erau folosite tăblițele de lut și pergamentul în biblioteca din Alexandria.

Ulterior, pergamentele au fost înlocuite cu codexuri – cărți legate, de forma celor din ziua de azi. Codexul a fost inventat în primele secole după Christos sau chiar mai devreme. Se menționează că Iulius Cezar a inventat primul codex în timpul războaielor galice, legând pergamentele în stil acordeon și folosind paginile ca puncte de referință. Înainte de invenția și adoptarea tiparului, toate cărțile erau copiate de mână, de aceea ele se vindeau la un preț foarte scump fiind rare. Copia acestor cărți se realiza în lăcașurile sfinte de către preoți, aceștia fiind numiți și copişti.

În timpul Evului Mediu, doar bisericile, universitățile și nobilii bogați se delectau în luxul de a-și permite o carte, deseori legată cu lanțuri, pentru a-i preveni furtul. Primele cărți erau constituite din pergament sau piele de vițel, dar ulterior aceste materiale au fost înlocuite cu obișnuita hârtie.

Mai târziu în aceeași epocă, cărțile au început să fie produse în blocuri, unde imaginea în relief a unei pagini întregi era sculptată în lemn, putând fi adăugată cerneală, reproducând mai multe copii ale aceleiași pagini. Totuși, crearea cărții era un proces, care cerea mult efort, având nevoie de acele blocuri de tipar sculptate de mână pentru fiecare pagină.

Cea mai veche carte tipărită este Diamantul Sutra, un text al *Perfecțiunii și Înțelepciunii*, găsită în 1907 de arheologul Sir Marc Aurel Stein într-o peșteră lângă Dunhuang, în nord-vestul Chinei. La sfârșitul cărții identificăm scris că ediția a fost tipărită pe al 13-lea al celei de-a patra luni a celui de-al nouălea an al lui Xiatong (adică pe 11 mai 868), cu 587 ani înainte de *Biblia lui Gutenberg* [1]. Actualmente, această carte poate fi văzută la British Library din Londra. Inventatorul chinez Pi Sheng a creat o presă mobilă din pământ ars aproximativ în anul 1046. Cu părere de rău nu s-au păstrat nici un exemplu tipărit de el.

Din sursele rămase descoperim că caracterele erau plasate într-o tavă unde fiind aliniate cu ceară caldă și presate cu o scândură până în momentul când ajungeau toate la același nivel, iar când ceara se răcea era utilizată tava de litere pentru a tipări pagini întregi.

Cartea reprezintă singurul spațiu meditativ unde descoperi imensitatea creațiunii. Ea a devenit pentru noi un pilon de înțelepciune oferindu-ne un suport colosal. Din carte am desprins primele slove și tot cu ea am început să descoperim lumea din noi. Cartea poartă etalonul îngerului ce adăposește mahnirile și visele, oferindu-ne în schimb numai o magie a unei lumi fără prejudecăți. Orice receptor își modelează personalitatea și inteligența în funcție de lecturile sale.

În această ordine de idei, Paulo Coelho împarte cărți în două categorii „*Cărțile momentului și cărțile eterne*”. Cartea devine pentru cititor un doping, cu cât mai mult citește cu atât e mai tentat să apeleze mereu la călătoria virtuală a cititului. Orice operă literară valoroasă contribuie la cunoașterea indispensabilă a vieții, fiind de facto reflectarea realității umane. Dar, această îmbogățire nu e dată doar de cunoștințele noi, care parvin individului, ci și de maniera în care naratorul sau eul liric reușește să le prezinte, să-l emoționeze pe receptor.

Stanciu Ilie afirmă „*Nu o dată fermecați de citirea unei cărți, ei au simțit că trăiesc aceleași emoții cu eroii povestirii, au plâns și s-au bucurat odată cu ei*”. În discuție cu creatorul ești surprins de perfecțiunea ideii și imaginii sale ce te farmecă. Astfel putem constata că lectura ar trebui să fie una dintre cele mai răspândite și intense preocupări ale modernității. Odată cu extinderea orizontului cultural, opera literară contribuie la perfectarea unui limbaj colocvial cu nuanțe de expresivitate și perfecțiune absolută.

Umberto Eco remarcă „...într-o vacanță este necesar să luăm cu noi cel puțin zece cărți, și nu distractive, polițiste, politice sau economice, ci opere solide, care ar contribui la întărirea numelui de erudit în conversațiile cu prietenii” [2]. Conform afirmațiilor lui Russell Lowell „Cărțile sunt albinele care duc polenul însuflețitor de la o minte la alta” [3], astfel putem constata că opera literară poate deveni o sursă metodică de inspirație, ce multiplică noi tehnici de cercetare, maniere de comportament, senzații și ficțiune.

Literatura și lectura împreună cu prietenii – constituie pentru Bloom unul dintre cele mai importante puncte de plecare în sfera filozoficului, așa cum a ilustrat în „Love and Friendship” prin exemplele marilor creatori ai literaturii universale: *Pousseau, Stendhal, Austen, Flaubert, Tolstoi, Shakespeare, Montaigne și Platon*.

Pentru constituirea intelectului este necesar să ne bazăm pe valorile literare ale trecutului îndepărtat, să cunoaștem un Dosoftei, un Cantemir, un Costin, un Ureche și, nu în ultimul rând, un Neculce, numai în acest caz lectura va deveni pentru noi o provocare. Precum Goethe stipula „*O privire în cărți și două în viață*” [4]. Receptorul reprezintă puntea dintre două sfere: lumea obișnuită și lumea perfecțiunii plină de idealuri. Cartea este o senzație, care este re trăită (trăită din nou) atât timp cât este citită.

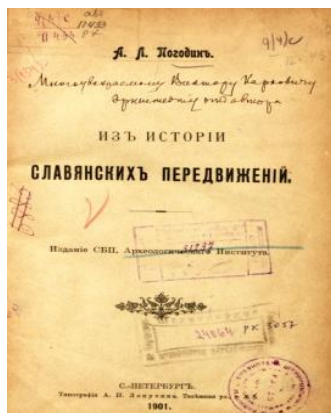
Cărțile tănuiesc veșnica clipă și realitate a omenirii, a trecutului glorios și suprimat. Ele conțin dovezi reale, palpitate și sugestive prin conținut și formă. Importanța cărții o poți identifica numai din valoarea acesteia în contextul literaturii. Prin intermediul vizorului optic putem stabili legătura creatorului cu creația. Această latură este relevată din semnele autorului ce conțin precizări și constatări precum și din autografele sale implantate pe copertile creațiilor. În această ordine de idei identificăm un șir de ediții din colecția *Ex-libris*, ce sunt depozitate în sectorul Carte Rară și Veche a Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan”.

Colecția *Autografe*, mai puțin numeroasă, include diverse ediții, ce cuprind perioada anilor 1847-1959, ale savanților, literaților, oamenilor de cultură, politicienilor, care și-au lăsat pe volumele proprii autografe pentru colegi, amici sau pentru biblioteca noastră. Fiecare carte din această colecție întruchiează realități durute și evenimente, care relevă frumusețea și ireversibilitatea trecutului, creind însuși istoria tănuită și plăsmuită în tăcerea minții. Autografele servesc drept dovadă a existenței martorului ocular, a creatorului ce contemplează prin intermediul narațiunii ficționale trecutul înglobat în sfera socială.

În contextul argumentelor relatate mai sus, putem menționa că autografele reprezintă o importanță colosală de natură istorică, dar și literar-artistică. Astfel țin să enumăr un șir de ediții care comportă adevăr istoric înmiresmat pe alocuri de latura ficțională. Autografele selectate cuprind un spectru larg

de viziune, ce se includ în tematica diverselor domenii: sociale, politice și literar-artistică. Colecția este descrisă conform următoarelor tipologii:

Retrospectivă istorică:

1. ПОГОДИН, А. Л. *Из истории славянских передвижений*. Санкт-Петербург, 1901.

În acest autograf identificăm marea influență a științei slavone vechi și extinderea triburilor slave în vestul Europei. Menirea ediției „*Из истории славянских передвижений*” a fost să devină un curs de predare a lecțiilor, pe care autorul le-a predat în perioada anilor 1898-1899, 1900-1901.

2. *Сербские народные песни*. Москва, 1847.

În această lucrare sunt înglobate o suită de cântece străvechi, epice și lirice, traduse de H. B. Бергосъ. Poezia națională sârbă încorporează o perioadă din secolul XIII – până în prezent. În acest context sunt relatate lucrările: „Bătălia de la Kosovo”, „Rugăciunea auzită”, „Trei mari suferințe”, precum și altele ce duc faima acestui minunat popor peste hotarele țării.

3. *Очерк известий о Подольской земле до 1434 года*. Киев, 1885.

Ediția de față cuprinde descrieri ample despre hotarele regiunii Podolisk, efectuate în baza letopisețelor, documentelor istorice, care au fost interzise de-a fi publicate. Se evidențiază toate evenimentele importante din perioada anilor 1430-1434, care cuprind luptele și frământările interne ale poporului.

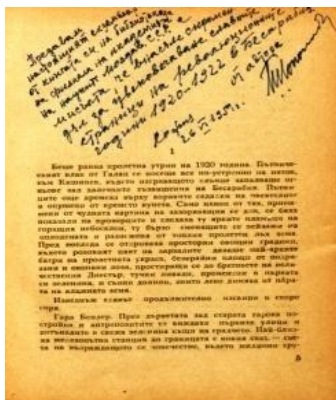

4. ФИЛЕВИЧ, И. *История древней Руси*. Варшава, 1896.

Din conținutul titlului „*История древней Руси*” înțelegem trăsătura specifică a națiunii slavone, care este legată de etimologia cuvântului rus, de semnificația pământului și poporului care a constituit un glob unitar încă de la începutul erei istorice. Identificăm o multitudine de metode științifice (de cercetare), precum și diverse izvoare despre proveniența acestui teritoriu. La sfârșitul lucrării autorul

vine să tenteze receptorul prin intermediul unor concluzii cu referire la istoria vechii Rusii.

Political și realitatea:

5. ГОЛОГИНКОВ, Г. *Край Днестр*. София, 1959.

Lucrarea de tentă politică evidențiază mișcarea revoluționară din Basarabia, în urma revoluției socialiste din octombrie, precum și a războiului civil din Rusia socialistă. Acest eveniment a fost încorporat de participarea activă a poporului basarabean împotriva ocupației străine pentru a instaura puterea sovietică. Surprindem descrierea eroismului

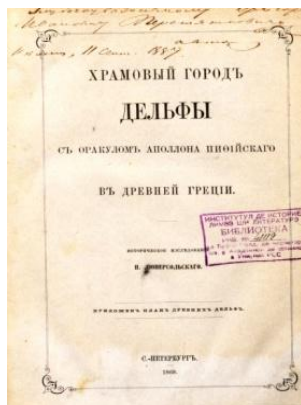
național, jertfirea poporului basarabean pentru libertate și independență. „Край Днестър” întruchipează ideologia și totalitarismul comun.

6. ВИППЕР, Р.Ю. *Церковь и государство в Женеве XVI века в эпоху кальвинизма*. Москва, 1894.

Descrierea politică a Genevei se evidențiază prin trecerea statului la protestantism și influența politică a bisericii, precum și a lui Calvin, ciocnirea magistraților și a preoților pentru Consistorie.

Renașterea prin cultură și știință:

7. ЛЮПЕРСОЛЬСКИЙ, П. Храмовый город Дельфы. Санкт-Петербург, 1869.

Cartea „Храмовый город Дельфы” cuprinde un șir de evenimente ale civilizației antice grecești. Oracolul Delphi era cel mai renumit din toată Antichitatea. Gloria și influența acestuia s-au răspândit dincolo de hotarele Greciei. În primele două capitole ale cărții sunt evidențiate aspectele geografice ale acestuia, precum și monumentele istorice. Importanța

acestui oraș se rezumă la faptul că o perioadă de timp Delphi a deținut o influență semnificativă asupra Greciei.

Cartea nu este doar o structură dinamică, verbală și artistică, ci imaginea creației poetice. Precum menționa Tudor Arghezi „*Tot ce se poate gândi despre o lume încapă într-o singură carte...*”. Noi suntem predestinați să păstrăm valoarea nemuritoare a cărții. Odată ce poți crea, scrie ca să nu regreti mai apoi, precum scria și Nicolae Iorga „*Scrie ca să nu pierzi florile gândului tău, pe care, altfel, le ia vântul ...*”.

Referințe bibliografice:

1. BUSUIOC, Nicolae. *Semnele Înțelepciunii: schiță pentru o istorie eseistică a cărții*. Iași: Sagittarius libris, 1998. 174p. ISBN 973-97921-8-9.
2. ECO, UMBERTO. [cit 2010-12-11] Disponibil: <http://nraducanu.wordpress.com/>
3. LOWELL, R. [cit 2010-12-11]. Disponibil: <http://enciclopedie.citatepedia.ro/index.php?c=carte>.
4. GOETHE, J. W. [cit 2010-12-11]. Disponibil: <http://biancadragomir.wordpress.com/2010/06/07/o-privire-in-carti-si-doua-in-viata/>

PUBLICAREA ȘTIINȚIFICĂ – CA PRACTICĂ DE COMUNICARE

dr., conf. univ. NELLY ȚURCAN

Catedra Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM

Articolul prezintă o analiză publicării științifice ca o practică de comunicare. Publicarea științifică este tratată din perspectiva funcțiilor pe care publicarea realizează în cadrul unei comunități științifice – înregistrare, certificare, conștientizare, arhivare. Analiza eficienței publicațiilor științifice este bazată pe trei criterii: publicitate, încredere și accesibilitate.

The article presents an analysis of scholarly publishing as a *communicative practice*. Publishing is treated from a functionalist perspective – the perspective of the functions that publishing realizes within a scientific community – registration, certification, awareness, archiving. It is presented the analysis of effective scientific publishing based upon three criteria: advertising, trust and accessibility.

Publicarea științifică este un sistem comunicațional necesar comunității științifice atât pentru ași valida rezultatele cercetărilor științifice, cât și pentru a informa comunitatea academică sau publicul larg despre aceste rezultate. Sistemul de comunicare științifică este în permanentă schimbare, influențat în ultimii ani de tehnologiile informaționale și de comunicare (TIC). Meadows menționează că spre deosebire de comunicarea informală care „adesea este efemeră ... și la care participă numai un public restrâns”, mijloacele formale „de obicei sunt disponibile pentru perioadă lungă de timp și pentru o audiență extinsă” [1]. El a identificat revistele și cărțile ca „exemple arhetipice ale comunicări formale” [2].

De obicei, în discursurile academice publicarea este tratată dintr-o perspectivă implicit funcționalistă [3-5]. Astfel, publicarea științifică este abordată din perspectiva funcțiilor pe care aceasta le îndeplinește în cadrul unei comunități științifice – de a comunica rezultatele cercetărilor, de a confirma statutul cercetătorului privind prioritatea științifică și de a servi resursă de informație științifică, inclusiv prin arhivarea informației științifice. Cu toate acestea, publicarea științifică poate fi examinată din perspectiva unui proces comunicațional – o activitate care se desfășoară de către savanți și cercetători, în primul rând, cu scopul ca rezultate cercetărilor să fie citite pe scară largă și să fie apreciate de publicul țintă, de comunitatea academică. Este important, de asemenea, de a examina această practică de comunicare încadrată într-o anumită comunitate sau comunități, de exemplu, savanți sai

.....

cercetători care lucrează în domenii interdisciplinare. Rob Kling și Geoffrey McKim consideră că această distincție este crucială pentru a trece dincolo de dihotomiile false, cum ar fi, de exemplu, opinia dintr-un comunicat de presă despre publicarea electronică care sugerează că savanții vor trebui să aleagă dintre „a fi citați sau să fie recenzați” [6].

Conform definiției din DEX [7] „a publica”, înseamnă 1) a face cunoscut tuturor ceva prin tipărire, afișare etc.; a face să apară, a tipări cărți, articole, informații etc.; 2) a face cunoscut unui cerc larg de persoane (pe calea tiparului); 3) a anunța în mod public; 4) a răspândi. Aceste definiții, implicit, se referă la comunitatea academică a autorului. Reieșind din definiția respectivă, prin publicarea unui articol sau a unei monografii autorul ar trebui să informeze, să anunțe o parte considerabilă a comunității academice. Cu acest scop autorul folosește diverse formate, de exemplu, reviste, cărți, antologii etc., care se bazează pe anumite criterii de calitate, dar, de asemenea, bazate pe publicitate eficientă în cadrul comunității științifice. Editurile științifice se bazează adesea pe criteriile formale cu privire la publicarea prealabilă – nu este acceptată publicarea materialelor care au fost editate anterior într-o revistă sau monografie. Cu toate acestea, interesele economice sunt, de asemenea, influente, de exemplu, editarea lucrării într-o copertă moale sau achiziționarea drepturilor pentru retipărirea unei lucrări.

Publicarea științifică este conceptualizată mai degrabă ca un continuum multidimensional, decât ca o categorie discretă, binară, și una care este ancorată într-un anumit domeniu [8]. În opinia lui Rob Kling și Geoffrey McKim [9], atunci când un document științific este eficient publicat, într-o comunitate științifică el satisface cele trei criterii: publicitate, încredere și accesibilitate.

Primul criteriu – *publicitatea* – prevede că documentul este anunțat savanților, astfel încât publicul primar și cel secundar să poată afla de existența lui. Publicitatea reprezintă un continuum de activități începând cu abonarea, crearea bazelor de date cu abstracte, publicitatea, organizarea activităților speciale și citarea. Criteriul de *încredere* presupune că documentul a fost verificat prin intermediul unor procese sociale care asigură cititorii că ei pot avea încredere în calitatea înaltă a conținutului documentului. Încrederea este, de obicei, marcată de evaluarea, recenzarea lucrării, reputația editurii sau de calitatea revistei. Criteriul *accesibilității* îi asigură cititorului dreptul de a accesa documentul independent de autor, într-un mod stabil și o perioadă de timp îndelungată. Accesibilitatea este, de regulă, asigurată de administrarea instituțională, desfășurată de biblioteci, edituri, centre de informare și este sprijinită prin identificarea documentului pe baza ISBN și ISSN.

.....

Fiecare dintre aceste trei criterii sugerează anumite posibilități pe care savanții le pot utiliza pentru evaluarea eficienței publicării unui articol sau a unei cărți într-o comunitate științifică. Aceste trei dimensiuni sunt polivalente. Astfel, o lucrare poate fi făcută publică de către un autor (remarcând disponibilitatea acesteia, de exemplu, pe site-ul personal), de către un producător (o revistă poate face publicitate numerelor în curs de apariție), de un agregator (prin includerea unei publicații speciale într-un index sau serviciu de abstractizare), sau de către consumator (prin citare într-o publicație). Accesibilitatea, de asemenea, poate fi diferită, în funcție de cât timp a trecut după publicarea documentului și încercarea de a accesa acest document, din locația cititorului (de la domiciliu, birou, bibliotecă etc.), și instituția în care activează cititorul (universitatea din capitală, instituția de cercetare principală, colegiul rural etc.).

Criteriul de încredere, după cum a fost menționat, este asigurat printr-un proces social, de regulă, evaluare colegială sau recenzare, numită peer review, care este o formă particulară de verificare, distinctă comunităților academice. Cu toate acestea, savanții utilizează și alte metode pentru a evalua valoarea unui document, cum ar fi, reputația unei reviste sau a unei editurii, indicatori de fiabilitate. Practicile de evaluare, recenzare variază în diferite discipline. Astfel, unele reviste din domeniul științelor sociale se bazează pe recenzarea dublă „oarbă” (recenzentul nu cunoaște numele autorului lucrării recenzate). Multe reviste caută doi-trei recenzenti, în timp ce altele, de exemplu, *Astrophysical Journal*, se bazează doar pe o recenză pentru fiecare articol. Recenzarea unitară „oarbă” este mai frecventă în comparație cu cea dublă, de exemplu, 84% din participanți la un sondajul realizat în 2008 au remarcat că au avut experiență de recenzare unitară „oarbă” și doar 44% din cercetători au menționat că au participat la recenzarea „oarbă” dublă [10]. Editorii de monografii, de asemenea, au diverse politici privind recenzarea manuscriselor. Astfel, nivelul de detaliere a recenziilor poate varia de la propuneri succinte pentru anumite capitole, până la recenzarea integrală a manuscrisului. Recenzarea, în calitate de criteriu de evaluare a lucrărilor științifice, este susținută de marea majoritate a oamenilor de știință. Din punctul de vedere al savantului-cititor la capătul inferior al scalei de încredere sunt publicațiile care nu trec procedura de recenzare sau recenzarea este la un nivel jos, nu este calitativă. Este necesar să menționăm că, promovată în ultimii ani modalitatea de autoarhivare (arhive electronice cu acces deschis) a schimbat, într-o anumită măsură, atitudinea cititorilor. Dar, totuși, indiferent în ce publicație apare lucrarea autorului, recenzată sau nerecenzată, un factor major în determinarea încrederii este reputația autorului (așa cum este ea percepută de către cititor).

.....

Aceasta abordare a criteriului de încredere se referă la practicile instituționalizate. Fiecare savant cunoaște alți savanți, ale căror lucrări însuflă încredere și care sunt citite chiar și în formă de prepublicare. Dar aceste decizii se bazează pe o îmbinare de cunoștințe extrem de personale, preferințe și interese.

În ultimii ani se discută destul de frecvent cu privire la calitatea publicațiilor științifice electronice, în comparație cu cele tradiționale. În linii mari nu există nici o diferență de principiu între publicațiile e-media (*electronic media*, electronice) și p-media (*print media*, pe hârtie), cu privire la credibilitatea articolelor. În practică, există reviste electronice (pure), care pentru publicare acceptă doar articole peer-review, și reviste tradiționale care publică destul de ușor articole, când se acceptă doar o recenzare destul de formală. Cu toate acestea, în unele publicații se susține ideea că revistele științifice electronice ar putea fi de o calitate mai joasă (în special cele cu acces deschis), anume din cauza procesului de recenzare. Cu toate acestea, nu există nici o îndoială că în lumea digitală asigurarea calității nu și-a pierdut actualitatea [11].

Una dintre consecințele sistemului peer review este că aceasta poate influența diseminarea și progresul cercetării științifice. Hummels și Roosendaal menționează că publicarea nu este concepută doar ca „*de a face public*”, dar, de asemenea, ca activitate de publicitate [12]. Atunci când articolul este publicat, publicitatea primară și accesul la articol se suprapun în momentul când cititorul vede o copie a publicației care conține articolul necesar. În cazul cărților se aplică alte politici de publicitate. Editorii se bazează pe cataloage de cărți, reclamă tipărită și recenzii, publicate în mass-media cu distribuție largă. Spre deosebire de articole, cititorul nu are acces la o copie a cărții în același moment când primește un anunț despre existența acestei cărți. Cărțile pot fi, de asemenea, anunțate prin intermediul promoțiilor din librării și a expozițiilor sau lansărilor de carte din biblioteci, care fac un beneficiu dublu – publicitate și acces.

Articolele și cărțile, într-o măsură mult mai mică, sunt, de asemenea, anunțate cititorilor prin intermediul bibliografiilor, revistelor de referate, cât și a bazelor de date bibliografice sau celor full text, (de exemplu, MEDLINE sau EBSCO). Această formă de publicitate poate fi numită „la cerere”, deoarece potențialii cititori sunt, de obicei, în căutarea publicației potențial relevante, în baza indicatorilor de actualitate.

În principiu, e-publicarea (cum ar fi postarea pe un site Web sau într-un forum pe Web) ar putea, probabil, face publicitate pentru o carte sau un articol în mod mai eficient, în comparație cu publicarea într-o revistă tipărită, depășind eforturile relativ limitate ale multor editori de cărți tipărite, pentru a face publicitate producției editoriale. În practică, diferențele sunt mult mai

transparente. Din moment ce relativ puțini oamenii de știință citesc cu regularitate revistele electronice pure sau caută în ele informații (în comparație cu revistele tradiționale), mulți editori de carte încearcă să exploateze Internetul ca un mediu de publicitate. În același timp, revistele cunoscute în toată lumea, cu o reputație înaltă și care au un număr de cititori mare și stabil, de exemplu, *Science* și *Nature*, ar fi capabile să facă publice rezultatele unui studiu într-o comunitate specială de cititori mult mai eficient decât un site Web.

Un factor important pentru publicarea eficientă este percepția că lucrarea unui autor poate fi ușor localizată și obținută de către cercetătorii interesați. Creșterea accesibilității efective la cărți și articole este destul de mult susținută de împrumutul interbibliotecar. Cu părere de rău, în Moldova acest serviciu al bibliotecii nu este explorat la nivel maximal, inclusiv și din motive financiare.

Pentru a fi accesibilă pentru majoritatea savanților, o publicație științifică trebuie să aibă identificatori stabili, cum ar fi autorul, editorul, data editării și un numărul ISBN, sau lucrarea trebuie să fie publicată într-o revistă cu un ISSN, să fie identificate anul, volumul și numărul revistei.

Privind accesul la publicațiile electronice putem remarca existența anumitor probleme, care se referă la mediul fizic de păstrare a informației. TIC sunt în permanentă schimbare, iar formatele vechi (de exemplu, dischetele) nu pot fi citite de computerele moderne. În același timp, rețelele, de tipul Internet-ului, nu sunt prevăzute pentru arhivarea documentelor pe termen lung. Actualmente, se practică transferarea paginilor web de la o adresă la alta. Din acest motiv multe site-uri, inclusiv reviste, nu pot fi găsite din motiv că ele au un alt URL, iar mesajul care direcționează la o adresă nouă nu este postat [13]. În studiul lui Hackett ș.a. se menționează că problema accesibilității în ultimii ani este destul de dură [14] din motiv că multe pagini web sunt lichidate sau își schimbă adresa. D. J. Brown ș.a. au sugerat că, pentru asigurarea unei accesibilități maxime, site-ul web trebuie să ofere o utilizare echitabilă, să fie flexibil, simplu în utilizare, iar beneficiarul să depună un efort fizic redus [15]. Arhivarea pe termen lung în mediul electronic necesită o administrare activă, cât și măsuri instituționalizate, cum ar fi crearea bibliotecilor electronice (digitale).

Sistemul existent al comunicării științifice, bazat pe formatul tipărit și cel electronic, întrunește ambele cerințe – instituționalizare și administrare. Bibliotecile științifice, academice asigură arhivarea pe termen lung a documentelor. Astfel, accesul la documente este asigurat pentru toată perioada de păstrare a acestora în biblioteci. Paul Ginsparg, recunoscând importanța administrării trans-organizatorice și a instituționalizării pentru menținerea accesului, menționează că „formatul tipărit cu un sistem mondial

.....

de biblioteci instituționalizate, servește în calitate de o arhivă multiplicată excesiv, dar care s-a dovedit a fi robustă de-a lungul secolelor, rezistentă la cataclisme globale” [16]. Instituționalizarea documentelor este asigurată de standardele utilizate în bibliotecă, sistemele de clasificare, procedurile de catalogare și indexare, cât și de practicile profesionale. Desigur, sistemul actual de biblioteci este limitat din cauza anumitor probleme referitoare la împrumutul interbibliotecar, procedurile de achiziție de carte și de abonare, recepționarea cu întârziere a periodicelor, probleme financiare etc.

Astfel, procesul de publicare științifică este un sistem informațional mondial, la care participă cercetătorii individuali, instituții și organizații de cercetare, biblioteci, editorii, cât și alte organizații care contribuie prin diferite mijloace la diseminarea și promovarea publicațiilor științifice. În plus, tehnologiile informaționale joacă, de asemenea, un rol esențial în acest proces.

Cu toate că Kling și McKim [17], din punct de vedere a practicii comunicaționale specifică trei criterii, care caracterizează publicarea științifică, aceste criterii se raportează cu funcțiile publicațiilor științifice, remarcate de alți cercetători. Astfel, Roosendaal și Geurts [18], menționând patru funcții ale comunicării științifice, se referă, în primul rând, la publicațiile științifice. Una din aceste funcții – înregistrarea (permite unui savant individual sau unui grup de cercetare să pretindă pentru prioritatea rezultatelor științifice) – este abordată de Prosser [19], cu referire la publicarea științifică, care confirmă realizările cercetării științifice. La rândul său, Guédon a numit înregistrarea „paternitate științifică” [20]. De asemenea, o altă funcție – certificarea (validarea calității cercetării) – poate fi raportată la conceptul de „încredere”, remarcat de Kling și McKim. O altă funcție, cea de conștientizare (conduce la determinarea nevoilor de căutare a cercetătorului), poate fi raportată la conceptul de „publicitate”, iar funcția de arhivare (stocarea și accesibilitatea informațiilor) – la conceptul de „accesibilitate”.

Trebuie să remarcăm că mai puțin frecvent este menționată funcția de satisfacție. Publicațiile științifice, revistele, în primul rând, au devenit un element încadrat în sistemul de salarizare academică [21-22]. Structura academică de recompensă (satisfacție), funcționează fie că pe contabilizarea simplă a numărul de lucrări publicate de diferiți autori, cadre universitare sau oameni de știință, sau pe cuantificarea numărului de citări ale lucrărilor individuale, sau pe evaluarea factorului de impact al revistelor speciale în care un autor publică lucrările sale. Fiecare din acestea recompense servește la consolidarea rolului revistelor științifice. Este de remarcat, că prin evaluarea factorului de impact este consolidat impactul revistei, dar nu impactul unei lucrări individuale [23]. În unele rapoarte privind evaluarea

.....

cercetării efectuate, de exemplu, în Marea Britanie sau Australia, se susține ideea că publicarea este importantă pentru avansarea în carieră, la fel ca și difuzarea cercetării [24]. Dar, în același timp, cultura revistelor de top, cu factor de impact mare, și monopolul editurilor comerciale acționează ca factori de descurajare pentru autori și alți actori de a investiga modele alternative de comunicare academică [25].

Astfel, majoritatea cercetătorilor în domeniul comunicării științifice abordează publicarea științifică din perspectiva funcțiilor acesteia. Funcțiile realizate de publicația științifică sunt analizate, în special, pe baza revistelor științifice, care sunt considerate principalul mijloc de comunicare formală în mediul academic.

Referințe bibliografice:

1. MEADOWS, A.J. *Communicating Research*. London: Academic Press, 1998. p. ix.
2. Ibidem.
3. *Development of Science Publishing in Europe*. Ed. MEADOWS, A.J. Amsterdam: Elsevier, 1980. 269 p.
4. RAVETZ, Jerome R. *Scientific Knowledge and its Social Problems*. 2nd ed. New York: Transaction Publishers, 1996. 449 p.
5. TENOPIR, C.; KING, D. *Towards electronic journals: realities for scientists, librarians, and publishers*. Washington: Special Libraries Association, 2000. 448 p.
6. KLING, Rob; McKIM, Geoffrey. Scholarly Communication and the Continuum of Electronic Publishing. In: *Journal of the American Society for Information Science*. 1999, vol. 50, nr. 10, p. 896.
7. DEX: *Dicționarul explicativ al limbii române*. Aut. DEX : conduc. lucr.: Ion COTEANU, Luiza SECHE, Mircea SECHE. Ed. a 2-a. București: Univers Enciclopedic, 1996, p. 725.
8. KLING, Rob; McKIM, Geoffrey. Scholarly Communication and the Continuum of Electronic Publishing. In: *Journal of the American Society for Information Science*. 1999, vol. 50, nr. 10, p. 896.
9. Ibidem.
10. WARE, M.; MONKMAN, M. *Peer review in scholarly journals: Perspective of the scholarly community – an international survey* [online]: Publishing Research Consortium report / Mark Ware Consulting. 2008 [citat pe 13.01.2011]. Disponibil: <http://www.publishingresearch.net/documents/PeerReviewFullPRCReport-final.pdf>
11. WULF, D. v. Lucius. Publishers as elements of the scientific communication system. In: *Poiesis Prax*. 2008, nr. 5, p. 128.
12. HUMMELS, H.; ROOSENDAAL, H. E. Trust in scientific publishing. In: *Journal of business ethics*. 2001, nr. 34, p. 87-100.

13. KOEHLER, W. An analysis of Web page and Web site constancy and permanence. In: *Journal of the American Society for Information Science*. 1999, vol. 50, nr. 2, p. 162-180.
14. HACKETT, S.; PARMANTO, B.; ZENG, X. Accessibility of Internet Websites through Time. In: *Proceedings of the 6th International ACM SIGACCESS Conference on Assistive Technologies*, Atlanta, USA, October 18 - 20, 2004. Atlanta, 2004, p.32-39.
15. BROWN, D.J.; MCHUGH, D.; STANDEN, P.; EVETT, L.; SHOPLAND, N.; BATTERSBY, S. Designing location-based learning experiences for people with intellectual disabilities and additional sensory impairments. In: *Computers & Education*. 2010, vol. 56, nr. 1, p. 10.
16. GINSPARG, P. Winners and Losers in the Global Research Village. In: *Proceedings of the Conference on Electronic Publishing in Science* [online], UNESCO HQ, Paris, 19-23 February, 1996 [citat pe 13.01.2011] Disponibil: <http://xxx.lanl.gov/blurb/pg96unesco.html>.
17. Ibidem.
18. ROOSENDAAL, Hans E.; GEURTS, Peter A. Th. M. Forces and functions in scientific communication: an analysis of their interplay. In: *Conference on „Co-operative Research in Information Systems in Physics”* [online], September 1-3, 1997, University of Oldenburg, Germany, 199. [citat pe 13.01.2011]. Disponibil: <http://doc.utwente.nl/60395/1/Roosendaal97forces.pdf>.
19. PROSSER, D. C. Fulfilling the Promise of Scholarly Communication – a Comparison Between Old and New Access Models. In: *Die innovative Bibliothek: Elmar Mittler zum 65. Geburtstag* / Herausgegeben von Erland Kolding Nielsen, Klaus G. Saur und Klaus Ceynowa. Miinchen: K G Saur, 2005, p. 95-106.
20. GUÉDON, J.-C. In Oldenburg's Long Shadow: Librarians, Research Scientists, Publishers, and the Control of Scientific Publishing. Creating the Digital Future. In: *Association of Research Libraries Proceedings of the 138th Annual Meeting* [online], Toronto, Ontario, 2001 [citat pe 13.01.2011]. Disponibil: <http://www.arl.org/resources/pubs/mmproceedings/138guedon.shtml>
21. PEEK, R. P.; Newby, G. B. Scholarly publishing: Facing new frontiers. In: *Scholarly Publishing: The Electronic Frontier*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 1996, p. 3-15.
22. PROSSER, D. C. Fulfilling the Promise of Scholarly Communication – a Comparison Between Old and New Access Models. In: *Die innovative Bibliothek: Elmar Mittler zum 65. Geburtstag* / Herausgegeben von Erland Kolding Nielsen, Klaus G. Saur und Klaus Ceynowa. Miinchen: K G Saur, 2005, p. 95-106.
23. RODRIGUEZ, M. A., BOLLEN, J.; VAN DE SOMPEL, H. The convergence of digital libraries and the peer review process. In: *Journal of Information Science*. 2006, vol. 32, nr. 2, p. 149-159.
24. KENNAN, Mary Anne; KAUTZ, Karlheinz. Scholarly publishing and Open Access: searching for understanding of an emerging is phenomenon. In: *The 15th*

.....
European Conference on Information Systems, University of St.Gallen, Switzerland, 7-9 June 2007 [online]. 2007, p. 507 [citat pe 13.01.2011]. Disponibil: <http://is2.lse.ac.uk/asp/aspecis/20070085.pdf>

25. GRAHAM, T. W. Scholarly Communication. In: *Serials: The Journal for the Serials Community*. 2000, vol. 13, nr. 1, p. 5.

EVALUAREA BIBLIOMETRICĂ A REVISTELOR ÎN DOMENIUL ȘTIINȚELOR ECOLOGICE ȘI MEDIULUI AMBIANT

LIDIA ZASAVIȚCHI

BȘC „Andrei Lupan”

În acest studiu, în procesul evaluării importanței științifice a revistelor din domeniul ecologiei și al mediului ambiant au fost analizați trei indicatori bibliometrici: Impact Factor, Article InfluenceTM Score și h-index. Rezultatele sunt prezentate în tabele și grafice simple, pentru vizualizarea gradului de corelare a acestor indicatori. Corelațiile au fost determinate pentru fiecare pereche de indicatorii. Trei scheme de comparare ale revistelor au diferite nivele de corelațiile cu aceleași seturi de indicatori bibliometrici. Impact Factor și Article InfluenceTM Score sunt strâns corelate. Corelațiile moderate dintre Impact Factor anual și h-index confirmă faptul că h-index este „însensibil” față de numărul mic al articolelor foarte citate din reviste de sinteză. Combinarea valorilor de Article InfluenceTM Scores cu h-index prevede un indicator temeinic pentru evaluarea statutului revistelor pe baza prestigiului științific care s-a confirmat de-a lungul timpului publicării și citării.

In this study, three indicators bibliometrics: Impact Factor, Article InfluenceTM Score and h-index values of journal status in ecological and environmental sciences are tabulated and combined to provide a simple graphical representation of the journal ranks. Correlations were determined for each pair of indices. Three different systems have different correlations with the same set of bibliometric indicators. Impact Factors are closely correlated with Article InfluenceTM Score. A moderate positive relationship between a journal's Impact Factor versus h-index suggests that the h-index is not very sensitive to some small review journals. The combination of Article InfluenceTM Score and h-index corresponds well to a general understanding of journal status with high emphasis for citations from original works published in prestigious journals.

Introducere

Asigurarea informațional-bibliografică a cercetărilor științifice nu se limitează numai la crearea bibliografiilor și buletinelor tematice – ea trebuie să fie suplimentată prin monitorizarea fluxului de documente selectate. Bibliografii pot și trebuie să evidențieze, utilizând diverse criterii calitative, cercul revistelor de bază cu cea mai mare autoritate, care reflectă starea actuală a cercetărilor în fiecare ramură a științei.

Indicatorii bibliometrici pot fi folosiți ca bază informațională pentru analiza și evaluarea publicațiilor, revistelor, direcțiilor științelor și perspectivelor de dezvoltare a lor.

Factorul de impact este indicatorul cel mai cunoscut și folosit pentru evaluarea și compararea revistelor academice pe parcursul ultimilor 40 de ani și este definit ca numărul mediu de citări într-un anumit an al articolelor publicate într-o revistă pe parcursul a doi ani anteriori [1].

Analiza citatelor din reviste oferă un câmp larg deosebit pentru aplicarea altor indicatori, care au acumulat deja opinii pozitive și prezintă azi o alternativă factorului de impact. Algoritmul PageRank, dezvoltat de creatorii lui Google, este folosit la calcularea rangului unei pagini Web, care depinde de numărul și de importanța paginilor care au tangențe cu respectiva pagină Web [2]. Indicatorii bibliometrici: SCImago Journal Rank (SJR), EigenfactorTM Score, Article InfluenceTM Score folosesc acest model de calcul, care reflectă prestigiul și influența revistelor prin luarea în considerare a legăturilor dintre reviste în procesul citării.

În ianuarie anului 2007 a fost lansat proiectul de Eigenfactor MetricsTM creat de cercetătorii din laboratorul lui Carl Bergstrom în cadrul Departamentului de Biologie, University of Washington – www.eigenfactor.org. Pe baza de date Thompson Scientific's Journal Citation Reports (JCR) se calculează indicatorii bibliometrici EigenfactorTM Score și Article InfluenceTM Score. EigenfactorTM Score este o măsură a importanței totale a revistei pentru comunitatea științifică și corespunde unui model de cercetare a conținutului revistei: reflectă cât de des, în medie, un cercetător ar putea accesa conținutul acestei reviste. Article InfluenceTM Score determină influența medie a unui articol din revistă de-a lungul primilor cinci ani de la publicare și este o măsură de prestigiu a articolelor revistei, comparabilă cu factorul de impact [3].

Indicele Hirsch (h-index) a fost propus de către profesorul J. Hirsch de la Universitatea din California, San Diego, în anul 2005, având ca scop calcularea și evaluarea performanței cercetării savantului. „Un cercetător are un index h dacă h articole din numărul total de articole publicate (N_p) au fost citate de cel puțin h ori, iar celelalte ($N_p - h$) articole au fost citate mai puțin de h ori” [4]. Braun, Glänzel și Schubert au introdus h-index pentru evaluarea revistelor ca un supliment util pentru factorul de impact. Indicele Hirsch combină efectul de „cantitate” (numărul de publicații) și „calitate” (nivelul citărilor). Un avantaj suplimentar al h-indexul este reducerea „supraaprecierii” aparente a unor mici reviste de sinteză [5-6].

În acest studiu, în procesul evaluării importanței științifice a revistelor din domeniul ecologiei și al mediului ambiant au fost utilizați și analizați trei indicatori bibliometrici: Impact Factor, Article InfluenceTM Score și h-index. Rezultatele sunt prezentate în tabele și grafice simple, pentru vizualizarea gradului de corelare a acestor indicatori.

Date și metode

Din 102 de reviste ecologice consultate în procesul elaborării buletinului tematic „Ecologia, stresul, adaptarea” (revistele științifice electronice cu full text din bazele de date OARE și SpringerLink) au fost selectate 33, care intră în topul celor mai citite 100 de reviste internaționale din categoriile „Ecologie” și „Științele mediului ambiant” [7, p. 61-64]. Din aceste reviste au fost cooptate pentru buletin aproape 50 la sută din volumul total al articolelor în format electronic.

În lista alcătuită sunt prezentate: factorul de impact al revistei (2008 © Journal Citation Reports®, Thomson Reuters), Article InfluenceTM Score (2008 © Eigenfactor.orgTM), h-index (© SCImago Journal Rank) (Tabelele 1, 2). Au fost utilizate indicatorii din bazele de date: Eigenfactor.orgTM și SJR (SCImago Journal & Country Rank), care permit utilizatorilor să genereze gratuit citarea statisticilor publicate [8-9]. Deoarece accesul la Journal Citation Reports® Ranking se efectuează contra plată, a fost utilizată informația despre factorii de impact din revistele studiate. Pentru cuantificarea performanțelor superioare ale revistelor ecologice a fost utilizată informația din „Top-20” Journal Ranking in Ecology and Environmental Sciences, 1998-2008 (© Thomson Reuters's Essential Science IndicatorsSM). Această bază de date acoperă numai articole originale și articole de sinteză din revistele indexate de Thomson Reuters și relevă factorul de impact ponderat pentru ultimul deceniu printre revistele cu 10.000 sau mai multe de citate [10].

Corelațiile au fost determinate pentru fiecare pereche de indicatorii: Impact Factor și Article InfluenceTM Score, Impact Factor și h-index, Article InfluenceTM Score și h-index. În procesul comparării revistelor luate în considerare în acest studiu (Tabelul 2) au fost determinate intervalele metrice ale indicatorilor: Impact Factor = 3,5; Article InfluenceTM Score = 1,5; H-index = 60 – pentru separarea în anumite intervale pe grafici (sectoarele colorate) top-10 al revistelor cu cele mai mare valori numerice.

Rezultate și discuții

Din Lista revistelor au fost evidențiate 3 reviste: *Trends in Ecology & Evolution*, *Annual Reviews of Ecology, Evolution & Systematic* și *Ecology Letters*, care au cele mai înalte valori numerice ale indicatorilor bibliometrici dintre revistele ecologice internaționale (Tabelul 1).

Tabelul 1.

Cele mai citate și prestigioase reviste ecologice

Denumirea revistei	Impact Factor (2008)	Article Influence TM Score (2008)	h-index	Top-20 Journ. Rank in Ecology & Environ. Sci. 1998-2008
Trends in Ecology & Evolution	11.904	7.84612	150	4
Annual Reviews of Ecology, Evolution & Systematic	10.161	8.32165	96	1
Ecology Letters	9.392	4.43114	84	9

În tabelul 2, treizeci de reviste ecologice și ale mediului ambiant au fost aranjate în conformitate cu valorile numerice ale factorului de impact și evidențiate (color) 10 reviste cu cel mai mare factor de impact, necesar în procesul comparării indicatorilor.

Tabelul 2.

Top 30 de reviste clasate în conformitate cu Impact Factor

Nr	Denumirea revistei	Impact Factor 2008	Article Influence Score 2008	h-index	Top-20 Journ. Rank in Ecology & Environ. Sci. 1998-2008
1	Critical Reviews in Environmental Science & Technology	7.409	1.87129	36	
2	Environmental Health Perspectives	6.12	2.00013	122	12
3	Global Change Biology	5.876	2.86407	88	16
4	Molecular Ecology	5.325	1.81069	104	13
5	Global Ecology & Biogeography	5.304	2.36838	49	
6	Frontiers in Ecology & the Environment	5.065	2.73307	26	
7	Conservation Biology	4.705	2.07274	99	11
8	Annual Reviews of Environmental & Resources	4.667	3.43769	37	
9	Journal of Biogeography	4.566	1.57521	64	
10	Journal of Applied Ecology	4.560	1.97224	72	17
11	Journal of Ecology	4.262	2.07914	82	15
12	Journal of Animal Ecology	4.220	2.09495	73	
13	Ecography	4.099	1.65603	53	
14	Global Environmental Change	3.955	1.61094	42	
15	Functional Ecology	3.699	1.58908	64	
16	Biological Conservation	3.566	1.25835	77	
17	Environment International	3.516	1.3254	53	
18	Diversity & Distributions	3.446	1.58219	40	

19	Ecosystems	3.376	1.96187	60	19
20	Climatic Change	3.202	1.83065	66	
21	Environmental Pollution	3.135	0.996056	75	
22	Chemosphere	3.054	0.847167	85	
23	Oecologia	3.008	1.61139	97	18
24	Soil Biology & Biochemistry	2.926	1.07122	82	
25	Atmospheric Environment	2.890	0.978312	102	
26	Microbial Ecology	2.885	1.0448	53	
27	Agriculture, Ecosystems & Environment	2.884	1.00029	58	
28	Science of The Total Environment	2.579	0.943482	81	
29	Applied Soil Ecology	2.247	0.82539	47	
30	Ecological Modelling	2.176	0.764811	69	

Indicatorul Article Influence™ Score (Eigenfactor Metrics™) se bazează pe citatele din ultimii cinci ani și pe transferul prestigiului de la o revistă la alta. Factorul de impact exprimă popularitatea științifică a revistei. Cel mai mare factor de impact au, de obicei, revistele cu articole de sinteză, care sunt foarte citate. Revistele cu prestigiu științific pot fi mai puțin citate, dar citatele lor provin de la reviste de prestigiu [11]. În procesul comparării factorului de impact al revistelor consultate față de Article Influence™ Score a fost alcătuită lista din 10 reviste aranjate în conformitate cu valorile numerice de Article Influence™ Scores (Tabelul 3) și confruntate cu primele 10 reviste din tabelul 2. Toate 33 de reviste sunt clasate conform Article Influence™ Scores în anexă, la sfârșitul lucrării.

Tabelul 3.

Top 10 de reviste clasate în conformitate cu Article Influence™ Score

Nr	Denumirea revistei	Article Influence™ Score 2008	Impact Factor 2008	Top-20 Journ. Rank in Ecology & Environ. Sci. 1998-2008
8	Annual Reviews of Environmental & Resources	3.43769	4.667	
3	Global Change Biology	2.86407	5.876	16
6	Frontiers in Ecology & Environ.	2.73307	5.065	
5	Global Ecology & Biogeography	2.36838	5.304	
12	Journal of Animal Ecology	2.09495	4.220	
11	Journal of Ecology	2.07914	4.262	15
7	Conservation Biology	2.07274	4.705	11
2	Environmental Health Perspectives	2.00013	6.12	12
10	Journal of Applied Ecology	1.97224	4.560	17
19	Ecosystems	1.96187	3.376	19

Putem vedea că între rangurile revistelor există diferențe neglijabile, care pot fi explicate prin faptul eliminării de Eigenfactor Metrics™ autocitării în calcularea indicatorului său și accentul mare pentru citate din lucrările originale, publicate în revistele cu prestigiu științific. Coeficientul corelării dintre Impact Factor (IF) și Article Influence™ Score (AI) pentru revistele din categoria „Științele mediului ambiant” este 0.822 și pentru revistele din categoria „Ecologie” este 0.959 – <http://www.eigenfactor.org/correlation/>.

Distribuirea revistelor în funcție de datele factorului de impact față de Article Influence™ Scores este prezentată în Fig. 1.

Sectorul colorat (Fig. 1) separă revistele cu cele mai înalte valori numerice după acești indicatori și arată corelarea destul de puternică dintre popularitatea (Impact Factor) și prestigiul (Article Influence™ Score) revistelor ecologice și ale mediului ambiant.

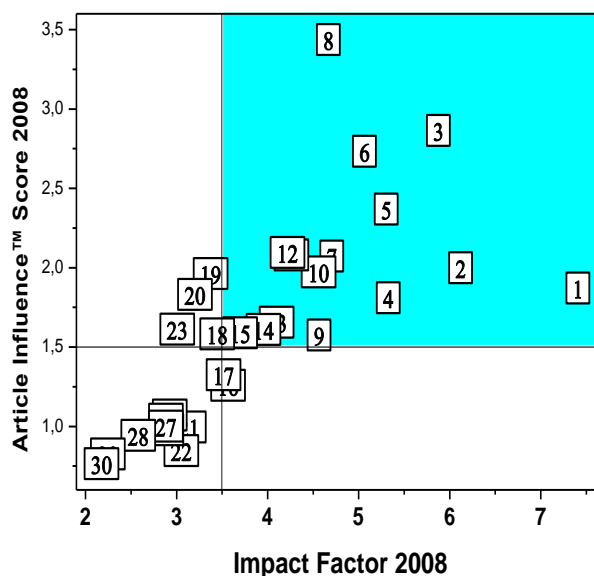

Fig. 1. Distribuția revistelor în funcție de Impact Factor și Article Influence™ Score

Clasificarea și compararea revistelor ecologice pe baza datelor de h-index oferă o alternativă din punctul de vedere al evidențierii documentelor intens citate față de documentele care nu sunt citate sau sunt citate puțin.

Factorul de impact anual și h-index au corelații moderate, pentru că h-index înaintea revistele cu performanțe de citare stabile pe o perioadă de timp mai îndelungată decât ultimii doi ani [12]. Tabelul 4 prezintă 10

revistele cu cele mai mare valorile numerice de h-index. Toate 33 de reviste sunt clasate conform h-index în anexă, la sfârșitul lucrării.

Tabelul 4.

Top 10 de reviste clasate în conformitate cu h-index

Nr	Denumirea revistei	h-index	Impact Factor 2008	Top-20 Journ. Rank in Ecology & Environ. Sci. 1998-2008
2	Environmental Health Perspectives	122	6.12	12
4	Molecular Ecology	104	5.325	13
25	Atmospheric Environment	102	2.890	
7	Conservation Biology	99	4.705	11
23	Oecologia	97	3.008	18
3	Global Change Biology	88	5.876	16
22	Chemosphere	85	3.054	
11	Journal of Ecology	82	4.262	15
24	Soil Biology & Biochemistry	82	2.926	
28	Science of The Total Environment	81	2.579	

Cinci reviste cu h-index înalt (Tabelul 4) în anul 2008 au avut valori de Impact Factor relativ modeste. Comparația h-indexului cu factorul de impact mediu în ultimii cinci ani arată corelarea mai puternică, care confirmă, de asemenea, că h-index reflectă statutul sau prestigiul revistei pe o perioadă de durată mai lungă (Tabelul 5).

Tabelul 5.

Revistele cu h-indexuri înalte și cu factorii de impact medii pentru 5 ani

Nr	Denumirea revistei	h-index	5-Year Impact Factor	Impact Factor 2008
25	Atmospheric Environment	102	3.584	2.890
23	Oecologia	97	3.983	3.008
22	Chemosphere	85	3.762	3.054
24	Soil Biology & Biochemistry	82	3.566	2.926
28	Science of The Total Environment	81	3.399	2.579

Distribuirea revistelor în funcție de Impact Factor și h-index este prezentată în Fig. 2. Sectorul colorat (Fig. 2) separă 10 reviste cu cele mai mari valori numerice potrivit acestor indicatorii.

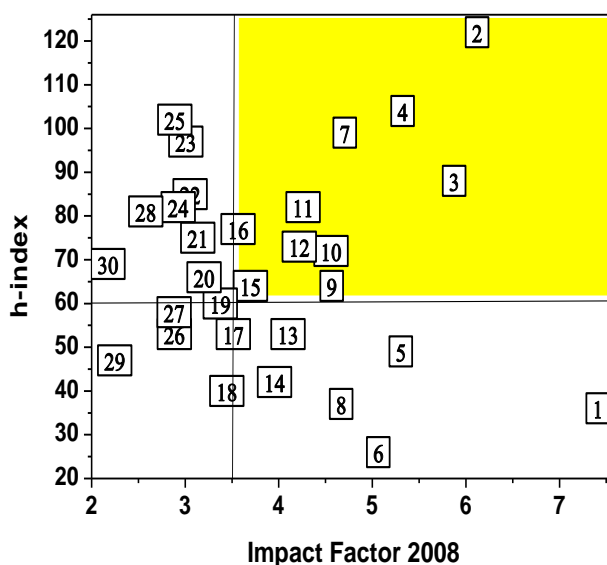

Fig. 2. Distribuția revistelor în funcție de Impact Factor și h-index

Nu există modificări esențiale în rangul revistelor cu excepția revistelor de sinteză: *Critical Reviews in Environmental Science & Technology* (1), *Frontiers in Ecology & the Environment* (6) și *Annual Reviews of Environmental & Resources* (8) cu cele mai mici valori numerice de h-index din 33 de reviste consultate. Revistele de sinteză din tabelul 6 confirmă faptul că h-index este „insensibil” față de numărul mic al articolelor foarte citate din revistele de sinteză [13]. Evident că h-index nu poate fi mai mare decât numărul de lucrări de bază și ignorează numărul de citări pentru fiecare articol individual de mai sus ceea ce este necesar pentru a atinge un anumit h-index. Articolele foarte citate pot provoca o creștere destul de puternică a numărului mediu de citări și, respectiv, a factorului de impact al revistei în care a fost publicat un număr de articole foarte redus.

Tabelul 6.

Revistele ecologice de sinteză cu cele mai mici h-indexuri

Nr	Denumirea revistei	h-index	IF 2008
6	Frontiers in Ecology & the Environment	26	5.065
1	Critical Reviews in Environmental Science & Technology	36	7.409
8	Annual Reviews of Environmental & Resources	37	4.667

Combinarea valorilor de Article Influence™ Scores cu h-index prevede un indicator temeinic pentru evaluarea revistelor pe baza prestigiului științific.

Distribuirea revistelor ecologice în funcție de Article Influence™ Scores și h-index este prezentată în Fig. 3.

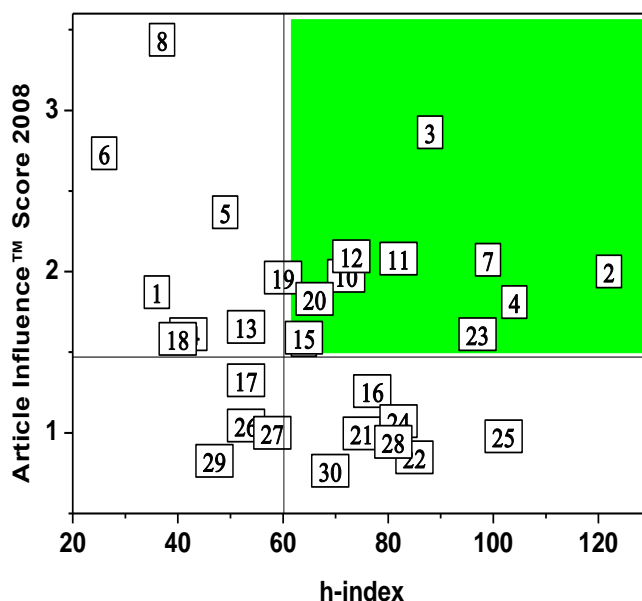

Fig. 3. Distribuția revistelor în funcție de h-index și Article Influence™ Score

Sectorul colorat (Fig. 3) evidențiază revistele cu cele mai mari valori numerice ale h-index și Article Influence™ Scores, dintre care iarăși lipsesc reviste de sinteză: *Critical Reviews in Environmental Science & Technology* (1), *Frontiers in Ecology & the Environment* (6) și *Annual Reviews of Environmental & Resources* (8) cu cele mai mici h-indexuri [14].

Dintre 10 cele mai prestigioase reviste ecologice clasate în conformitate cu Article Influence™ Score și h-index (Fig. 3) 8 reviste intră în Top-20 Journal Ranking in Ecology and Environmental Sciences, 1998-2008 (© Thomson Reuters's Essential Science IndicatorsSM) (Tabelul 7).

Tabelul 7.

Reviste clasate în conformitate cu Top-20 Journal Ranking
in Ecology & Environmental Sciences, 1998-2008

Nr	Denumirea revistei	Top-20 Journ. Rank in Ecology & Environ. Sci. 1998-2008	h- index	Article Influence™ Score 2008
7	Conservation Biology	11	99	2.07274
2	Environmental Health Perspectives	12	122	2.00013
4	Molecular Ecology	13	104	1.81069

11	Journal of Ecology	15	82	2.07914
3	Global Change Biology	16	88	2.86407
10	Journal of Applied Ecology	17	72	1.97224
23	Oecologia	18	97	1.61139
19	Ecosystems	19	60	1.96187

Statutul revistelor din acest top reflectă nivelul științific foarte înalt al articolelor originale, care este confirmat de valori ridicate ale citărilor pe o perioadă de zece ani.

Concluzii

Indicatorii bibliometrici oferă metode obiective și transparente pentru evaluarea revistelor ecologice și ale mediului ambiant și pot fi folosite de către cercetătorii științifici, colaboratorii bibliotecilor, instituțiilor de informații științifice și tehnice în procesul selectării publicațiilor științifice.

Trei scheme de comparare ale revistelor au diferite nivele de corelațiile cu aceleași seturi de indicatori bibliometrici.

Compararea și combinarea valorilor numerice de Article Influence™ Scores (AI) și Impact Factor (IF) evidențiază corelarea ridicată dintre popularitatea (IF) și prestigiul (AI) revistelor ecologice.

Valorile numerice înalte ale indicelui Hirsh indică faptul că aproape toate articolele din aceste reviste sunt la fel de importante. Comparăția h-indexului cu factorul de impact anual și cu factorul de impact mediu pentru ultimii cinci ani arată corelarea mai puternică cu factorul de impact mediu pentru ultimii cinci ani și confirmă faptul că h-index înaintea revistele cu performanțe de citare stabile pe o perioadă de timp mai mare decât ultimii doi ani. H-index este „insensibil” față de numărul mic al articolelor foarte citate din reviste de sinteză.

Combinarea valorilor de Article Influence™ Scores cu h-index prevede un indicator temeinic pentru evaluarea revistelor pe baza prestigiului științific care s-a confirmat de-a lungul timpului publicării și citării.

Pentru cercetătorii științifici interesați în analizarea rezultatelor din articole originale, publicate în revistele cu mare prestigiu științific este important să se utilizeze valori de Article Influence™ Scores și h-index în procesul selectării revistelor din același domeniu.

Bibliotecarii pot selecta cele mai potrivite titluri de reviste științifice cu valori ridicate de Impact Factor și Article Influence™ Scores pentru un public mai larg: savanți, profesori, doctoranzi, studenți interesați de articole de sinteză.

Publicarea valorilor numerice ale factorii de impact în revistele științifice confirmă importanța acestui indicator pentru colegiile de redacție și pentru cititori.

Referințe bibliografice:

1. GARFIELD, Eugene. Journal impact factor: a brief review. *Canadian Medical Association Journal* [online]. 1999, **161**(8), 979-980 [citat 2010-11-30]. eISSN 1488-2329. Disponibil: <http://www.cmaj.ca/cgi/content/full/161/8/979>.
2. PAGE, L.; BRIN, S.; MOTWANI, R.; WINOGRAD, T. The PageRank citation ranking: Bringing order to the web: Technical report 1999-66. In: *Stanford Digital Library Publication Server* [online]. Ultima actualizare 2008-12-28 [citat 2010-11-30]. Disponibil: <http://ilpubs.stanford.edu:8090/422/>.
3. BERGSTROM, Carl. Eigenfactor: Measuring the value and prestige of scholarly journals. *College & Research Libraries News* [online]. 2007, **68**(5), 314-316 [citat 2010-11-30]. eISSN 2150-6698. Disponibil: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/crlnews/2007/may/eigenfactor.cfm>.
4. HIRSCH, J. E. An index to quantify an individual's scientific research output. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* [online]. 2005, **102**(46), 16569-16572 [citat 2010-11-30]. ISSN 1091-6490. Disponibil: <http://www.pnas.org/content/102/46/16569.full.pdf+html>.
5. BRAUN, Tibor; GLÄNZEL, Wolfgang; SCHUBERT, András. A Hirsch-type index for journals. *Scientometrics* [online]. 2006, **69**(1), 169-173 [citat 2010-11-12]. eISSN 1588-2861. Disponibil: doi:10.1007/s11192-006-0147-4.
6. SCHUBERT, András; GLÄNZEL, Wolfgang. A systematic analysis of Hirsch-type indices for journals. *Journal of Informetrics* [online]. 2007, **1**, 179-184 [citat 2010-11-30]. ISSN 1751-1577. Disponibil: doi:10.1016/j.joi.2006.12.002.
7. ZASAVIȚCHI, Lidia. Utilizarea datelor bibliometrice în asigurarea informațională a cercetărilor științifice în domeniul ecologiei și al mediului ambient. *BiblioScientia*. 2009, nr. 1-2, 52-64. ISSN 1857-2278.
8. SCIMAGO RESEARCH GROUP. *SJR – SCImago Journal & Country Rank* [online]. [citat 2010-11-30]. Disponibil: <http://www.scimagojr.com/journalrank.php>.
9. EIGENFACTOR.ORG™ *Ranking and Mapping Scientific Knowledge* [online]. [citat 2010-11-30]. Disponibil: <http://www.eigenfactor.org/index.php>.
10. Journal Ranking in Ecology and Environmental Sciences, 1998-2008. In: *Sci-Bytes – What's New In Research: 2009* [online]. 2009-04-12 [citat 2010-11-30]. Disponibil: http://sciencewatch.com/dr/sci/09/apr12-09_1D/.
11. BOLLEN, Johan; RODRIGUEZ, Marko A. van de SOMPEL, Herbert. Journal status. *Scientometrics* [online]. 2006, **69**(3), 669-687 [citat 2010-11-30]. eISSN 1588-2861. Disponibil: doi:10.1007/s11192-006-0176-z.
12. OLDEN, Julian D. How do ecological journals stack-up? Ranking of scientific quality according to the h index. *Ecoscience* [online]. 2007, **14**(3), 370-376 [citat 2010-11-30]. ISSN 1195-6860. Disponibil: http://www.fish.washington.edu/research/oldenlab/pdf/2007/Ecoscience_2007.pdf
13. BADOR, Pascal; LAFOUGE, Thierry. Comparative analysis between impact factor and h-index for pharmacology and psychiatry journals. *Scientometrics*

[online]. 2010, **84**, 65-79 [citat 2010-11-30]. eISSN 1588-2861. Disponibil: doi:10.1007/s11192-009-0058-2.

14. YIN, Chun-Yang; ARIS, Mohd Jindra; CHEN, Xi. Combination of EigenfactorTM and h-index to evaluate scientific journals. *Scientometrics* [online]. 2010, **84**, 639-648 [citat 2010-11-30]. eISSN 1588-2861. Disponibil: doi:10.1007/s11192-009-0116-9.

Anexa.

Reviste clasate în conformitate cu Article InfluenceTM Score și h-index

Nr	Article Influence TM Score 2008		h-index (SJR SCImago)	
1	Annual Reviews of Ecology, Evolution & Syst.	8.32165	Trends in Ecology & Evolution	150
2	Trends in Ecology & Evolution	7.84612	Environmental Health Perspectives	122
3	Ecology Letters	4.43114	Molecular Ecology	104
4	Annual Reviews of Environmental & Resources	3.43769	Atmospheric Environment	102
5	Global Change Biology	2.86407	Conservation Biology	99
6	Frontiers in Ecology & the Environment	2.73307	Annual Reviews of Ecology, Evolution & Syst.	96
7	Global Ecology & Biogeography	2.36838	Oecologia	97
8	Journal of Animal Ecology	2.09495	Global Change Biology	88
9	Journal of Ecology	2.07914	Chemosphere	85
10	Conservation Biology	2.07274	Ecology Letters	84
11	Environmental Health Perspectives	2.00013	Journal of Ecology	82
12	Journal of Applied Ecology	1.97224	Soil Biology & Biochem.	82
13	Ecosystems	1.96187	Science of The Total Environment	81
14	Critical Reviews in Environmental Science & Technology	1.87129	Biological Conservation	77
15	Climatic Change	1.83065	Environmental Pollution	75
16	Molecular Ecology	1.81069	Journal of Animal Ecology	73
17	Ecography	1.65603	Journal of Applied Ecology	72
18	Oecologia	1.61139	Ecological Modelling	69
19	Global Environmental Change	1.61094	Climatic Change	66
20	Functional Ecology	1.58908	Functional Ecology	64
21	Diversity & Distributions	1.58219	Journal of Biogeography	64
22	Journal of Biogeography	1.57521	Ecosystems	60
23	Environment International	1.3254	Agriculture, Ecosystems & Environment	58
24	Biological Conservation	1.25835	Ecography	53
25	Soil Biology & Biochemistry	1.07122	Environment International	53
26	Microbial Ecology	1.0448	Microbial Ecology	53
27	Agriculture, Ecosystems & Environment	1.00029	Global Ecology & Biogeography	49
28	Environmental Pollution	0.996056	Applied Soil Ecology	47
29	Atmospheric Environment	0.978312	Global Environmental Change	42

30	Science of The Total Environment	0.943482	Diversity & Distributions	40
31	Chemosphere	0.847167	Annual Reviews of Environmental & Resources	37
32	Applied Soil Ecology	0.82539	Critical Reviews in Environ. Science & Technol	36
33	Ecological Modelling	0.764811	Frontiers in Ecology & the Environment	26

LECTURA – FENOMEN CULTURAL

ANA BRĂIESCU

BȘC „Andrei Lupan”

Acest articol discută despre cultura lecturii la copii la vârsta 9-15 ani. Cercetarea dată a fost efectuată pe un eșantion de 58 de copii, din care 65,5% fete și 34,4 % băieți. Obiectivele studiului arată atitudinea copilului, familiei și profesorilor asupra lecturii. Rezultatele studiului indică interesul mărit al adolescenților către sursele în format electronic și interesul mai scăzut la sursele în format tradițional.

The article discusses the culture of reading in children aged 9-15. The subjects of the research were 58 children, of which 65,5% were girls and 34,4% boys. The objective of the research was to study the attitude of families, children and teachers towards reading. The results of the study indicate that young people's interest towards reading from traditional sources has decreased, while their need for information is satisfied by electronic and online materials.

Lectura ocupă un rol primordial în formarea personalității copilului. Antrenați în educație sunt familia, educatorii, profesorii precum și psihologii. Este necesar să constatăm că lectura este o preocupare dificilă, dar utilă în dezvoltarea și formarea sinelui. În ultimii ani se observă o scădere a interesului față de lectură. Copilul este tentat de calculator, jocurile video și televizor, iar adulții nu au timp pentru a-i lectura o carte și a-l îndemna să îndrăgească lecturile pentru o întreagă viață.

Lectura trebuie să devină nu numai o obligație pentru studiul școlar, ci și o pasiune. Timpul copilului este foarte scump, aproximativ din clasele a IV-a și a V-a fetele sunt atrase de vizionarea telenovelelor, iar băieții de jocurile la calculator.

Scopul pentru care s-a aplicat metoda de cercetare, este de a afla atitudinea față de lectură a familiei, a copilului, precum și a cadrului didactic. S-a urmărit fenomenul lecturii și impactul acesteia asupra educației și instruirii.

Obiectivele propuse:

1. Majoritatea copiilor nu au posibilitatea de a cumpăra decât manuale pentru școală, având în familie o atmosferă tiranică. Este tratată cu dispreț atât cartea, cât și propria persoană.

2. Părinții nu discută cu copii lor despre cărțile citite și nici nu au această preocupare, motivația comodă a părinților este lipsa de timp.

3. O parte din elevi sunt în posesia unui număr mic de cărți, deseori într-o stare de fetișizare. Nu au literatură atractivă pentru a le stimula interesul față

de lectură.

4. Mulți elevi citesc cu scopul de a fi apreciați la susținerea examenelor, a lucrărilor de control etc. Această mentalitate pragmatică poate fi continuată având ca scop seducția lecturii, însă școala oferă deținători de diplome și nu cititori-posesori de cunoștințe.

5. Metoda de cercetare are la bază un chestionar, care conține 18 întrebări, pe un eșantion de 58 de elevi, din care 65,5% fete și 34,4 % băieți cu vârste cuprinse între 9-15 ani, efectuat prin interacțiune directă cu elevii. Acest chestionar a fost realizat în incinta liceului teoretic „Meșterul Manole” din satul Sălcuța, raionul Căușeni.

Perioada aplicării chestionarului: mai 2010.

Interpretarea chestionarului

Familia reprezintă primul mediu de viață social și cultural al copilului și, prin valorile pe care le transmite, pune bazele dezvoltării sale intelectuale, morale și estetice.

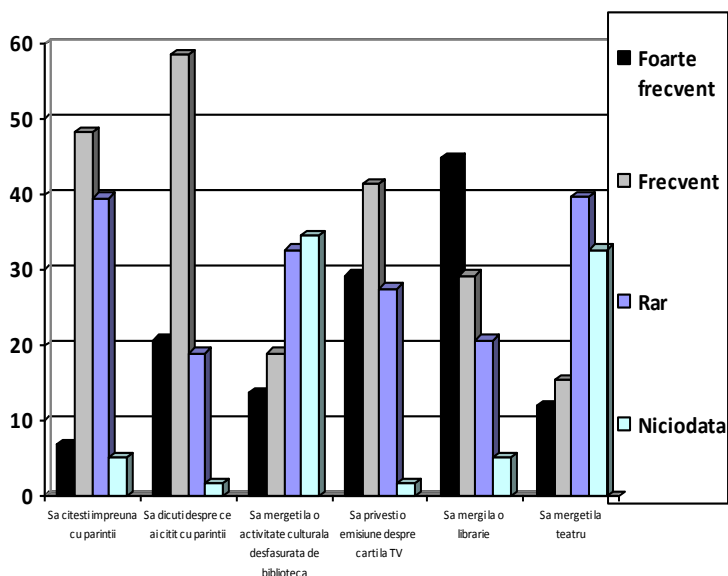
Dezvoltarea gustului pentru lectură sau, altfel spus, trezirea și educarea interesului, se realizează prin acționarea asupra raportului dintre obiect și necesitate, astfel încât obiectul, în cazul nostru cartea, să răspundă unei necesități intelectuale și afective a copilului. Această influență nu impune existența unui anumit nivel de instruire din partea părinților, dar solicită tuturor conștiința clară asupra importanței lecturii în dezvoltarea deplină a copilului și preocuparea de a-i trezi interesul pentru această activitate. Cărțile citite cu părinții, discuțiile în urma celor citite, dotarea bibliotecii personale, constituie câțiva pași ai unei campanii pedagogice a familiei pentru a cultiva la copil gustul pentru lectură. Conform rezultatelor, 48,27 % din elevii chestionați citesc împreună cu părinții și numai 58,62 % discută cu părinții despre ce au citit.

Omul învață la orice vârstă și evoluția rapidă a societății și a culturii trebuie să-l încante, să-i păstreze curiozitatea trează. Rolul primordial în dezvoltare îi aparține bibliotecii, însă 34,48 % din elevi n-au mers niciodată la o activitate culturală împreună cu părinții. Bibliotecarul trebuie să fie un mediator între carte și utilizator, agent al dezvoltării persoanei umane, să promoveze cartea și lectura ca mijloace esențiale în formarea indivizilor. Biblioteca este și va rămâne un templu al culturii, centru educativ, spațiu de cultivare al spiritului științific și estetic, mediu al autoinstruirii, de aceea este necesară desfășurarea diferitor forme de activități ce ar interesa și atrage cititorul din fragedă copilărie.

Din cauza situației economice, părinții în mediul rural dispun de puțin timp liber și posibilități materiale pentru a acorda copiilor atenția cuvenită. Deși 39,65 % merg rar la teatru, concerte sau festivități culturale, iar 32,75 %

nu merg niciodată, totuși 44,80 % din ei au grijă să frecventeze librăria, să le cumpere copiilor o carte.

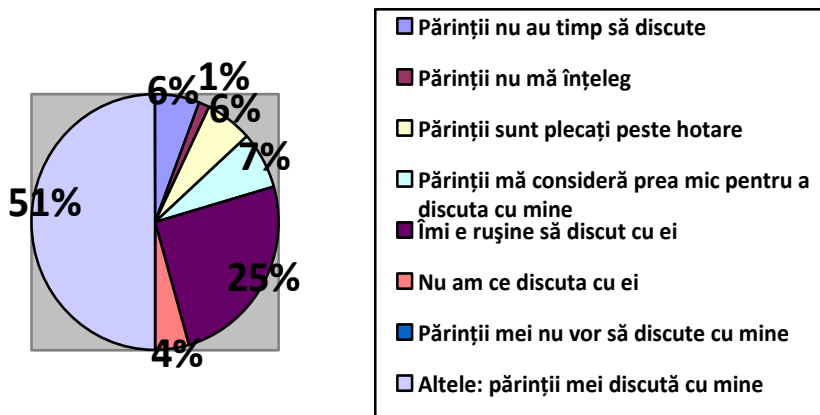
Diagrama 1. Cât de des ți se întâmplă?

Experiența a demonstrat că principalele cauze răspunzătoare de tulburările în plan afectiv, mai ales în cazul copiilor, sunt regăsite în familie, acolo unde copilul își petrece cea mai mare parte a timpului său, acolo unde au loc primele experiențe, unde este educat și format ca om și personalitate. Cele mai acute probleme educative, culminând cu insuccesul școlar, provin adesea din absența sau ignorarea atenției părinților față de dezvoltarea și supravegherea copilului, dar mai ales lipsa afecțiunii în familiile dezorganizate. Rolul familiei ca principal mediu de dezvoltare psihică a copilului este foarte important, îndeosebi în etapele timpurii ale evoluției și dezvoltării sale. Iată de ce o familie prea exigentă sau prea permisivă, cu un nivel economic precar sau în care sunt prezente unele tulburări psihice, alcoolismul, consumul de droguri, delincvența, violența fizică sau verbală, despărțirile dintre soți sau concubinajul, generează dezechilibre și tensiuni care influențează în mod direct procesul evoluției și dezvoltării armonioase a copiilor.

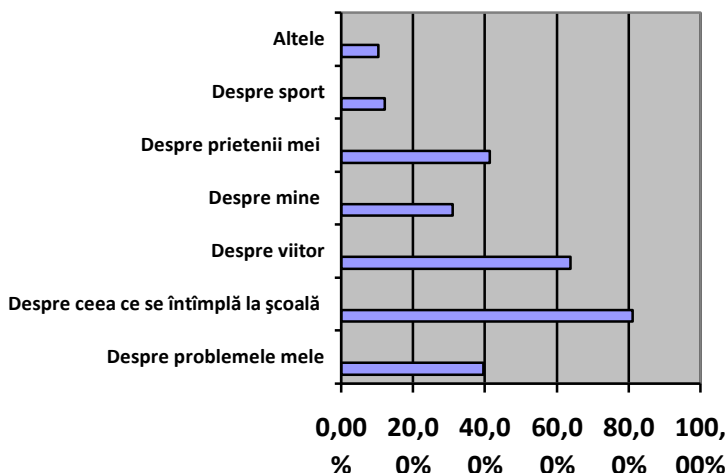
Rezultatele cercetării arată că sunt unele probleme între copii și părinți: 29,31% le este rușine să vorbească cu ei despre problemele care îi frământă, 6,89% nu discută din lipsa de timp liber al părinților, iar 6,89% din cauza absenței lor. Bucură totuși faptul că 58,62% discută permanent și se împacă foarte bine cu părinții lor.

Diagrama 2. Relația copil – părinte (%)

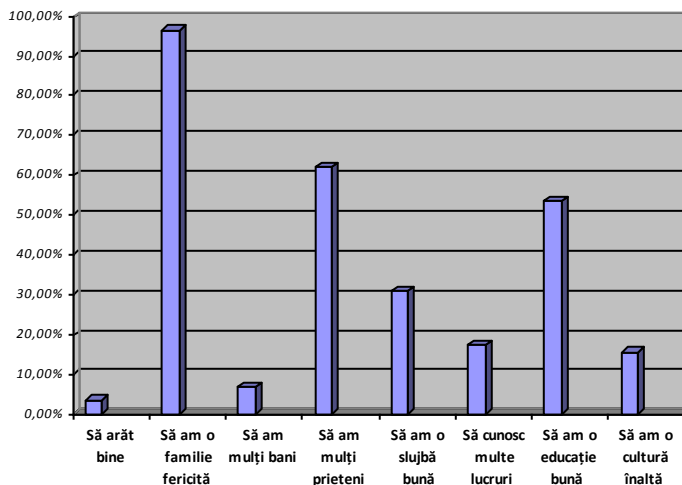
Raportul părinte – copil poate fi considerat ca importantă verigă în relațiile care se pot crea la persoane. Pe lângă faptul că este o legătură definitivă și indestructibilă, ea ar trebui să fie și cea mai strânsă și puternică legătură posibilă între persoane. Relația dintre părinți și copii se bazează pe respect și iubire. Dar pentru ca înțelegerea, respectul și iubirea să existe, este nevoie de mult efort și răbdare depuse de părinți și copiii acestora. Fiecare dintre ei trebuie să conștientizeze și să înțeleagă poziția în care se află, care sunt condițiile ce trebuiesc îndeplinite și limitele ce nu trebuie depășite. Părintele e necesar să fie suportul constant al adolescentului și cel care va veghea menținerea și modelarea comportamentului copilului său. Preadolescentul are nevoie de încredere în el însuși, de încrederea părinților în forțele sale și, mai ales, de afecțiunea și dragostea lor. Anume la această vârstă are nevoie de cât mai multă comunicare, atenție și susținere din partea adulților.

Comunicarea dintre părinți și copii este o condiție importantă a relaționării și a formării personalității. O bună comunicare nu înseamnă ca copilul să-l asculte pe părinte fără a scoate un cuvânt sau să se conformeze de fiecare dată doar ținând cont de ierarhia rolurilor. Este normal să se respecte exprimarea liberă pentru a fi înțeles copilul, a învăța din greșeli, a împărtăși emoțiile. Subiectele cel mai frecvent discutate sunt: ce se întâmplă zilnic la școală – 81,03 %, ce ar dori să devină în viitor – 63,79 %, despre probleme – 39,65 %, despre prieteni – 41,37% etc.

Diagrama 3. Subiectele discutate de copii și părinți (%)

În ciclul primar și gimnazial, dar mai ales în anii de liceu, elevii dobândesc cunoștințe care pun bazele culturii generale spre care aspiră un număr însemnat de tineri. Lectura operelor literare, ca mijloc de instruire și educație, are o importanță deosebită în pregătirea de viață matură, în alegerea profesiei și a idealurilor. Copilul apropiat de vârsta adolescenței caută în cărțile pe care le citește răspunsul la întrebările care îl frământă, caută exemple demne de urmat, eroi care să îi cultive dragostea și respectul. Influențând nemijlocit cititorul, literatura îi modelează sinele care contribuie la dezvoltarea imaginației și a creativității. Odată cu lărgirea orizontului cultural, literatura contribuie și la însușirea limbajului literar. În prezent televiziunea, internetul, viața vedetelor, nu au întotdeauna o influență benefică asupra copilului, iar de multe ori comportamentul lor lasă de dorit. În urma acestei cercetări am aflat cine și ce ar dori să ajungă în viitor și ce este mai important pentru ei. În pofida influenței factorilor negativi din jurul lor, avem date îmbucurătoare: este important să formeze o familie fericită 96,55 % , să aibă mulți prieteni 62,06 % , să aibă o educație bună 53,44%, sa aibă o slujba bună 31,03 % și doar 6,89% vor să deție mulți bani.

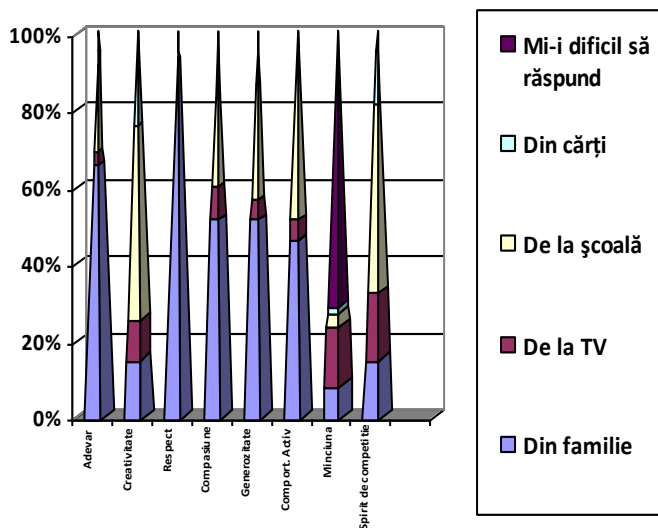
Diagrama 4. Pentru viitor vreau...

O mare parte dintre cunoștințele despre natură, societate, deprinderile igienice, obișnuințele de comportament, elevul le datorează educației primite în familie. (Utilizarea în limbajul comun a expresiei: „A avea cei șapte ani de acasă”).

În cadrul familiei copilul își însușește limbajul. Ca prim factor al educației, familia oferă copilului aproximativ 90% din cunoștințele uzuale (ex: despre plante, animale, ocupațiile oamenilor, obiecte casnice etc.). Familia educă abilități intelectuale și valori spirituale la copii. Ea le dezvoltă spiritul de observație, memoria și gândirea. Părinții încearcă să explice copiilor sensul unor fenomene și obiecte pentru a le putea înțelege. Copilul are succese la școală în funcție de modul în care părinții se implică în procesul de învățare.

În familie se formează cele mai importante deprinderi de comportament: respectul, politețea, cinstea, sinceritatea, decența în vorbire și atitudini, ordinea, cumpătarea și grija față de lucrurile încredințate. În realizarea acestor sarcini, modelul parental ajută cel mai mult; parintele este un exemplu pentru copilul său. Părinții îi învață ce e bine și ce e rău, ce e corect, ce e frumos și ce e urât în comportament. Aceste noțiuni îl ajută pe copil să se orienteze în evaluarea comportamentului său și a celor din jur. Tot în sens moral, familia îl îndrumă să fie sociabil, să fie un bun coleg și prieten. În diagrama 5 se vede ce și de unde au auzit și învățat copiii despre valorile moral-spirituale, despre comportament și cultura civică.

Diagrama 5. De unde ai învățat cele mai multe lucruri?

O problemă de actualitate cu care se confruntă reprezentanții acestei vârste este criza culturală, în sensul că tinerii au din ce în ce tot mai puține preocupări care să le cultive spiritul: să citească o carte sau să vizioneze un spectacol de teatru. Ei motivează că li se pare inutil să mai facă astfel de lucruri din moment ce internetul a devenit o sursă de informare mult mai accesibilă. Deși cartea reprezintă un interes viu, o lume însuflețită de eroii fiecărei pagini citite pe îndelete, oferindu-ți posibilitatea să te transpui în rolul personajelor, să vezi scenele de viață chiar și după ce ai închis cartea, adolescenții de azi preferă televizorul, calculatorul (16%), pictogramele internetului. În mediul rural, care nu e împăienjenit total de progresul tehnic, cărțile sunt în avantaj fiind luate de pe rafturi, răsfoite și citite (22%).

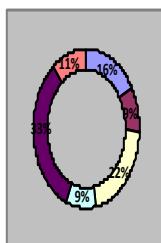
Elevii citesc mai puțin, preferă să piardă ore întregi în fața calculatorului decât să deschidă o carte și să o citească, să-i descopere tainele. Realitatea este dureroasă, deoarece copii care refuză să citească nu au imaginație. Tinerii abandonează lectura și jocul în aer liber în favoarea petrecerii a circa șase ore pe zi în fața ecranului de televizor, calculatorului, consolei de jocuri, dispozitivelor MP3 sau telefoanelor mobile.

În zilele noastre când dispunem de audiovizual, când aproape toată lumea are conexiune la internet și nu ne mai omorâm timpul să găsim informația dorită într-o bibliotecă, ci navigând ore în șir în lumea virtuală, interesul copiilor pentru cartea clasică dispare. Acum de abia dacă mai avem răbdarea să citim un articol de ziar, care jumate este text și jumate imagine, însă dacă identificăm unul mai lung deja ne plictisim, atenția se diminuează pe parcurs și îi pierdem esența. Dacă noi, adulții, nu mai avem răbdare să citim o carte, cum să îi încurajăm pe copiii născuți cu telecomanda și mouse-ul în mână să

aibă rabdare să lectureze ceva util, plăcut, specific vârstei lor? Este trist că într-o societate globalizată, în care tehnologia s-a dezvoltat simțitor de la an la an scoțând mereu pe piață ceva inovativ, tinerii din ziua de azi nu mai au dorința de a ține o carte în mâini. Acum ne facem prieteni pe *chat*, *forum*, ne aflăm ore în șir pe *messenger* discutând nu știu ce banalități și uităm de ceea ce este cu adevărat important în viața, trăind într-o lume artificială.

Copiii din ziua de azi preferă să vizioneze tot felul de emisiuni TV pentru că nu fac nici un efort intelectual în a urmări programul favorit, ceea ce îi determină să fie pasivi, sedentari și cu mai puțin chef de muncă. Da, imaginea face cât o mie de cuvinte, sunt țări care utilizează în școli ca material didactic documentarele televizate, însă acest lucru nu trebuie să descurajeze placerea de a citi o carte, de a învăța o poezie și de a studia un material pentru școală. Chiar dacă și adulții zilelor noastre vizionează cu interes programele TV, nu au aceleași probleme în a reda sensul a ceea ce citesc (mai rar, ce-i drept, în ultima vreme), însă față de puștii născuți în era televiziunii și internetului, care nu-și dezvoltă deloc creativitatea având totul pe tavă, cei maturi înțeleg altfel o lectură față de generația adolescenților de azi ce prezintă dificultăți de concentrare și înțelegere. Părinții trebuie să fie conștienți de faptul că mass-media influențează negativ gândirea copiilor, este bine să acționeze din timp și să îi încurajeze să ia în serios lectura, să le ofere drept cadou în loc de un joc video, o carte, să își facă timp pentru a merge împreună la o sală de lectură într-o bibliotecă, la librărie, la un muzeu sau la o galerie de artă.

Diagrama 6. Când ai timp liber, ce faci?

Prin cercetarea dată am vrut nu doar să vedem câte procente din tineri citesc, care sunt motivele că ei nu citesc, dar și ce influențează asupra lor. Am dorit să-i stimulăm să-și dezvolte gustul pentru lectură.

Concluziile cercetării noastre ar fi: formarea unei atitudini pozitive față de informație – cultură – societate; crearea respectului față de carte și păstrarea ei în bună stare, implicarea părinților în formarea și dezvoltarea interesului pentru lectură, familiarizarea cu importanța cărților în viața cotidiană.

FONDURILE PERSONALE

MARIA POPESCU, TAMARA MARIAN, VALENTINA TCACENCO

BȘC „Andrei Lupan”

Constituirea fondurilor personale în biblioteca noastră a demarat în 1993. Prima colecție formată din 487 de volume a fost donație familiei renumitului om politic și savant, originar din Basarbia, Stefan Ciobanu. Alte fonduri personale prezintă donațiile unor personalități din cadrul AȘM, a politicianului V. Tarlev. Colecțiile sunt reflectate în catalogul alfabetic, fiind accesibile pentru lectura.

From 1993, a tradition to gift the personal collections to our library has began. The first collection of the famous Romanian politician and bessarabian scientist Stefan Ciobanu presents 487 volumes of the valuable publications. Another collections are gifted by the famous scientists of the Academy of Science of Moldova, and of our statesman (Vasile Tarlev). The eleventh personal collections are reflected in the alphabetic catalogue and are available for the readers.

Una din direcțiile de activitate ale bibliotecii este popularizarea colecțiilor, difuzarea informației despre documentele aflate în fond.

Ne vom referi în continuare la frumoasa tradiție încetățenită în ultimul deceniu al secolului trecut: achiziționarea și propagarea bibliotecilor personale ale savanților și oamenilor celebri din țară care au oferit bibliotecii diverse documente cu profil istoric, literar, medical, geografic etc. Merită atenție valorificarea bibliotecilor personale a academicianului Ștefan Ciobanu, a savantului Ion Dron, a pictorului Andrei Ostap. Lista donatorilor poate fi prelungită prin academicianul Haralambie Corbu, Andrei Andrieș, doctorul în filologie Victor Cirimpei, academicianul Andrei Eșanu, Președintele Academiei de Științe a Moldovei Gheorghe Duca și alte personalități notorii ale științei și culturii.

E cert că această formă de acumulare a informației mai este și o metodă de înveșnicire a unor personalități născute pe meleagul nostru și merită a fi practică și în continuare.

Fondul bibliotecilor personale a fost constituit în 1993, când Bibliotecii i s-au remis 487 de volume de o valoare excepțională din biblioteca personală a savantului basarabean, politicianului și omului de stat, academicianul Ștefan Ciobanu. Aceste volume au fost catalogate, prelucrate și se păstrează separat, alături de alte colecții personale. Fondul academicianului, în mare măsură, este în limba română, dar conține și cărți în limbile rusă, ucraineană, bulgară, alte limbi străine.

Cărțile sunt din diverse domenii: istorie, literatură, publicistică. Putem menționa câteva lucrări înseminate din biblioteca lui Ștefan Ciobanu: „История Бессарабии. Ч. 1” de Накко Алексей (Одесса, 1873); „Cronicele României sau Letopisețele Moldovei și Valahiei. T. 1-3” de Mihail Kogălniceanu (Buc., 1872). Din 60 de lucrări tipărite de academicianul Ștefan Ciobanu, 19 titluri în limbile română, rusă, franceză se află în biblioteca personală a savantului.

Acest pas a fost un bun început, căci după Ștefan Ciobanu au apărut donații de carte ale altor savanți și oameni de cultură: Andrei Ostap în 1996, Haralambie Corbu în 1997, Ion Dron în 1998 ș.a.m.d.

Patrimoniul marelui artist, sculptorul și pictor Andrei Ostap conține 895 de exemplare, dintre care 559 în limba română, 304 în limbi străine și 32 în limba rusă. Literatura dăruită este din diferite domenii: artă, beletristică, economie, istorie. Putem menționa o lucrare deosebit de prețioasă din colecția pictorului: „Van Gogh: mape” (Munchen, 1920).

Doctorul habilitat în filologie, academicianul AȘM, Haralambie Corbu, fiind autor a circa 600 de lucrări științifice, a donat bibliotecii 260 de exemplare, inclusiv 7 cu titlu de autor, printre care putem menționa lucrările: „Dincolo de mituri și legende”, „Deschideri către valori: studii, eseuri, atitudini” etc. Majoritatea literaturii donate este din domeniul activității academicianului: lingvistica, care prezintă un deosebit interes și care sunt de mare folos specialiștilor de ramură, elevilor, studenților.

Fondul profesorului, savantului Ion Dron prezintă interes deosebit pentru beneficiarii bibliotecii și numără 829 de exemplare, dintre care majoritatea sunt în limba română și rusă, iar celelalte – în limbile găgăuză, ucraineană, bulgară. Majoritatea cărților se referă la diferite domenii de interese ale cercetătorului: lingvistică, istorie, folclor ș.a. Pentru 6 dintre ele autor este însuși Ion Dron: „Словарь гагаузских географических терминов” (Ch., 2001); „Chișinău: schițe etnotoponimice” (Ch., 2001) ș.a. Printre literatura donată sunt ediții de mare importanță: „România: cum era până la 1812. Moldova și Dobrogea. Vol. 2” de Nicolae Iorga (Buc., 1940); „Dicționarul etnologilor români: în 2 vol.” de Iordan Datcu (Buc., 1998) ș.a.

Volumele din biblioteca personală a doctorului în filologie Victor Cirimpei sunt în număr de 976 exemplare, dintre care 557 sunt în limba rusă. Nu vom face statistica cu privire la tematica publicațiilor, fiindcă majoritatea sunt din domeniul studiat de cercetător: filologie, folclor românesc, cultura arhaică a românilor etc. În colecția sa sunt publicații de preț ca „Viața lui Mihai Eminescu” de G. Călinescu (Buc., 1996), „Temelii folclorice și orizont european în literatura română” (Buc., 1971).

Volumele oferite de lingvistul Arcadie Evdoșenco sunt în număr de 644, majoritatea fiind în limba rusă. Literatura donatorului este în mare parte din domeniul lingvisticii, o mică parte din alte domenii. Cele mai importante lucrări din colecție sunt: „Gramatica limbii române” de Iorgu Iordan (Buc., 1946), „Gramatica comparată a limbilor romanice” (Buc., 1971).

Volumele din biblioteca personală a economistului român Mihai Răutu constituie 64 exemplare în limba română.

În colecția dăruită de către Andrei Eșanu – un cercetător notoriu în domeniul istoriei culturii medievale și moderne a Moldovei și Europei de Sud-Est, doctor în istorie, academician, se pastrează 231 de exemplare în limbile română, rusă, franceză, dinre care 5 titluri sunt din lucrările autorului. Putem menționa câteva lucrări ce ar prezenta interes pentru specialiști: „Institution au droit maritime” (Paris, 1803), „Spre cetățile de pe Nistru” (Buc., 1996).

O valoare excepțională prezintă pentru bibliotecă donația distinsului savant, academician, om politic, Președinte AȘM Gheorghe Duca, care conține 201 de exemplare în diferite limbi: română, rusă, străină, dintre care 4 sunt cu titlu de autor, printre care se află o carte de valoare aparte: „Redox catalysis and ecological chemistry” (Ch., 2002). Literatura donată este foarte variată: chimie ecologică, medicină, economie, politică ș.a.

Fondul ex-președintelui AȘM Andrei Andrieș constituie 308 de exemplare: 143 în limba română, 64 în limba engleză, 101 în limba rusă. Fondul se află la filiala bibliotecii de la Institutul de Matematică, majoritatea literaturii donate fiind din domeniul studiat de academician.

Mariana Șlapac – arhitect și istoric al artei din Republica Moldova, vicepreședintele Academiei de Științe a Moldovei, autoarea unor lucrări fundamentale ca: „Arta urbanismului în Republica Moldova: privire de ansamblu”; „Cetăți din Țara Moldovei: mica enciclopedie ilustrată”, etc. a oferit bibliotecii 64 de exemplare de cărți din toate domeniile.

Omul politic, ex-prim-ministrul RM Vasile Tarlev, autor a 83 lucrări științifice, a îmbogățit fondul bibliotecilor personale cu 137 de volume în limbile română, străină, rusă, ucraineană.

Teodor Furdui, academician, prim-vicepreședinte al AȘM, specialist în domeniul fiziologiei și sanocreatologiei, autor a peste 500 lucrări științifice, inclusiv 12 monografii a donat recent bibliotecii fondul său de carte, care constituie 117 exemplare: 60 în limba română, 55 în limba rusă și 2 în limba engleză.

E important să menționăm că multe din aceste personalități au grijă de patrimoniul dotat și sporesc în permanență numărul de volume.

În încheiere, ne exprimăm satisfacția cu ocazia existenței fondurilor personale în cadrul BȘC și susținem intențiile frumoase ale donatorilor de a le completa și actualiza cu noi ediții.

BIBLIOTERAPIA – REMEDIU AL STRESULUI PROFESIONAL

CRISTINA DOLINSCHI

BȘC „Andrei Lupan”

Acest articol precizează rolul biblioterapiei în reducerea stresului profesional, care în zilele noastre este la un nivel foarte ridicat. Cărțile sunt instrumente puternice care oferă informații despre aspectele stresului profesional, contribuie la formarea unui antidot împotriva dubiilor și incertitudinilor inerente din viața cotidiană, și duc la o pace interioară.

This article specifies the role of bibliotherapy in reducing professional stress, which nowadays is increasingly higher. The books are strong instruments which give some knowledge about aspects of professional stress, contribute to the formation of an antidote against the doubts and inherent uncertainties in everyday life, and lead to inner peace.

Ceea ce în vremuri imemorabile a început ca un mecanism de apărare vital, a ajuns astăzi să fie principala cauză a bolilor de care suferă oamenii din toată lumea[1]. În ultima vreme, fiind față în față cu provocările tot mai dure ale crizei economice, se aude vorbindu-se din ce în ce mai mult despre stresul profesional. O persoană care este afectată de stres în plan profesional resimte în mod negativ o lipsă de concordanță între cerințele job-ului și posibilitățile sale, ceea ce va avea repercusiuni asupra randamentului și asupra motivației sale.

Potrivit statisticilor Agenției Europene de Protecție a Sănătății la Locul de Muncă, 80 la sută dintre consultațiile date de medicii generaliști sunt motivate de simptome legate de stres. În plus, cifrele arată că 25 la sută din morbiditatea cardiovasculară este atribuită stresului, iar mai mult de 60 la sută dintre accidentele de muncă sunt cauzate tot de stres. De asemenea, 50-60 la sută din absenteismul la locul de muncă este legat de stresul profesional. Astfel, stresul ocupă a doua poziție în ceea ce privește cele mai frecvent raportate probleme de sănătate la locul de muncă, afectând 22% dintre lucrătorii din cele 27 de state membre UE. Stresul profesional reprezintă o preocupare majoră, atât pentru angajați, cât și pentru organizații, și pentru societate, reprezentând un cost uriaș privind neplăcerile cauzate personalului, și performanțele economice diminuate [2].

În cazul stresului profesional e nevoie de o prezență biblioterapeutică comprehensiv-empatică, pentru a găsi calea de reîntoarcere, de echilibrare fizică, mentală și emoțională, de adaptare la cerințele societății moderne care

este în continuă schimbare, de sintonizare, de reinsertie în fluxul vieții. Biblioterapia, al cărei instrument este cartea, se realizează prin transferul de experiență informațională, acțională, comportamentală, cu valențe educogene [3]. Dicționarul Webster (1981) definește biblioterapia ca un ghid în soluționarea problemelor personale prin lecturarea directă [4]. De asemenea putem menționa faptul că biblioterapia este o formă suportivă și alternativă de psihoterapie în care materialele alese cu atenție sunt recomandate în lupta cu sursele de stres. Biblioterapia presupune descoperirea prin lecturare a conexiunilor dintre minte și corp în managementul stresului [5].

Cartea poate fi un mediator pentru depășirea unor perioade dificile atât prin canalizarea pozitivă a unor energii fără obiect, cât și prin funcțiile ei formative. Cu alte cuvinte, cartea poate fi agent terapeutic având rolul de sursă de informare pozitivă, satisfăcând nevoile spirituale ale individului și fiind un factor modelator al personalității oferind modele de rezolvare pentru diminuarea stresului profesional [3].

Scopul biblioterapiei este acela de a lărgi și adânci interesul persoanei pentru problemele referitoare la stresul profesional care necesită intervenție psihologică. Astfel putem menționa faptul că obiectivele biblioterapiei se axează pe două direcții: una teoretică, care propune să informeze persoana despre simptomele stresului la nivel fizic, emoțional și comportamental, și despre consecințele acestuia în diverse domenii și cealaltă praxiologică care vizează atât diminuarea și profilaxia stresului prin oferirea soluțiilor și strategiilor psihocomportamentale, cât și dezvoltarea armonioasă a individului prin formarea stimei de sine adecvate și a abilităților de comunicare eficientă, eliberarea de presiunea fizică, mentală și emoțională prin relaxare etc.

În biblioterapie materialele scrise pot informa persoana stresată sau care prezintă probleme la nivel profesional despre tulburarea propriu-zisă. Mulți dintre indivizii care suferă de stres profesional apreciază ocazia de a citi despre problema lor. Aceste lecturi facilitează participarea activă în lupta cu stresul și accentuează sentimentul de responsabilitate personală în ceea ce privește recuperarea.

Pentru multe persoane informațiile suplimentare pot fi folosite pentru reîntărirea angajamentului lor personal de a se îmbunătăți. Cercetările recente indică faptul că abordarea biblioterapeutică poate fi extrem de eficientă în ajutorarea persoanelor stresante pentru a-și înțelege simptomele și a le face față.

Una dintre calitățile majore ale cărților „care fac bine” este favorizarea identificării: cititorul află că nu mai este singur, îl deculpabilizează și astfel situația lui nu-i mai apare ca fiind dramatică. Este necesar ca aceste texte să suscite speranța în normalizare și să incite cititorul la o schimbare interioară.

În măsura în care textele trimit la istorii sau cazuri individuale, ele nu devin încurajatoare decât dacă invită cititorul la căutarea propriului său adevăr, dacă provoacă la interogații folositoare fără ca totuși să impună răspunsuri. În continuare prezentăm câteva genuri literare care se utilizează în profilaxia și diminuarea stresului profesional, precum și recuperarea persoanei. După Alexeicik A. fiecare gen literar își are aportul său în biblioterapie: *literatura științifică specializată* se axează pe oferirea informației necesare pentru o orientare corectă și optimistă, stimularea activității generale a cititorului etc. *Literatura medicală specializată* are obiective și particularități similare literaturii științifice specializate, doar că aici se axează mai mult pe aspectele medicale. În cazul *literaturii filosofice*, se ține cont de faptul că aceasta ajută cititorul la formarea unor imagini întregi, multilaterale despre sine, alți oameni și întreaga lume, la înțelegerea conflictului dintre lumea exterioară reală și cea interioară subiectivă, între ceea ce ar putea să fie, ce trebuie să fie și ce este în realitate. *Literatura biografică și autobiografică* îl ajută pe cititor mai rapid și mai eficient să găsească tangențe dintre gândurile sale și gândurile, destinele oamenilor celebri. Dacă ne referim la *literatura umoristică și satirică*, precum și la *dramaturgie*, acestea învață cititorul să privească mai obiectiv asupra sa și a celorlalți. Prima ajută persoanele să-și vadă simptomele într-o manieră comică, umorul permițând exprimarea liberă în situații dificile. Materialul dramaturgic îndeplinește rolul de teatru terapeutic. *Literatura critică și publicistică* ajută la găsirea unui conținut nou, la stabilirea relațiilor dintre literatură și evenimentele actuale ale vieții personale și publice. *Literatura pedagogică* presupune oferirea unor modele de training-uri, corecție, formarea și dezvoltarea calităților personale [6].

În concluzie, putem vorbi despre faptul că aportul biblioterapiei pentru persoanele care suferă de stres profesional constă în distrugerea reprezentărilor incorecte despre această tulburare, orientarea în procesul învingerii și diminuării disfuncțiilor prezente, mobilizează cititorul, îi dă noi puteri de a activa eficient la serviciu, de a-și soluționa și problemele familiale care apar odată cu accentuarea stresului profesional, dezvoltă inteligența emoțională, contribuie la formarea și dezvoltarea concepției despre lume și viață, la o autoapreciere corectă și întărirea siguranței de sine.

Astfel putem afirma că literatura în zilele noastre biblioterapia devine o resursă puternică și de perspectivă în psihoterapie, datorită accentului pus pe dezvoltarea personală, formarea sistemului de valori, a experienței, precum și a metodelor de influență și manipulare asupra omului. În acest context ne propunem în continuare un studiu care să elucideze specificul biblioterapiei în multitudinea aspectelor existenței umane.

Referințe bibliografice:

1. GOLISZEK, A. *Învingeți stresul*. București: Teora, 1998. ISBN 973-601-762-1.
2. <http://www.gandul.info/sanatate-food-drink/inlatura-stresul-la-locul-de-munca-pauza-de-respirat-si-coltul-de-refugiu-5451388> [citat 2010-11-28].
3. BOTEZATU, N. Centrul de biblioterapie. *Buletin ABIR*. 2004, **15**(1), 27-30. ISSN 1221-1192.
4. PARDECK, J. *Using books in clinical social work practice: a guide to bibliotherapy*. Binghamton: Routledge, 1998. ISBN 0-7890-0120-9.
5. KAHN, A. *The encyclopedia of stress and stress-related diseases*. 2nd ed. New York: Infobase Publishing, 2006. 62 p. ISBN 0-8160-5937-3.
6. АЛЕКСЕЙЧИК, А. *Библиотерапия. Руководство по психотерапии*. Москва: Медицина, 1985, с. 311-315.

ARHETIPUL SATULUI ÎN LITERATURA BASARABEANĂ

VERONICA MANDRIC (COȘERU)

BȘC „Andrei Lupan”

Realitatea noastră de astăzi a angajat satul, oamenii de la țară, natura rustică într-un proces activ de transformare, care a exercitat o influență vizibilă asupra imaginii poetice a ruralului. În creația marilor scriitori români – Octavian Goga, George Coșbuc și Lucian Blaga – depistăm o metatipologie a satului românesc. Literatura basarabească să continue personificarea spațiului rural, să ne prezinte un alt arhetip al satului basarabean. Petru Zadnipro revine la vatră, la drumul Sorociei evidențiind specificul plaiului natal. La fel ca și Petru Zadnipro, Ion Vatamanu este influențat de schimbările politice. În creația lui Ion Vatamanu apare simbolul salcâmului care este important în constituția naturii rurale. Vasile Romanciuc să ne prezinte farmecul satului natal deosebit printr-o casă, printr-un grai, printr-un spic de grâu, prin viile și livezile, care cresc în acest spațiu rural.

Today's reality engaged the village, people from the countryside, rustic nature in an active process of transformation, which has exerted an observable influence on the poetic image of the rural aspect of the country. Among the creation of the great Romanian writers such as Octavian Goga, Lucian Blaga and George Cosbuc, we can trace a typology of the Romanian village. Bessarabian literature represents a whole part of the Romanian literature it proceed the personification of the countryside that wanted to presented us another archetype of the Bessarabian village. Petru Zadnipro returns to the hearth, Soroca*s road emphasizing the specific of the native land. Like Peter Zadnipro Ion Vatamanu is influenced by political changes. For Ion Vatamanu is specific the symbol of a towering acacia, which is important for the rural nature. Vasile Romanciuc wanted to show the charm of his native village, particular by a great house, by a language, through an ear of wheat, vineyards and orchards that grow in this rural area.

Realitatea noastră de astăzi a angajat satul, oamenii de la țară, natura rustică într-un proces activ de transformare, care a exercitat o influență vizibilă asupra imaginii poetice a ruralului. Observăm că poezia anilor 1960–1980 s-a preocupat înainte de toate de problemele unui colectiv agricol unit pe baza unor principii noi de muncă și convețuire.

Atât poeții români, cât și poeții basarabeni, evidențiază schimbările obiective, concrete ale cadrului rustic. În consecință, satul apare drept o realitate cu multiple deschideri spre mitul plastic și spre sufletul omenesc. Poeții revin la acel topos spectaculos, satul. Evenimentele sunt privite ca un spectacol, satul în opinia poeților este un teatru al lumii.

Arhetipul în literatura română este acea **imagine-tip** caracteristică spațiului rural. Studiind arhetipul ca problemă sau imagine, e necesar să constatăm originea termenului sau a fenomenului în cauză. Cuvântul, în terminologia literară, a căpătat un sens concret și a fost utilizat în special de membrii școlii Filandeze în cercetările folclorice. Ulterior termenul de arhetip va fi preluat și de alte domenii. De exemplu, inițiatorii școlii Filandeze K. Krohn și A. Aarne au denumit arhetipul ca fiind „o formă primară, originală, din care s-ar fi dezvoltat multitudinea variantelor unei creații folclorice, epice, basm sau baladă”. În terminologia modernă arhetipul este conceput drept o structură primară de unde pornește firul, constituind o bază sau o imagine primordială [1-2].

Noțiunea de arhetip este cunoscută, abia în 1923. Psihanalistul elvețian C. G. Jung atestă și, în special, explică existența arhetipurilor. Conform opiniei lui „arhetipurile țin de fondul antropologic al imaginarului” [3].

Referindu-ne la arhetipul satului am putea menționa că este un arhetip deosebit prin componență și structură. În creația marilor scriitori români – **Octavian Goga, George Coșbuc și Lucian Blaga** – depistăm o metatipologie a satului românesc.

Octavian Goga evidențiază importanța satului numindu-l **paradis pierdut**. Poetul pune în actualitate importanța țăranului în cadrul rustic și importanța muncii, care dă roade. Octavian Goga este luptătorul: el trăiește cu satul și simte suferințele și problemele cu care se confruntă țăranimea. E. Lovinescu menționa: „Fiind un admirator al plugarului, poezia lui se impune prin ruralism, prin întoarcerea la brazdă”. Spre deosebire de alți poeți, Octavian Goga reușește să creeze cea mai desăvârșită monografie a satului românesc, sat din margine de codru, orfan de cântece și glume și cu mult prinos de jale. Satul, pentru poet, constituie locul în care a rămas casa părintească cu „pragul ei îmbătrânit” și „pânze de păiangen”, casa pentru care poetul va purta evlavie mereu.

Satul este locul unde se țese într-o sfâșietoare cântare propriul său destin. Înstrăinarea de casă, de sat îl apasă, îl sugrumă, îi umple sufletul de ură și regret c-a plecat din sat. În acest spațiu rural apar și cele două ființe, doi bătrâni, care își așteaptă copiii „*De ce m-ați dus de lângă voi, / De ce m-ați dus de-acasă? / Să fi rămas fecior la plug / Să fi rămas la coasă. // Atunci eu nu mai rătăceam / Pe atâtea căi răzlețe / Și aveți și voi acum, / Un stâlp la bătrânețe.*” (**Bătrânii**) [4].

Despărțirea trăită cândva de satul natal, de casa părintească, imprimă poeziei o dureroasă melodie, îmbinată cu nostalgie și neliniște pentru părinții ce se sting.

Octavian Goga crează versuri în care tremură duioșia pentru satul natal, unde cade lacrima și se aude oftatul strămoșilor, dând toate împreună acel

plâns înăbușit pentru țară, pentru grai „*Aievea simt în suflet / Cum jalea lui m-apasă / Aș vrea să fiu acuma / În sat la noi acasă.*” (**Depărtare**)

Deosebit prin conținut este **George Coșbuc**, care nu întârzie să ne evidențieze un alt arhetip al satului numit **pilon – centru**. George Coșbuc vede satul ca un centru cultural, centru politic, și nu în ultimul rând, centru social.

Eul liric coșbucian se identifică cu sufletul neamului: „*Sunt suflet în sufletul neamului meu / Și-i cânt bucuria și-amarul – / În rănilile tale durutul sunt eu / Și-otrava deodată cu tine o beu / Când soarta-ți întinde paharul*”.

George Coșbuc elogiază satul evidențiind în lirica sa frumoase aspecte din viața rurală pe care îl relevă în poezia „**Iarna pe ulițe**”: „*El e sol precum se vede, / Mă-sa l-a trimis în sat, / Vezi de-aceea-i încrunțat / Și se-avântă, și se crede / Că-i bărbat. // Cade-n brânci și se ridică / Dând pe ceață puțintel / Toată lâna unui miel: / O căciulă mai voinică / Decât el.*”

Pentru George Coșbuc satul este patria română – elogiind vitejia și gloria strămoșilor, locul unde poetul a copilarit și a crescut, spațiul în care s-a simțit cu adevărat fericit și împlinit: „*Patria mi-a fost pământul / Unde ne-au trăit strămoșii, / Cei ce te-au bătut pe tine, / Baiazide, la Rovine, ... / Asta-i patria română / Unde au vitejit strămoșii.*” (**Patria noastră**)

Încântat de tradițiile satului, poetul simte necesitatea refugiei în spațiul rural, în acel colțișor de rai unde totul înflorește și unde domină liniștea tainică.

Pentru George Coșbuc, satul devine un pilon – centru, o imagine artistică. Lirica lui George Coșbuc cuprinde mai multe lucrări, de inspirație rurală. Printre ele se numără: „**Blăstăm de mamă**”, „**Pe pământul turcului**”, „**Fata codrului de cetini**” [4].

La fel ca Octavian Goga, George Coșbuc, **Lucian Blaga** ne prezintă **satul – matrice** „Veșnicia s-a născut la sat”, acel spațiu sacru unde se naște dragostea de viață și frumos.

Satul în opera blagiană este un simbol, un izvor de idei. Scenariul apocaliptic din „**Paradis în destrămare**” și „**Peisaj transcendent**” sintetizează viziunea blagiană a unui cataclism produs nu în universul obiectiv ci în cel interior al umanității [4].

Pentru Lucian Blaga „Satele românești unde, strigă, tot strigă ...cocoșii apocaliptici”, nu sunt câmpiile halucinante, ci dimpotrivă sunt acele suflete depedate de focul sacru, în care a murit speranța, s-a stins vibrația.

Poetul căutând originea, indentifică satul cu un spațiu–matrice, care bântuie în subconștientul omenesc. Ideea fericirii încă neîmplinită, apare ca un presentiment și ca o așteptare din prima poezie „**Sat natal**” a volumului „**Cumpăna apelor**”:

„Totul cât de schimbat! / Casele toate sunt mult mai mici decât le-a crescut amintirea / Lumina bate astfel în zid, apele astfel în țârm. / Porți se deschid să-și arate Uimirea. // Dar de ce m-am întors? / Lamura duhului nu s-a ales, ceasul meu fericit, ceasul cel mai fericit încă nu a bătut. / Ceasul așteaptă sub ceruri cari încă nu s-au clădit”.

Poezia anilor 1960-1980 a impus o imagine amplă, puțin abstractizată, aceea a satului apreciat, a unui sat, care se impune prin tradiții și obicei. [5].

Satul în această perioadă a literaturii românești reprezintă un cadru exclusiv social. Pentru o colectivitate rurală hârnicia a fost întodeauna unul din criteriile estetice de evaluare a individului. Astfel e firesc ca poezii, atât români, cât și basarabeni, să descrie scene de muncă, dar și natura frumoasă a spațiului rural [6].

Literatura basarabeană vine să completeze literatura românească, să continue personificarea spațiului rural, să ne prezinte un alt arhetip al satului basarabean.

Petru Zadnipru revine la vatră, la drumul Sorociei evidențiind specificul plaiului natal. În creația poetului, spre deosebire de descendenții săi, apare ca simbol „**prăsadul gârbovit**” de la Sauca.

Prin intermediul plugarului, lemnarului și tractoristului, poetul accentuează importanța țăranului și a muncii lui zilnice. Petru Zadnipru se indentifică cu țăranul, o dovadă artistică fiind poezia „**Celor de la țară**”: „*Eu sunt plugar în poezie / Și-s dat cu vânturi și călduri, / Vreau palma ca la voi să-mi fie / Crestate-n sfinte bătăături...*”

Petru Zadnipru vede întotdeauna în țăran etosul hârnicii și muncii zilnice. Astfel în lirica zadnipruiană se conturează imaginea **țăranului-plugar** „*Albăstrime de sunet se umple, / Iar plugarul semeț, / Ca un plop, stă cu palmele streșini la tample, / Proțăpindu-și picioarele-n glob. // Și se uită în ceruri, iar gându-i, / Clocotește, ca apele-n vad. / De desubt se ridică pământul, / Iar de sus înălțimele cad*”. (**Plugarul**)

Semnificativă este imaginea **țăranului-lemnar** „*Fereastră din noapte se aude / În camera cu streșina joasă / Și ferestrele-ncep să aude, / Iar lemnarul nici că îi pasă. // Are mâini iscusite, dibace. / Nu s-a plâns niciodată pe soartă. / Și acum lemnărește în pace, / Iar sătenii respectul îi poartă*”. (**Lemnarul**)

Pe lângă țăranul-plugar și țăranul-lemnar, apare **tânărul țăran**, deși plecat la oraș se tânguie și duce dorul satului „*Hai, măi băiete, la cosit pe rouă, / Să nu rămână bobul pe ogor. / Chiar vorba lor aduce-a pâine nouă / În zilele din luna lui cuptor // ...În firea lor armonios se-mbină / Și duhul unor pravili noi de trai / Cu dragostea cea rară de țărână / Și datinile acestui colț de rai*”. (**Băieții veniți de la țară**) [7].

La fel ca și Petru Zadnipru, **Ion Vatamanu** este influențat de schimbările politice. Poetul valorifică spațiul rural numit de el, precum și de Lucian Blaga, **satul – matrice** [8]. Semnificativă în creația lui Ion Vatamanu este prezența stâlpului din poartă, acel stâlp durut de ani: „*Paragina-n lanuri adâncă / Râde și ea retezată, / Numai stâlpul acesta încă, / Numai el n-a răs niciodată*”.

La Ion Vatamanu, spre deosebire de Petru Zadnipru nu mai apare un prăsad gârbovit, ci dimpotrivă apare **falnicul salcâm**, care îl găsim important în constituția naturii rurale. Salcâmul simbolizează eternitatea neamului și sfințenia satului. În viziunea autorului salcâmul se înalță numai din sufletele țăranilor, dovedind comuniunea sacră om – natură „*N-avea satul mai înalte / Crengi asupra să umbrească, / Căci salcâmul înflorește / Din suflare țărăneacă // Și nici când nu vine-n prag, / Alb cocorul peste mare, / Până nu află că-n salcâm / Printre spini răzbate floarea*.” (**Floare de salcâm**) [9].

Dispariția salcâmului înalt și frumos duce la dezrădăcinarea poporului și pierderea neamului de țărani „*Îmi pare un gol ograda, / Spini înfiți într-o lumină / Mi-am văzut copilăria / Ce n-a vrut să mai rămână*.”

Nu întârzie nici **Vasile Romanciuc** să ne prezinte farmecul satului natal deosebit printr-o casă, printr-un grai, printr-un spic de grâu, și printr-un izvor [10]. Precum la Ion Vatamanu, în creația lui Vasile Romanciuc, apare simbolul trăinicii salcâmului de la țară.

Vasile Romanciuc ca nimeni altul cultivă o lirică liniștită și calmă. Poetul accentuează valoarea incontestabilă a țării, casei și a graiului, în devenirea sa „*Atât mi-e de-ajuns pentru trai: / O țară, o casă, un grai. / Dar nu orice țară frumoasă, / Ci țara în care-s acasă. / O casă în care să-mi vină / Din liniștea țării lumină. / Un grai din născare ales, / În țară și-n casă-nțeles / O țară, o casă, un grai – / Atât mi-e de-ajuns pentru trai*” (**O țară o casă un grai**)

Poetul crează un spațiu rural – basarabean evidențiind importanța acestui teritoriu, relevat prin semnificațiile dramatice ale destinului dual „*Basarabie – frunză / Pe două ape, / frunza / pe două ape – / un val o scufundă, / un val o ridică, / ah! cum o poartă – / o apă vie, / o apă moartă ...Basarabie – frunză / pe două ape...*” (**Cântec Basarabean**)

Poeții basarabeni prezintă arhetipul satului din mai multe perspective. În primul rând apelează la natura bogată în poame și zarzavaturi din satele Moldovei noastre.

Ne clasifică o tipologie de țărani: **țăranul-plugar, țăranul-lemnar, țăranul-fântânar**.

Într-un mod original poeții ne redau specificul satului basarabean deosebit prin spicele de grâu, prin viile și livezile, care cresc în acest spațiu rural.

Dorul poezilor de casă, de țară este permanent și vizibil în lirica basarabeană.

Concluzionând pot afirma că lirica de factură rurală se naște din dragostea poezilor față de pământ, față de munca de la țară, chiar și față de țărani. Poeții sunt atrași de bucuriile și tristețile din sânul satului basarabean. Identitatea și originea poporului nostru, în opinia mea, o putem găsi numai la țară.

Referințe bibliografice:

1. BRAGA, Corin. Arhetip, anarhetip, eschatip. In: *De la arhetip la anarhetip*. Iași: Polerom, 2006. Cap. 11, p. 273-287.
2. CIOPRAGA, Constantin. *Poezia lui Eminescu. Arhetipuri și metafore fundamentale*. Iași: Junimea, 1990
3. JUNG, C.G. *În lumea arhetipurilor*. Trad. din limba germana, prefată, comentarii și note de Vasile Dem ZAMFIRESCU. București: Jurnalul Literar, 1944.
4. CĂLINESCU, George. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. București: Minerva, 1986.
5. *Literatura română postbelică. Integrări, valorificări și reconsiderări*. Coord. Mihail DOLGAN. Ch.: S. n., 1998.
6. CIOCANU, Ion. *Ruralismul*. Ch.: Știința literară, 2005.
7. ZADNIPRU, Petru. *Vatra doinelor străbuni*. Ch.: Literatura artistică, 1977.
8. VIERU, Grigore. Prefața In: Ion VATAMANU. *De ziua frunzei*. Ch.: Literatura artistică, 1997.
9. VATAMANU, Ion. *Atât de mult al pământului: Poezii și balade*. Ch.: Hyperion, 1990.
10. ȚURCANU, Andrei. *Martor ocular*. Ch.: Literatura artistică, 1983.

ELENA COROTENCO – 60 de ani

Simată Doamnă Elena Corotenco,

Sunt puțini oameni pentru care profesia devine o pasiune, care depun suflet și dăruire în ceea ce fac. Asemenea sunteți Dumneavoastră, omul care s-a dedicat întru totul profesiei și instituției biblioteconomice.

Prestigiul și performanțele Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei se datorează calităților manageriale pe care le posedați și pe care nu V-ați zgârcit să le oferiți cu mare dăruire. Distincția de stat „OM EMERIT” reflectă înaltul Dumneavoastră profesionalism.

Ne bucurăm pentru Dumneavoastră și pentru Biblioteca noastră și Vă transmitem cele mai alese gânduri de realizări în muncă și frumoase împliniri.

Calde felicitări, urări de succese în continuare și La Mulți Ani!

*Conf. univ. dr., Aurelia Hanganu, director al
Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a AȘM*

CREIONĂRI LA UN PORTRET

În ce măsură te potrivești cu o profesie poți spune abia după un număr de ani de „coexistență” cu ea, iar Doamna Elena Corotenco „conviețuiește” cu profesia de slujitor al cărții de-a lungul a 37 de ani împliniți!

Drumul în viață al Dnei Elena Corotenco a început la Codreanca, Strășeni în familia pedagogilor Elizaveta și Vasile Corotenco. A urmat facultatea de Filologie, Secția Biblioteconomie și Bibliografie a Universității de Stat, optând în final pentru funcția de bibliograf

în cadrul Bibliotecii Științifice Centrale a Academiei de Științe. Ascensiunea în carieră a fost pe măsura tenacității și talentului cu care s-a dedicat tuturor activităților de bibliotecă, culminând în 1995 cu numirea în funcția de

.....

Director al BȘC. Nu știu dacă evenimentul a însemnat o bucurie pentru proaspăt numita directoare, firească de altfel în atare cazuri, dacă nu, mai degrabă un sentiment de responsabilitate majoră condiționată de situația de-a dreptul deplorabilă pe care o parcurgea biblioteca, dar și întreaga Academie, în acea perioadă. Povara nu a fost dintre cele ușoare, dar a dus-o cu demnitate și devotament, desfășurând activități extrem de dificile, complexe și responsabile, ce nu țineau de formarea ei profesională, cum ar fi lucrările de construcție a noului sediu al bibliotecii cu tot ce implică aceasta, de transfer a fondului de carte și a întreg colectivului în noul local al bibliotecii.

Pentru mine Doamna Elena Corotenco reprezintă modelul unui adevărat manager datorită, în primul rând, profesionalismului de care dă dovadă în orice se implică, dar și a colegialității corecte, a onestității și corectitudinii cu care și-a exercitat funcția de Director. Eu una am perceput-o ca pe o „mamă”, care își mai dojenește, ba chiar își pedepsește uneori copiii, dar care, în același timp, le oferă deplina certitudine că sunt iubiți și că vor fi ocrotiți, apărați sau susținuți în caz de nevoie.

Și, pentru ca modesta mea încercare de a contura un portret să nu alunece în subiectivism, dar și pentru a-i completa șirul calităților, am rugat personalități din afara bibliotecii, dar care au cunoscut-o în diverse etape ale vieții să o definească în câteva cuvinte. Le mulțumesc, și pe această cale, pentru deschiderea, bunăvoința, operativitatea și amabilitatea cu care au făcut-o!

Lucia Arnaut, Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan”

„Nu este de competența și nici de datoria mea să caracterizez performanța Doamnei Elena Corotenco pe parcursul activității domniei sale, dar pot afirma cu certitudine că a moștenit acele calități pe care le aveau și părinții dânsei, adică: cumsecădenie, modestie, bunăvoință, exigență și chiar o oarecare duritate caracteristică tatălui dumneaei, vechiul și iubitul meu profesor de geografie, Domnul Vasile Corotenco. Poate anume această din urmă calitate i-a permis să realizeze cu succes transferul bibliotecii din localul vechi în cel nou și să reziste într-un colectiv alcătuit preponderent din femei, lucru nu tocmai ușor chiar și pentru un bărbat...”

Dr. Petru Ganea, consătean

„La facultate era numită Lealea, un diminutiv gingaș al prenumelui Elena, născut din dragostea colegilor față de ea. Astăzi toată lumea o cunoaște drept Doamna Corotenco, maiestuoasă ca o adevărată regină a Cărții, reprezentând adevărata noblețe a profesiei căreia i-a consacrat tot sufletul.”

Iulia Tătărescu, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă

.....

„Dacă ar fi să o definesc în câteva cuvinte și, pornind de la faptul că o cunosc încă din facultate, pot afirma cu certitudine, că este o prietenă devotată, un om cinstit, foarte muncitor, bine organizat și principial. Este modestă și onestă, spune întotdeauna lucrurilor pe nume, oricât de dur n-ar fi adevărul, iar dacă o face mai voalat este doar ca să te încurajeze. În același timp, este o fică iubitoare, devotată părinților și familiei. Sunt fericită că este prietena mea, pentru că am un om de nădejde lângă mine! Lealea este un om bun!”

Tamara Baghici, prietenă, Biblioteca Științifică Medicală a USMF „Nicolae Testemițanu”

„Când te gândești la Elena Corotenco, îți apare în față chipul unui profesionist desăvârșit, chipul unui bibliotecar savant ca profunzime a cunoștințelor, ca chip clasic al bibliotecarului erudit, liniștit, empatic.

Când mă gândesc la Elena Corotenco îmi amintesc de colaborarea noastră fructuoasă în cadrul ABRM: era membru al Biroului în mandatul meu de președinte ABRM, în calitate de membră a Consiliului Biblioteconomic Național. Elena era cântarul, expertul, împăciuitorul, raționalul, responsabilul printre noi ceilalți membri grăbiți și mai superficiali. Într-un fel era VEGHEA domeniului oriunde s-ar fi aflat la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a AȘM, la ABRM, la CBN. Noi, mă refer la mine mai întâi de toate, ne bucuram de idee și saream la rezultat, bucurându-ne de succesul încă în fașă. Ea aborda orice sarcină ca proces, de aceea nu-i scăpa nimic, nici un amănunt. Era meticolosul, alături de prietena ei Tamara Baghici, printre noi. O bună colegă, în mediul nostru profesional, arid de sinceritate și sentimentalism.

Când mă gândesc la valorile morale ale profesionistului Elena Corotenco, văd un specialist de forță al domeniului biblioteconomic, care cu siguranță își conștientizează valoarea, dar nu-și etalează (în public, ca mine) munca, succesele. Este un profesionist care face biblioteconomie cu devoțiune, cu angajament, cu dedicație și chiar cu sacrificiu. Este și a fost un patern pentru noi, bibliotecarii din Republica Moldova.

Când mă gândesc la Elena Corotenco ca la coleg de facultate, îmi amintesc o ființă fină, molcomă, veșnic zâmbind, o respectuoasă pentru noi toți studenții și pentru toți profesorii.

Dacă cineva, cândva, undeva va publica un volum despre istoria domeniului biblioteconomic în Republica Moldova, se vor găsi destule pagini pentru a înșira lista contribuțiilor Elenei Corotenco la dezvoltarea domeniului info-documentar, la dezvoltarea Sistemului Național de Biblioteci, la dezvoltarea Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a AȘM, locul pe

.....

care l-a slujit cum numai un bibliotecar adevărat poate, locul pe care nu l-a trădat niciodată, locul care pentru ea a fost și mai este centrul universului, locul care i-a fost casa și familia.”

Dr. conf. univ. Lidia Kulikovski, Director general al BM „B.P.Hasdeu”

„Calitățile profesionale remarcabile, dublate de o ținută elevată o prezintă pe Doamna Elena Corotenco ca pe o personalitate de referință pentru biblioteconomia Republicii Moldova. Deosebit de exigentă, cu o viziune modernă asupra activității biblioteconomice, s-a înconjurat de cadre valoroase, formând un grup puternic, ceea ce a condus la creșterea continuă a prestigiului Bibliotecii Științifice Centrale a Academiei de Științe din Moldova.”

Dr. Silvia Ghinculov, Drd Natalia Cheradi, Biblioteca Științifică ASEM

„Destinul ne-a dat șansa de a colabora, de a ne cunoaște mai îndeaproape. Aș accentua unele fațete ale activității dumneaei: soluționarea corespondenței interne și externe, pe teme administrativ-organizatorice și de informare științifică; chestiuni administrative impuse de buna funcționare a bibliotecii; munca de cercetare și de valorificare a patrimoniului cultural-național existent la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan”.

Contribuția doamnei Corotenco la reușita dezvoltării Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” este în afara oricărei discuții. Nu am spus de complezență că Elena Corotenco este o persoană cu calități de necontestat. Deschisă spre colaborare, onestă, harnică, întreprinzătoare, tenace și dăruită profesiei de bibliotecar. Grație dumneaei, având susținerea conducerii Academiei de Științe, biblioteca se află astăzi într-un edificiu modern, dotat cu tehnologii avansate.

De asemenea, doamna Corotenco are o contribuție majoră la organizarea informatizării proceselor de bibliotecă, obținând Proiectul de automatizare a BȘC la Fundația Soros și implementându-l cu succes în cadrul bibliotecii. A organizat la nivel național jubileul bibliotecii și un șir de alte acțiuni de anvergură.”

Valentina Chitroagă, director general, Camera Națională a Cărții

**La mulți ani cu sănătate și putere de muncă,
stimată Doamnă Elena Corotenco!**

1986. Soprană în componența capelei corale „Academia” a Academiei de Științe a Moldovei. *Prima din stânga, rândul întâi*

1986. La demonstrația de 1 Mai. *A doua din stânga*

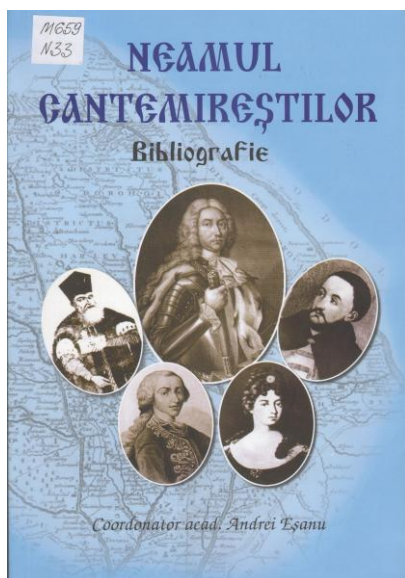

1989. Împreună cu participanții Conferinței Unionale la Chișinău

„NEAMUL CANTEMIREȘTILOR” – BIBLIOGRAFIE DE ANVERGURĂ

dr. CLAUDIA SLUTU-GRAMA, RAISA VASILACHE

BȘC „Andrei Lupan”

Neamul Cantemireștilor : Bibliografie
/ coord. : Andrei Eșanu ; alcăt. :
Andrei Eșanu, Igor Cereteu,
Valentina Eșanu, Dinu Poștarencu,
Maria Poștarencu ; Acad. de Științe
a Moldovei, Inst. de Istorie, Stat și
Drept. – Ch. : Pontos, 2010. – 388 p.
– ISBN 978-9975-51-144-5.

Familia Cantemir, avându-l cap de afiș pe enciclopedistul, principele român Dimitrie Cantemir, urmat de fiul său – diplomatul și poetul Antioh Cantemir – a fost cunoscută și apreciată atât în timpul vieții, cât și în

secolele ulterioare, în țara lor de origine și mai târziu pe mapamond.

Opera lor, fiind receptată de contemporani, s-a făcut mai apoi cunoscută cercurilor cultivate ale societății în plan european: în Germania, Rusia, Anglia, Imperiul Otoman, Franța, căci creștea numărul edițiilor și al studiilor închinat acestor personalități ilustre. Bineînțeles că s-au făcut încercări reușite de a aduce, în diverse perioade, literatura la temă și de a alcătui bibliografii generale sau tematice consacrate Cantemirilor – unul ar fi, bunăoară, în concepția noastră, indicele bibliografic din perioada sovietică al regretatului savant și bibliolog Ion Madan, ce poartă titlul laconic „*Дмупуї Кантему. 1673-1723*”, tipărit în 1973 la Chișinău (613 descrieri bibliografice), care nu este inclus în actuala bibliografie „*Neamul Cantemireștilor*”, despre care vom vorbi în continuare. Însă nu înainte de a menționa că cercetătoarea Stela Toma, care a scris mai multe studii despre Dimitrie Cantemir, deci cunoștea tema în toată complexitatea ei, se pronunța în 2002 „Pentru o bibliografie reală și totală Cantemir” (în volumul dânsui intitulat „*Filologie și literatură. Cercetări – studii, adică Ispitiri, iscodiri întru limbă, literatură, cultură*” (București, 2002, p. 96-103), căci bibliografiile și materialele bibliografice editate în Moldova și în România

dedicate familiei savantului-enciclopedist, în anii regimului comunist, nu au inclus, anume din cauza cenzurii drastice, diverse ediții și studii efectuate în Occident și în alte țări din lume.

Această împrejurare l-a determinat pe academicianul Andrei Eșanu, un fin cunoscător al operelor lui Dimitrie Cantemir și al literaturii despre vestita familia sa, să adune în copertile unui volum tot ce este mai reprezentativ și mai important în știința și cultura universală despre Cantemir, dând la iveală recenta bibliografie „*Neamul Cantemireștilor*”. Din colectivul de autori au făcut parte dr. Igor Cereteu, șef al proiectului „*Dinastia Cantemireștilor. Bibliografie*”, proiect realizat la Institutul de Istorie, Stat și Drept al AȘM în anii 2008-2009, Valentina Eșanu și Dinu Poștarencu de la același institut, precum și colega noastră din serviciul Bibliografie și Informare al Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a AȘM – Maria Poștarencu. Proiectul a făcut parte din cadrul Programului de Stat „*Dinastia Cantemir: Polifonismul preocupărilor cultural-științifice*”, finanțat de Guvernul Republicii Moldova. Până în prezent, în 2008, deja au văzut lumina tiparului încă două lucrări din cadrul acestui program de stat: volumul „*Dinastia Cantemireștilor. Secolele XVII-XVIII*” din colecția de carte „Academica” și „*Эпистолярное наследие Дмитрия Кантемира: жизнь и судьба в письмах и бумагах*” – autor dr. Victor Țvircun.

Alcătuitorii volumului și-au dorit ca să pună la dispoziția cercetătorilor, istoricilor, literaților, profesorilor, studenților și liceenilor, care, în funcție de profilul lor, se interesează de tematica cantemiriană, un instrument de lucru util și cuprinzător și acest obiectiv, credem, le-a reușit cu brio istoricilor chișinăueni.

S-a lucrat, siguramente, cu un imens material bibliografic, cu o mare, un ocean (la dimensiunile noastre) de monografii, studii, materiale documentare, articole publicate în diverse periodice, enciclopedii, dicționare, ediții literare, culturale ș. a. m. d. din mai multe țări europene și dacă trăim în era informațiilor tehnologice avansate, s-a recurs, ca sursă de depistare, și la Internet, prin intermediul căruia au fost receptate informații prețioase la temă din Statele Unite ale Americii, din Franța, Turcia, România, Germania, Rusia. În „Introducere” la bibliografie academicianul Andrei Eșanu, coordonatorul ediției, menționa: „Spre deosebire de alte bibliografii de specialitate editate până în prezent, care se opresc doar la opera și personalitatea lui Dimitrie Cantemir sau Antioh Cantemir-fiul, volumul de față își propune să cuprindă și studii, monografii și materiale care reflectă viața și activitatea sub cele mai diverse planuri a tuturor Cantemireștilor, de viața și activitatea domnilor Moldovei Constantin Cantemir, Antioh Cantemir și Dimitrie Cantemir, a urmașilor acestora pe parcursul sec. XVII - XVIII. De asemenea, s-a încercat de a acumula și a include tot ce este mai reprezentativ

în materie de știință istorică, culturală, teologică, militară, iconografică, heraldică și genealogică despre Cantemirești editate din sec. al XVII-lea până în primul deceniu al sec. al XXI-lea inclusiv”.

Lucrarea este compartimentată în șase capitole, precum urmează:

Capitolul I. Obârșia Cantemireștilor;

Capitolul II. Antioh Cantemir (1670-1724);

Capitolul III. Dimitrie Cantemir (1673-1723);

Capitolul IV. Maria Cantemir (1700-1757);

Capitolul V. Antioh Cantemir (1708/1709/1710-1744);

Capitolul VI. Cantemireștii – urme pe răbojul istoriei.

În cadrul fiecărui capitol sunt detalizate atât informațiile despre fiecare operă a lui Dimitrie și Antioh Cantemir păstrate în manuscrise, cât și edițiile operelor lor și a lucrărilor despre familie care au văzut lumina tiparului în întreaga lume, în număr de cca 4000 de titluri. Pentru a facilita cititorului întâlnirea mai rapidă cu opera cantemiriană, la manuscrise sunt incluse și cotele lor de păstrare în diverse biblioteci, muzee și arhive din numeroase țări. Exemplificăm detalizarea materialului din „Capitolul III. Dimitrie Cantemir (1673-1723)”, care e structurat în felul următor: 1. Viața și activitatea politică; 2. Surse privind viața și activitatea lui Dimitrie Cantemir; 3. Izvoarele scrierilor cantemiriene; 4. Opera lui Dimitrie Cantemir în manuscrise și ediții princeps; 5. Scrierile lui D. Cantemir. Ediții și studii; 6. Dimitrie Cantemir – om de știință; 7. Dimitrie Cantemir – om de cultură; 8. Receptarea operei lui Dimitrie Cantemir în știința și cultura universală; 9. Dimitrie Cantemir în enciclopedii și dicționare; 10. Dimitrie Cantemir în presa periodică; 11. Omagieri, evocări, comemorări.

În „Capitolul I. Obârșia Cantemireștilor” este nominalizat și manuscrisul „*Pomelnicul Mănăstirii Voroneț*” din 1777, care în prezent se păstrează în sectorul Carte Rară și Veche al Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei, în filele căruia sunt date prețioase despre descendenții familiei savantului-enciclopedist: Constantin, Antioh, Smaragda, Dimitrie, Teodor, Macrina, Maria, Ana, Alexandr...

Ediția este înzestrată cu un bogat material ilustrativ care include atât portrete ale protagoniștilor lucrării (Constantin, Antioh-fratele, Dimitrie, Maria, Smaragda-Ecaterina, Antioh-fiul), cât și heraldica acestui vestit neam. Volumul bibliografic este înzestrat cu un indice de autori, traducători, editori și coordonatori ale diverselor ediții descrise în lucrare.

Alcătuitorii, deși nu au cercetat *de visu* materialele incluse în bibliografie, au respectat în mare descrierea bibliografică, eliminând doar punctul și linia de pauză ca elemente ce despart în structura descrierii un element față de celălalt, utilizând doar virgula.

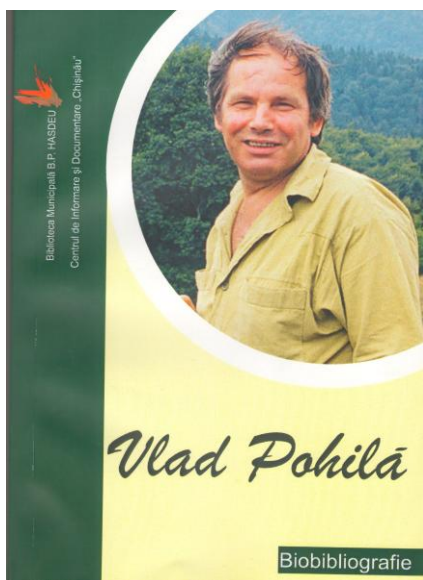
Cantemirologii din Chișinău, în frunte cu academicianul Andrei Eșanu, au realizat acribios, de bună seamă, o lucrare de anvergură, incluzând în bibliografia „*Neamul Cantemireștilor*” tot ce este mai reprezentativ la temă. Și aceasta, la rândul ei, va contribui la elaborarea în viitor de către cei interesați a noi lucrări de certă valoare științifică și artistică, căci mulți vor fi acei ce se vor apleca asupra filei acestui tezaur.

VLAD POHILĂ BIBLIOGRAFIAT

(06 aprilie 1953)

ION ȘPAC

BȘC „Andrei Lupan”

Vlad Pohilă : Biobibliografie / Bibl. Municipală B. P. Hasdeu, Centrul de Informare și Documentare „Chișinău” ; alcăt. : Claudia Tricolici ; ed. îngrijită de Lidia Kulikovski. – Ch. : „Grafema Libris” SRL, 2010. – 288 p. – ISBN 978-9975-52-077-5.

Încă din școală s-a îndrăgostit de carte, a simțit gustul și valoarea cunoștințelor, farmecul comunicării, dar și atracția condeiului. Primele articole le publică la vârsta de 16 ani neîmpliniți, în ziarul raional din Florești („Primele rezultate”. *Drapelul roșu*. 1968. 17 oct.). În anii de studii universitare își publică creațiile în ziarul Universității, în ziarele raionale „*Drapelul roșu*” și „*Calea leninistă*” (Sângerei), după care începe să colaboreze la ziarele republicane: „*Viața satului*”, „*Tinerimea Moldovei*”, „*Literatura și arta*” etc., etc. După absolvirea Facultății de Litere a Universității de Stat din Moldova, urmează la Moscova Cursurile de muzeistică și studiul artelor, lucrează în calitate de ghid și interpret în turism. Ca ziarist se manifestă la mai multe ziare și reviste.

L-am cunoscut cum arată prin anii 1985-1987 pe când își făcea doctoratul la Institutul de Limbă și Literatură al AȘM. Colegii lui îmi povesteau cu mare patos că el este unicul la institut care cunoaște limbile letonă, lituaniană și

mai multe limbi slavone: bulgară, polonă, sârbă etc. Îl cunosc cu adevărat de când își manifestă talentul la editarea „BiblioPolisului” – una dintre cele mai solicitate reviste din domeniul biblioteconomiei, bibliografiei și bibliologiei din Moldova, un periodic ce și-a luat zborul din îngemănarea creativă a două suflete de excepție – Lidia Kulikovski și Vlad Pohilă, personalități apreciate și bine cunoscute în întreaga Țară Românească și departe peste hotarele ei.

Recunosc, cele relatate anterior, dar și multe dintre cele ce se vor rosti în continuare, sunt inspirate din recent apăruta ediție informativă: „Vlad Pohilă: Biobibliografie” – o lucrare de mare valoare.

Este evident că ediția a fost elaborată fără grabă, că putea să bucure cititorii mult mai devreme. Faptul ca atare însă pare-mi-se, este în favoarea protagonistului. Se știe că pe timpul Uniunii Sovietice bibliografierea operei oamenilor de știință, scriitorilor, pictorilor, muzicienilor etc. se practica doar după moartea acestora. Erau niște restricții dintre cele mai dăunătoare. Or, Vlad Pohilă, în acest sens, s-a dovedit a fi un cărturar fericit, iar autoarea (alcătuitoarea?) biobibliografiei – Claudia Tricolici – una norocoasă, căci ei, fiind colegi de breaslă, au avut posibilitatea reală să colaboreze fără niciun fel de restricții. Ea, Claudia, în adresarea sa „Către cititor” (p. 5-7), fiți atenți, aduce la cunoștința potențialilor solicitanți sursele informaționale, după care a depistat truda lui V. Pohilă, enumerând toate izvoarele consultate: „Cronica presei din RSSM”, „Bibliografia Națională a Moldovei” etc. și încheie înșirarea dată cu „arhiva personală a lui Vlad Pohilă” (p. 5) – o sursă de excepție. Și iată această arhivă, ani la rând ignorată, acum este chemată să insuflă cititorilor încredere în valoarea informației. Or această valoare, la drept vorbind, depinde de toate procesele de elaborare a tuturor genurilor și speciilor de bibliografii: depistarea, descrierea, consultarea de visu, sistematizarea documentelor etc., dintre care – depistarea (plenitudinea) și descrierea corectă (respectarea legislației) le socotim primordiale. Și iată, dacă astăzi cititorii au posibilitatea să consulte primele publicații ale lui V. Pohilă, scrise încă pe băncile școlii medii (vezi nr. 24-36), sau să se familiarizeze cu publicațiile acestuia din presa străină (vezi nr. 963-978), cât și cu multe, multe cărți redactate, traduse, îngrijite de V. Pohilă (vezi nr. 1075-1247) și sute de articole, studii, eseuri, recenzii, traduceri etc., etc., semnate de el în presa periodică a întregii Europe, apoi, credem, avem noi, toți cititorii, dreptul să constatăm că multe, multe din aceste posibilități sunt rezultatul colaborării a trei sufletești: Lidia Kulikovski, Claudia Tricolici și Vlad Pohilă. Desigur, aportul fiecăruia din ei este diferit, însă lipsa unuia din ei, putea submina munca tuturor. Un moment specific îl constituie și „Lista de pseudonime ale lui V. Pohilă” (vezi p. 280), fără care „Biobibliografia...” se putea alege cu multe goluri (omiteri).

Aici, la finele acestor constatări, îmi permit să fac și o declarație: Biobibliografia „Vlad Pohlă” este una deosebită, ba chiar și originală, după cum este și însuși protagonistul.

Autoarea C. Tricolici, apreciindu-și la justa valoare posibilitățile realizării programului aprobat a avut curajul să-și permită să includă în lucrarea sa nu doar scrierile bibliografiatului, ci să cuprindă necuprinsul, să înregistreze cea mai mare parte din volumul realizărilor acestuia: redactări, lecturi, stilizări, traduceri etc. Pentru început decizia dată pare cam banală, însă când consulți la concret aceste documente îți dai seama și de valoarea lor. Pentru a ne convinge este logic să consultăm capitolul „Redactor la ziare și reviste” (p. 152-156), de unde putem afla că pe parcursul anilor Vlad a activat în calitate de redactor la ziarele și revistele: „File de Filosofie”, „Glasul Națiunii”, „Limba Română”, „Revistă de lingvistică și știință literară” ș.a. Dar, pentru a pătrunde în esența acestei activități, să descifrăm câtuși de puțin rezultatele muncii doar la unul din ele, la săptămânalul „Mesagerul” (vezi nr. 1271). Întrucât autoarea Bibliografiei a avut grijă de cititori și și-a înzestrat opera cu un aparat auxiliar de nădejde, unde găsim și „Indexul de seriale” (p. 274-277, printre care, la p. 276 și indexul „Mesagerului”), care fixează articolele periodicelor redactate de V. Pohlă. Atragem atenția potențialilor cercetători la eficacitatea și productivitatea muncii redactorului, dar și a autorului. În anii 1996-2000, cât a activat la „Mesagerul”, concomitent cu munca de manageriat și de redactare a textelor el a semnat circa 300 de articole proprii. Iar dacă vom ține cont că Vlad în aceiași ani a mai colaborat și la ziarele „Florile dalbe” și „Țara”, publicându-și în ele, precum și în „Literatura și arta”, „Glasul Națiunii” ș.a. ziare și reviste, diverse scrieri, este greu să-ți imaginezi când dovedea el să le realizeze pe toate !? De altfel, răspunzând la întrebările I. Nechit, Vlad zice: „Muncesc mult, deci supraviețuiesc... Mănânc – de când mă știu – pe apucate...” (p. 227). Aprobând aceste ziceri, din partea noastră, vom adăuga că Vlad, într-adevăr, muncește mult, muncește zi și noapte: ziua cu clienții, iar noaptea – realizându-și ideile. Nu știu doar un detaliu: când se odihnește!? Iar pentru cei curioși voi destăinui un secret: După orele de serviciu, cel puțin de la orele 17 și până la 20-22 să nu-i telefonați acasă, ci la serviciu, la Centrul de Inform. și Doc. „Chișinău”, unde dânsul își pescuiește, probabil, informația necesară.

Ținând cont de detaliile relatate, nu putem să nu ne gândim și la autoarea Biobibliografiei..., cum totuși ea a reușit să elaboreze o lucrare atât de complexă și specifică? „Doar ea a avut la îndemână arhiva bibliografiatului”, - veți spune. Este corect ! Aici se mai cere să adăugăm și faptul că V. Pohlă este un autor forte, un redactor, un lector, un stilizator, un traducător, un consultant etc. și, nu cumva să uităm, – un manager foarte scrupulos, sânguinos și pedant, care nimic nu aruncă la coș, ci, punându-le pe toate la

grămadă le transformă într-o arhivă. Această arhivă este și cea mai valoroasă sursă informațională, care poate garanta plenitudine și calitate. Însă pentru a realiza aceste posibilități se mai cer și alte calități și modalități.

În această situație aș vrea să mai adaug că Vlad Pohilă nu e singurul pedant. Nu e mai puțin scrupuloasă, sânguincioasă și pedantă și autoarea Biobibliografiei..., Claudia Tricolici. Iar îmbinarea a astfel de calități ale acestor colegi de breaslă, energia, marea voință și profundele lor cunoștințe s-au încununat cu un adevărat succes, cu o lucrare de excepție. Felicitările noastre! Ea ar merita, desigur, o analiză minuțioasă, în ansamblu: depistarea, controlul de visu, sistematizarea documentelor, respectarea legislației la descrierea bibliografică etc., etc. Spațiul însă nu ne permite. Dar, la drept vorbind, nici nu este cazul să ne asumăm astfel de scopuri. De aceea ne vom limita doar la niște momente, care, credem, merită un pic de atenție. Este vorba de descrierea bibliografică a documentelor publicate în mai multe surse (ziare, reviste, culegeri etc.). Nu e secret, se mai întâmplă ca același articol să apară în mai multe izvoare, fie în aceeași perioadă sau peste ani de zile. Ori includerea aceluiași material în diferite culegeri etc., etc.

În aceste cazuri, mai ales când același document este publicat și republicat (reeditat) peste ani de zile, este normal, credem, ca fiecare apariție să fie descrisă separat, ca document de sine stătător. Se practică însă și descrieri când la un titlu de articol, monografie etc. urmează două și mai multe surse. Autoarea biobibliografiei „Vlad Pohilă” și-a ales varianta a doua, spre exemplu:

- Când „a” poate fi „o”: [despre scrierea și pronunțarea corectă a numelor proprii din alte limbi] / Vlad Pohilă // Săptămâna. – 1993. – 24 aug. – P. 9; Tineretul Moldovei. – 1933. – Nr. 33 (Sept.). – P. 2; Basarabia. – 1998. – Nr. 1-2. – P. 193-195; Dicționar al greșelilor de limbă. – 1998. – P. 227-231; Ch., 2001. – P. 227-231.

Nu am nimic împotriva acestui model de descriere a documentelor care, în fond, constituie o economie sesizabilă de spațiu. Cu toate acestea, trebuie să se știe că varianta în cauză aduce și unele incomodități în vederea studierii operei bibliografiatului după etape, după ani.

Un alt aspect al lucrării consultate, care ne-a atras atenția, este sistematizarea materialului adunat. Structura ei este una tradițională, dacă ținem cont de statutul instituției care i-a dat naștere. Biobibliografia este alcătuită din trei capitole: 1) „Opera”, 2) „Viața și activitatea” și 3) „Indexuri auxiliare”, toate trei, la rândul lor, fiind alcătuite din mai multe diviziuni. Primul, „Opera”, spre exemplu, enumeră zece paragrafe: „Ediții aparte”, „Publicistică”, „Proza scurtă”, „Traducător”, „Recenzii de Vlad Pohilă” ș.a. (vezi cuprinsul). Fiecare din aceste diviziuni poate servi pentru cititorii cărora le este adresată (ziariștilor, filologilor, profesorilor, studenților și elevilor) ca

temă de cercetare, de elaborare a unei lucrări noi: o compunere, un studiu, o teză de doctor etc. În fond, aceasta este și destinația Biobibliografiei. Sistemul acesta de aranjare a documentelor este cel mai potrivit pentru contingentul respectiv de cititori. Anume din aceste considerente, dar, probabil, ținând cont și de etatea protagonistului, elaboratoarea sursei consultate nu a îndrăznit să-și adreseze (recomande) truda sa și oamenilor de știință, să-i îndemne la studierea operei lui în ansamblu. Spun toate acestea pentru că, într-adevăr, opera ce ne stă în față, prin volumul și valoarea sa, constituie o sursă informațională de excepție, iar persoana bibliografiată e una remarcabilă, vrednică de noi și noi scrieri. Dar și aprecieri. Cunoscându-i capacitățile, avântul și nărvul, sesizându-i rezultatele muncii Dsale de zi la zi, nu-mi vine greu să întrezăresc că peste câțiva ani aportul omului de creație cu numele Pohilă în domeniile lingvisticii, publicisticii, bibliologiei și științei în genere va crește enorm și el, acest aport va mobiliza autorii și editorii la pregătirea și editarea unei noi ediții, revăzute și întregite... Dar despre asta ceva mai la vale.

Despre opera cărturarului Vlad Pohilă s-ar mai putea vorbi mult și argumentat, dar să nu uităm și de capitolul „Viața și activitatea”. Aici cititorii, în special doritorii de a scrie despre el, sunt îndemnați să nu se limiteze la consultarea cuprinsului Biobibliografiei..., ci să răsfoiască pagină cu pagină, să fixeze autorii și titlurile fiecărui document, să nu ignoreze nici publicațiile în limbile străine și nici resursele electronice. Interes deosebit prezintă interviurile și dialogurile Vladiene cu autori din diferite țări: Letonia, Lituania, Estonia, România, Franța, Ucraina etc.

Și dacă din sursele semnalate anterior veți găsi doar adresa (izvorul) documentului solicitat – nu vă descurajați. Deschideți cartea din față la pagina 224 și consultați paragraful „Confesiuni (În loc de autobiografie)” cu titlul fascinant „Nu mă mai satur de frumusețea și bogăția limbii române...”. Vă asigur că-veți găsi aici răspunsuri la multe întrebări legate de viața și activitatea cărturarului, și mai ales despre secretele cunoașterii limbilor străine, unul dintre care este următorul: „... nu vei învăța ușor și nu vei utiliza eficient nici un grai străin dacă nu-l cunoști pe cel matern” (p. 225).

Am accentuat atenția asupra „Confesiuniilor...” cu speranța că cititorul va depista (va observa) și celelalte referințe, adresate protagonistului, și principalul, că ele sunt scrise din suflet, cu sinceritate. Îndeosebi mi-au plăcut spusele L. Kulikovski: „Cum să ni-l închipuim, exprimându-ne în termeni simpli, pe Vlad Pohilă? Îl știm de om onest, curajos, muncitor, sincer, înțelept, sfătos și patriot irecuzabil...”. Și, observați, scrie o manageră, care știe foarte bine să-și mobilizeze colectivul, subalternii. Cu aceeași simpatie și cu deosebit talent sunt scrise și următoarele mărturisiri, eseuri, referințe: „De ce mi-e drag Vlad Pohilă”, „Un învățător al cetății”, „Vlad Pohilă – omul din

altarul cărții”, semnate, respectiv, de Grigore Vieru, Ninela Caranfil și Efim Josanu. Nu veți regreta, citindu-le și pe celelalte articole și mai cu seamă versurile consacrate Omului cărții.

Drag cititorule! Am scris rândurile de față cu gândul la Dumneavoastră, dorind să vă înlesnesc, câtuși de puțin, depistarea documentelor care au farmecul de a provoca, de a trezi spiritul de creație. În acest sens, Vă rog mult, să nu neglijați și ultimul compartiment al Biobibliografiei... „Indexuri auxiliare”, care constituie, de fapt, cheile fermecate de la rezervorul (recipientul) de informație. Cu ajutorul acestor chei, cu ușurință vei afla (descoperi) ce a scris V. Pohilă în genere sau la tema solicitată, care sunt personalitățile apreciate de el, sau care sunt ziarele, revistele, culegerile, în care și-a publicat el scrierile sale și, ceea ce deloc nu e secundar, vei afla cum, cu ce pseudonime își semnează Vlad Pohilă multe din documentele sale etc., etc.

Așadar, știind deja, fie și în linii generale, structura Biobibliografiei... și posibilitățile ei informaționale, observându-i productivitatea muncii acestui cărturar neobosit, mai ales din ultimii ani, este logic să orientăm toți doritorii să nu se sfiască, să consume aceste bunuri ale cunoașterii, ca ei să nu se limiteze doar la sursa dată, ci regulat să consulte presa periodică preferată (și nu doar) a protagonistului („BiblioPolis”, „Calendar Național”, „Lit. și arta” ș.a.), unde el își publică regulat scrierile. Paradoxal, dar deja azi, octombrie 2010, în sursa comentată lipsesc circa 60 de articole și studii, publicate după încetarea selectării materialului bibliografic (octombrie 2009), (p. 7) – aceasta este cifra medie a scrierilor sale publicate pe parcursul anului 2008 (vezi nr. 872-928), fără a ține cont de scrierile din presa străină, de republicări, reeditări, stilizări, traduceri etc. (vezi nr. 1217-1238) ș.a. documente.

Mai mult, și autoarei C. Tricolici i-ași sugera să țină cont de amănuntele relatate și, deja azi, repet, să-și proiecteze o nouă ediție a biobibliografiei „Vlad Pohilă”. Vă îndemn, mult stimată Claudia Tricolici, să continuați lucrările de selectare, ba chiar și de resistemizare..., pentru că ediția prezentată este adresată totuși cititorilor bibliotecilor publice. Către următoarele jubilee Vlad are tot dreptul la o Biobibliografie... științifică, adică pe prim-plan să fie pusă personalitatea Domniei sale. Or, el, acest Om, prin ceea ce a realizat deja, dar și prin ceea ce mai continuă să facă zi și noapte, merită să figureze în rândul savanților. Vlad Pohilă este un savant afirmat, ce e drept, nu prin titluri, ci prin opera sa, prin realizările sale – realizări care se cer bibliografiate cât mai complet, cât mai amplu.

Pentru a ține cont de propunerile exprimate se impune necesitatea continuării lucrărilor de selectare, descriere etc. a documentelor, apărute după octombrie 2009 și până la data respectivă, să zicem, până în aprilie 2013 sau

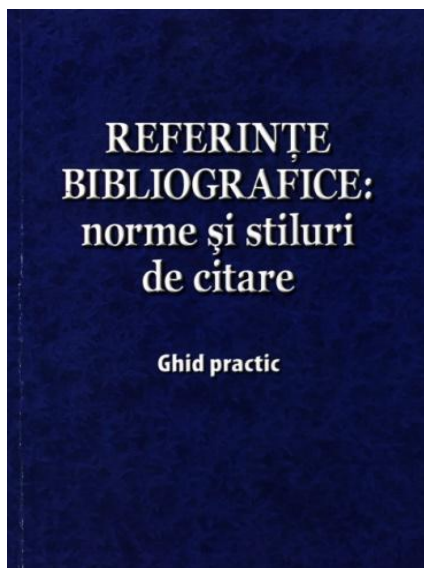
2018. Iar când a sosit momentul potrivit, când vor apărea și posibilitățile de editare, va fi și următorul pas, de a elabora, repet, râvnita a doua ediție cu o nouă structură, având la bază sistemul cronologic direct, după ani, și fără a diviza materialul bibliografic în diversele paragrafe: „Publicistică”, „Proză scurtă”, „Traducător”, „Recenzii...”, „Interviuri” etc., pentru ca cercetătorul să poată pătrunde în evoluția procesului de creație: care au fost perioadele cele mai favorabile (productive) sau mai puțin favorabile. Toate celelalte aspecte: temele de creație, titlurile scrierilor, precum și paragrafele enumerate pot fi redate (oglundite, comunicate) în formă de „Indexuri auxiliare”: „De nume”, „De titluri”, „De materii” etc.

Acestea fiind spuse, Vă doresc sănătate și voie bună, succese și frumoase realizări. Aștept cu nerăbdare ediția a doua, revăzută și completată.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE: NORME ȘI STILURI DE CITARE

JANNA NIKOLAEVA

BȘC „Andrei Lupan”

Referințe bibliografice: norme și stiluri de citare : Ghid practic / alcăt. : Janna Nikolaeva, Lidia Zasavițchi ; coord. șt. : Aurelia Hanganu ; Acad. de Științe a Moldovei, Bibl. Șt. Centrală „Andrei Lupan”, Inst. Publică „Enciclopedia Moldovei”. – Ch. : „Cu drag” SRL, 2010. – 108 p. – Bibliogr.: p. 100-101 (16 tit.). – ISBN 978-9975-4145-3-1.

În data de 18 noiembrie 2010, la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a avut loc evenimentul de lansare a ghidului practic *Referințe bibliografice: norme și stiluri de citare*. Cartea este disponibilă în format electronic pe: <http://amlib.info/?lng=2&action=show&cat=132>.

Scopul prezentului Ghid este de a furniza colaboratorilor științifici, doctoranzilor, masteranzilor, studenților îndrumări pentru redactarea referințelor bibliografice, de a ajuta pe autorul-cercetător să alcătuiască în mod corect citările și referințele bibliografice.

Este cunoscut faptul că orice lucrare științifică se bazează pe anumite rezultate obținute anterior, de aceea publicațiile științifice conțin citări și referințe bibliografice care confirmă documentar cunoașterea acestor rezultate. Citările și referințele bibliografice sunt componente obligatorii pentru orice lucrare științifică.

În prima parte a Ghidului sunt prezentate informații despre normele de alcătuire a referințelor bibliografice în conformitate cu standardul SM SR ISO 690:2005 *Referințe bibliografice. Conținut, formă și structură*, aplicabil pe teritoriul Republicii Moldova. ISO 690 este destinat **autorilor** și **editorilor** pentru stabilirea listelor de referințe bibliografice în lucrările științifice. Standardul precizează elementele care trebuie să fie incluse în referințele bibliografice și ordinea în care acestea urmează a fi prezentate. În Ghid sunt descrise detaliat elementele principale ale referinței bibliografice: ordinea, punctuația și grafia, sunt reflectate metodele de asigurare a corespondenței între citare și referința bibliografică a documentului. Exemple de referințe bibliografice sunt preluate din diferite genuri de publicații, editate în ultimii ani: monografii, culegeri, reviste, materialele conferințelor, autoreferate, brevete de invenții, documente electronice. De asemenea, pentru a simplifica implementarea prevederilor standardului ISO 690, Ghidul oferă în formă schematică modele de descriere a documentelor.

La 15 iunie 2010 a apărut ediția a 3-a a Standardului Internațional ISO 690. *Information and documentation. Guidelines for bibliographic references and citations to information resources*. Prin urmare, în acest Ghid au fost incluse și mostre ale referințelor bibliografice conform standardului ISO 690:2010, pentru a arăta diferența dintre noul standard și cel anterior.

Ghidul prezintă și mostre de descriere bibliografică în conformitate cu standardul interstatal GOST 7.1-2003 *Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления*. Standardul respectiv **nu se aplică la referințele bibliografice** și este destinat specialiștilor din domeniul biblioteconomiei. Cerințele acestui Standard sunt aplicate la elaborarea bibliografiilor naționale, tematice, biobibliografiilor.

Ghidul practic *Referințe bibliografice: norme și stiluri de citare* oferă cercetătorilor științifici modele de referințe bibliografice pentru prezentarea publicațiilor în rapoartele anuale ale institutelor din cadrul Academiei de Științe a Moldovei, precum și pentru *Lista lucrărilor științifice publicate și a*

titlurilor de protecție obținute de comunitatea științifică din Republica Moldova, care se editează anual.

Partea a doua a Ghidului descrie principiile de redactare a referințelor bibliografice, cu exemple multiple, în conformitate cu diferite stiluri de citare bibliografică acceptate pe plan internațional cum ar fi ACS (American Chemical Society), AMA (American Medical Association), APA (American Psychological Association), Chicago și Turabian, CSE (Council of Science Editors), MLA (Modern Language Association), Vancouver.

Instrucțiuni detaliate pas cu pas privind utilizarea a redactorului de procesare a textelor *Microsoft Office Word 2007* sunt oferite în partea a treia a Ghidului. Procesorul de texte *Microsoft Office Word 2007* pune la dispoziția utilizatorului o serie de instrumente menite a-l asista în realizarea unei lucrări complete și competente, precum notele de subsol sau de final, marcarea citărilor și a referințelor bibliografice.

De asemenea, ghidul include trei anexe. *Anexa A* cuprinde lista standardelor referitoare la biblioteconomie, informare și documentare. *Anexa B* informează despre codurile internaționale pentru publicații: Număr Internațional Standard al Cărții (ISBN), Număr Internațional Standard al Publicațiilor Seriale (ISSN), Obiect Digital de Identificare (DOI). *Anexa C* conține un glosar de termeni din domeniul biblioteconomiei și științei informării.

Ghidul *Referințe bibliografice: norme și stiluri de citare* este destinat cercetătorilor științifici, doctoranzilor, masteranzilor, studenților interesați de cunoașterea cerințelor naționale și internaționale de descriere și identificare a referințelor bibliografice în monografii, teze, articole.

POMELNICUL MĂNĂSTIRII VORONEȚ

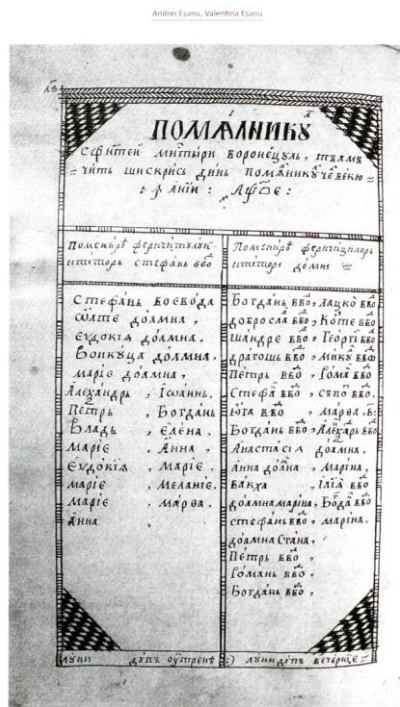
ANA BRĂIESCU

BȘC „Andrei Lupan”

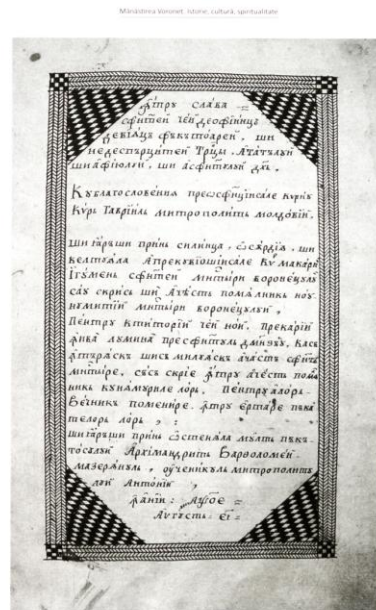
Știința istorică are la îndemână nu numai documente, letopisețe, inscripții pe cărți, pisanii pe zidurile bisericii, materiale arheologice și istorice ci și pomelnice, care au o mare însemnătate mai ales pentru istoria medievală. Orice locaș sfânt, îndeosebi o ctitorie domnească, neapărat deținea un Pomelnic. Un asemenea Pomelnic despre care mult timp nu se știa nimic în știința a avut și mănăstirea Voroneț. În anul 1875, Vartolomei în condica mănăstirii Voroneț pomenește de existența Pomelnicului cel vechi. Nu se cunoaște cu exactitate nici data nașterii, nici

data morții lui Vartolomei. Cu toate că a fost publicat un document din care reiese că autorul s-ar fi născut pe la 1720. [1, p. 128]. Pomelnicul Voronețului a fost indicat în publicațiile fostei directoare a BȘC, Lidia Guțul, și ale Claudiei Slutu, șefa sectorului Carte Rară și Veche a aceleiași biblioteci [2-3]. Cu toate că acest Pomelnic are o vechime de 3 decenii, n-a atras atenția cercetătorilor din cauza titlului de „Molitvenic” (Carte de rugăciuni) al codicelui. Ștampilele aplicate pe copertă ne dovedesc că acest pomelnic a ajuns în colecțiile bibliotecii înainte de 1954. Se presupune că Pomelnicul ar fi ajuns în colecția bibliotecii postbelice. Atunci când câțiva intelectuali din Chișinău au adunat cărți din bibliotecile particulare ale Basarabiei, ale unor refugiați peste Prut sau deportați, formând nucleul bibliotecii academice. Codicile se păstrează la cota 28 756 în sectorul Carte Rară și Veche a Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan”.

Reprezintă o carte manuscrisă tradusă, în 1775, de pe originalul slavon de arhimandritul Vartolomei și a continuat până în 1828. Are următorii parametri: hârtie în 2, dimensiunile 34 x 21 cm, copertă inițială în scândură,

acoperită cu piele, imprimată cu figuri florale. Pielea în partea interioară a copertii de culoare roșu-închis. Urme a două cataramae, dintre care s-a păstrat doar o închizătoare (cea de sus). Manuscrisul românesc cu caractere chirilice are 157 de pagini numerotate cu litere chirilice plus 3 nenumerotate, alcătuit din 10 caiete a câte 8 foi. Câmpul fiecărei pagini este delimitat de copist printr-un patruleter dreptunghiular și împărțit în două sau trei coloane. Ornamente cu figuri simple geometrice, în cerneală neagră la paginile a(1), s(6), ls(36), a(1,,). Pe primele 70 pagini, uzate, se văd urme și pete ale picăturilor de ceară de la lumânări, ceea ce arată citirea lor frecventă. Manuscrisul e în starea bună, puțin contaminat de carii [4].

Cuprinsul Pomelnicului: Pomelnicul cel vechi, scris în anul 1488, Predislovie și Cuvânt de învățătură a egumenului Macarie, Slujba Parastaselor, Pomelnicul cel mare (de la jertvenic, pentru pomenirea fericitorilor ctitori și a tuturor pravoslavnicilor creștini) și Pomelnicul nou, (pentru ctitorii cei noi) și Pomenirea a tuturor domnilor din „Letopisețul Moldovei”.

Referințe bibliografice:

1. EȘANU, Andrei; EȘANU, Valentina. *Mănăstirea Voroneț: Istorie, Cultură, Spiritualitate*. Chișinău: Pontos, 2010, p. 123-193.
2. ГУЦУЛ, Л.А.; СЛУТУ, К.Я. Молдавские рукописи в фондах Центральной Научной Библиотеки Академии Наук Молдавской ССР. In: *Формирование книжных фондов*. Москва, 1982, с. 80-83.
3. ГУЦУЛ, Л.А.; КЛЕЙМАН, Р.Я. К вопросу о составе фондов старейших монастырских и светских библиотек Молдовы (на материалах Центральной Научной Библиотеки Академии Наук Молдавской ССР). In: *Из истории библиотечного дела и библиографии*. Москва, 1978, с. 41-44.
4. PELIN, Valentina. Relatări despre Ștefan cel Mare în Pomelnicul de la Voroneț. *Revista de Istorie a Moldovei*. 2004, nr. 3, 27-30.

**NOI PARTENERI ÎN RELAȚIILE DE SCHIMB
INTERNAȚIONAL DE PUBLICAȚII LA BȘC „ANDREI
LUPAN” A ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI**

RODICA COSTAȘ

BȘC „Andrei Lupan”

Schimbul internațional de publicații de la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei constituie unul din aspectele de cooperare științifică și culturală internațională, contribuind la circulația liberă de idei și de informații științifice între instituțiile diferitor țări.

Datorită integrării rapide a tehnologiilor moderne și avansate, informaționale și de comunicație, se impune și mai mult îmbunătățirea politicii de schimb internațional de publicații prin extinderea relațiilor cu instituțiile științifice, de cercetare, academii, edituri etc., care sunt interesate de schimbul de informație științifică. Noile tehnologii de comunicare a informațiilor ne permit transmiterea și primirea instantanee a ofertelor de schimb, precum și soluționarea rapidă a problemelor ivite în relațiile cu partenerii.

Deoarece nu toate publicațiile sunt oferite în versiune electronică, pe de o parte, și este greu de imaginat o bibliotecă fără colecții de cărți și periodice în versiune tipărită, pe de altă parte, importanța schimbului internațional de publicații de la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei capătă o importanță și mai mare în circulația valorilor culturale și științifice între țări.

Astfel, în anul 2010, numărul partenerilor cu care biblioteca întreține relații de schimb s-a mărit cu 6 și anume:

1. Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, România
2. Universitatea de Nord Baia Mare, România
3. Universitatea din Craiova, România
4. Universitatea din Petroșani, România
5. Muzeul Municipal Sebeș, România.
6. Universitatea Autonomă din Barcelona, Spania

Ca rezultat al stabilirii relațiilor de schimb cu acești parteneri, Biblioteca va beneficia de următoarele publicații periodice:

Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, România

Intrare	Expediere
Cultural Perspectives	Akademios
Modelling and Optimization in the Mechanics Building Field	Электронная Обработка Материалов
Scientific Studies and Research Ser. Mathematics and Informatics	Computer Science Journal of Mathematics
Studii și Cercetări Științifice Ser. Chimie și Inginerie Chimică, Biotehnologii, Industrie Alimentară	Chemistry Journal of Moldova
Studii și Cercetări Științifice Ser. Filologie	Metaliteratura Revista de Lingvistică și Știință Literară

Universitatea de Nord Baia Mare, România

Intrare	Expediere
Buletin Științific Fasc. Filologie	Metaliteratura Revista de Lingvistică și Știință Literară

Universitatea din Craiova, România

Intrare	Expediere
Analele Universității din Craiova Seria : Științe filologice :	Metaliteratura
- Langues et litterature romanes	Revista de Lingvistică și Știință Literară
- Lingvistica	
- Limbi străine aplicate	
- Limbi și literaturi clasice	
- Literatura română, universală și comparată	
Analele Universității din Craiova Seria: Istorie	Revista de Istorie a Moldovei
Analele Universității din Craiova Seria: Inginerie electrică	Электронная Обработка Материалов
Annals of the University of Craiova Series: Automation, Computers, Electronics and Mechatronics	Computer Science Journal of Moldova

Annals of the University of Craiova Series: Chemistry	Chemistry Journal of Moldova
Annals of the University of Craiova Series: Philology-English	
Management and Marketing	
RTE – Revista Tinerilor Economiști	

Universitatea din Petroșani, România

Intrare	Expediere
Annals of the University of Petrosani Series: Economics	Buletinul AȘM. Matematica
Annals of the University of Petrosani Series: Electrical Engineering	Электронная Обработка Материалов
Transylvanian Journal of Mathematics and Mechanics	Computer Science Journal of Moldova

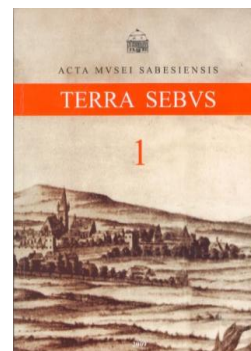
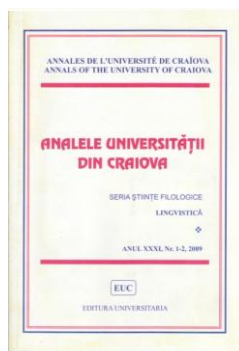
Muzeul Municipal Sebeș, România

Intrare	Expediere
Terra Sebus. Anuarul Muzeului Municipal Sebeș	Revista Arheologică

Universitatea Autonomă din Barcelona, Spania

Intrare	Expediere
Publicacions Matematiques	Computer Science Journal of Moldova

Prin organizarea corectă a schimbului de publicații și prin funcționarea lui eficientă vom căuta să satisfacem și în continuare interesul utilizatorilor bibliotecii pentru cărți și seriale din diverse domenii ale cunoașterii umane.

PERLELE COLECȚIEI NOI

PELAGHEIA POPESCU, ANA ENEA

BȘC „Andrei Lupan”

Astăzi, accesul la cartea de valoare este liber și nelimitat, precum nelimitată este și diversitatea cerințelor și a informației puse la dispoziția utilizatorului de către biblioteci. Noi, bibliotecarii, încercăm să intuim din timp schimbările sociale ce au loc în comunitate, evenimentele cu rezonanță, pentru a anticipa cerințele de lectură, trebuie să fim permanent pregătiți de a răspunde cerințelor informaționale cu oferta corespunzătoare.

Serviciul „Organizarea și Comunicarea Colecțiilor” al Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” ține la vizor cerințele utilizatorilor, astfel, în funcție de posibilități, continuă să-și completeze fondul de carte cu documentele solicitate.

Colecțiile primite recent în serviciul menționat mai sus îmbogățesc fondul de carte al BȘC „Andrei Lupan” a AȘM cu 208 documente, inclusiv 6 teze, reunind într-un ansamblu armonios majoritatea domeniilor din cadrul științelor socioumane, ce prezintă interes pentru toate categoriile de cititori.

În continuare vom încerca să realizăm o scurtă incursiune în sfera cărților noi primite în fondul bibliotecii.

Un interes deosebit pentru utilizatori prezintă colecția din domeniul filosofiei. Filosofia este o componentă a culturii, a vieții spirituale, alături de știința literaturii, artă, religie, formând viața societății. Ea se află în interrelații cu celelalte componente, dar nu se confundă cu niciuna dintre ele. Încă din sec. V î.Hr. Platon spunea că filosofia este cel mai frumos dar pe care l-au dat zeii oamenilor. Astfel, spre atenția cititorilor împătimiți de domeniul dat sunt următoarele cărți: *„Românismul. Catehismul unei noi spiritualități”*; *„Democrație și libertate – Ideal și Realitate”*; *„Comunicarea societală și relații publice în perioada de criză”*; *„Femeile pot reuși” etc.*

Impresionează plăcut culegerea de cărți din domeniul literaturii, ce cuprinde opere ale scriitorilor literaturii universale și, pentru că orice cultură străină trebuie înțeleasă pornind de la limba maternă, îndemnăm cititorii să cunoască și operele literaturii naționale: *„Vârstele Criticii”* (I. Baldea); *„Simbolismul Românesc”* (I. Bălu, M. Iancu); *„Investigații mateice”* (I. Vianu); *„Despre locuri și locuire”* (I. Petraș); *„Chei pentru labirint”* (V. Răileanu); *„Mihail Dolgan: Polifonismul Creativității” etc.*

Nu rămâne în umbră nici arsenalul de culegeri educațional-pedagogice, ce ne atrage atenția prin tematica fiecărei cărți, prin obiectivele propuse, spre a ne cultiva valorile supreme ale omenirii. Printre ele se numără: *„Cum să*

comunicăm fără bariere”; „Pedagogii de vocație”; „O psihologie a educației”; „Copilul meu e singur acasă”; „Creativitate și inovare în educație”; „Analele Științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova” etc.

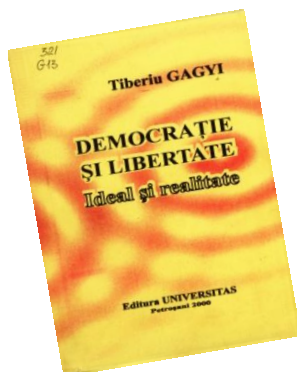
Un număr considerabil de documente constituie domeniile istoriei, în care se consemnează evenimente, personalități marcante, obiceiuri și tradiții din toate timpurile: *„Constantin Mimi – Viața consacrată Basarabiei”; „Cenzura sinodală și cartea religioasă în Basarabia 1812-1918”; „Îmbătrânirea populației în Republica Moldova: consecințe economice și sociale”; „7 aprilie 2009. Afară din întineric”; „Istoria satului și mănăstirii Frumoasa”; „Partea lor de adevăr” etc.*

Colecția bibliotecii a fost completată cu literatură și din alte domenii: etică; sport; economie; drept; artă; religie, lingvistică.

Descrierea, deși schițată, este un prim pas spre a vă trezi curiozitatea, deoarece omul tinde mereu spre a-și lărgi orizontul cunoștințelor și cum ar fi posibil aceasta dacă nu prin intermediul lecturii, astfel cartea deține înțietatea în ierarhia cunoașterii, ea va rămâne întotdeauna ospăț al gândurilor la care oricine e poftit.

Rădulescu-Motru, C. *Românismul. Catehismul unei noi spiritualități* / C. Rădulescu-Motru. – București: Semne, 2008. – 215 p.

Apărarea militară, munca agricolă și industrială, pregătirea culturală prin școală și biserică, starea sanitară a satelor și orașelor; toate activitățile pe care se întemeiază organizarea unei națiuni, nu se poate duce la un bun sfârșit decât prin scoaterea și punerea în valoare a însușirilor care dotează membrii națiunii. Acestea sunt convingerile pe care cartea de față ține să le răspândească la publicul românesc .

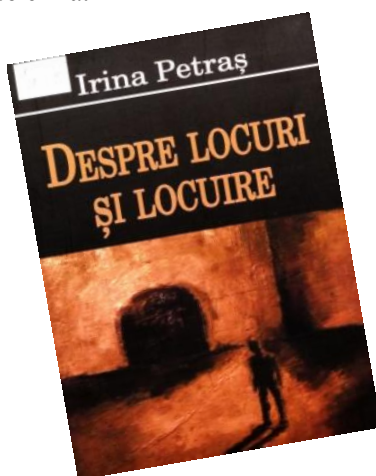
Gagy, T. *Democrație și libertate. Ideal și realitate* / T. Gagy. – Petroșani: UNIVERSITAS, 2000. – 125 p.

Tema căreia e consacrată lucrarea de față este pe cât de actuală, pe atât de complexă și vine să demonstreze în mod argumentat frazeologia despre „democrație socialistă” și reducerea libertății individuale de dragul așa-zisei libertăți

colective.

Andronic, L. *Comunicare societală și relații publice în perioadă de criză* / L. Andronic, A. Zavadschi. – Ch.: CEP USM, 2010. – 203 p.

Scopul acestei lucrări este de a-i familiariza pe viitorii specialiști cu noțiunile de criză și manifestările ei, de comunicare ca generator și soluție de criză, de relații publice ca funcție anticriză, de management, strategii și tehnici de comunicare în situații de criză.

Petraș, I. *Despre locuri și locuire* / I. Petraș. – București: Editura Fundației Culturale Ideea Europeană, 2005. – 202 p.

Toate au pe lumea asta un loc. Despre locuri și timpuri în fărâme, despre simțuri, parfumuri și mici sentimente cețoase ce nasc întrebări și oferă răspunsuri – te fac să fii **tu**. Cartea de față cuprinde două secțiuni. Prima scrie despre loc/spațiu și timp, iar cea de-a doua selectează câteva apariții ale locului în literatura română.

Mihail Dolgan: *Polifonismul creativității (Conștiința civică și estetică a poeziei)* / Acad. de Științe a Moldovei. Inst. de Filologie. – Ch.: S. n., 2010. – 538 p.

Capodopera dată este consacrată marelui academician – Mihail Dolgan, venind să slăvească personalitatea acestuia atât în aspect analitic, cât și didactic, de asemenea sunt relatate studii sintetizatoare asupra savanului. Cartea propune și alte modalități de valorizare a autorului; sunt exprimate diverse aprecieri din partea personalităților din lumea literară.

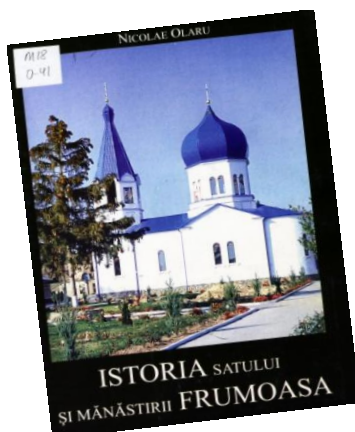

Creativitate și Inovare în Educație : Simpoz. Intern. – Buzău, 2009. – 287 p.

Această lucrare este destinată profesorilor care doresc să împărtășească ideile și experiența lor în domeniul educației. Lucrarea captivează prin articolele profesorilor de peste Prut, dar și ale celor din școlile Europei, prezentate la Simpozionul Internațional unde și-au împărtășit ideile în domeniul educației.

Analele științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova. – Ch., 2010. – 515 p.

Prezentul volum însumează articole științifice ale profesorilor și colaboratorilor de la Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova și sunt consacrate diverselor aspecte și domenii de investigare, printre care se remarcă: merceologie, comerț, marketing, finanțe, management etc.

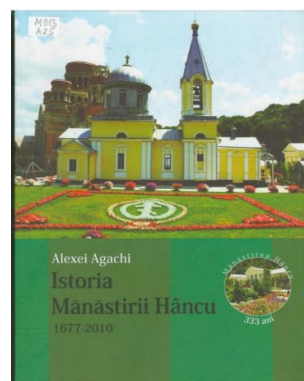
Olaru, N. *Istoria satului și mănăstirii Frumoasa* / N. Olaru. – Ch.: Iulian, 2010. – 49 p.

Această carte intrigă prin informații privind originea numelui satului Frumoasa, captivează prin evenimente despre întemeierea satului și mănăstirii, organizarea vieții monahale. Relatează și despre reforma agrară și constituirea satului Frumoasa, evoluția acestuia sub aspect economic,

social, tradițiile, cultura caracteristică acestui sat.

Agachi, A. *Istoria Mănăstirii Hâncu (1677-2010)* / A. Agachi. – Chișinău: Pontos, 2010. – 245 p.

Acest studiu monografic se bazează pe documentele de arhivă și literatura de specialitate, venind să capteze atenția cititorilor asupra istoriei Mănăstirii Hâncu de la fondare până în zilele noastre. Cu toate că procesul de elaborare a studiului dat a

întâmpinat diverse dificultăți, totuși ampla și valoroasă lucrare a avut șansa să vadă lumina tiparului, astfel contribuind la păstrarea și perpetuarea frumoaselor tradiții spirituale seculare ale poporului român.

Betea, L. *Partea lor de adevăr. Alexandru Bârlădeanu despre Dej, Ceaușescu și Iliescu: Convorbiri; Maurer și lumea de ieri. Mărturii despre stalinizarea României; Convorbiri neterminate cu Corneliu Mănescu* / L. Betea. – București: Compania, 2008. – 632 p.

Ediția reunește convorbirile înregistrate și redactate pe parcursul a nouă ani cu trei dintre foștii lideri comuniști ai României. Prin micile istorii ale biografiei lor, ei sunt reprezentativi pentru înțelegerea marii istorii a secolului precedent: consecințele celui de-al Doilea Război Mondial, instaurarea regimului stalinist, politica „războiului rece”, „noul curs românesc”, prăbușirea comunismului și inițierea „tranziției”.

Paladi, Gh. *Îmbătrânirea populației în Republica Moldova: consecințe economice și sociale* / Gh. Paladi, O. Gagauz, O. Penina. – Ch.: Policolor SRL, 2009. – 204 p.

Lucrarea prezintă, în baza datelor statistice și empirice, evoluția structurii populației Republicii Moldova, situația caracteristică perioadei actuale. Se analizează factorii ce influențează schimbările în structura populației.

Se adresează specialiștilor din organele de resort, cercetătorilor științifici, studenților și tuturor celor interesați de problematica dată.

Ciobanu, C. *Constantin Mimi: Viață consacrată Basarabiei* / C. Ciobanu, M. Godorozea, M. Ursu. – Ch.: „Cartdidact”, 2009. – 161 p.

Studiul schițează, prin intermediul unei minuțioase documentări și al unei laborioase analize, „fenomenul complex

Constantin Mimi”, mai cu seamă din perspectiva bifurcației om de afaceri-persoană publică sau activitate economică-moralitate.

Danilov, M. *Cenzura sinodală și cartea religioasă în Basarabia 1812-1918 (între tradiție și politica țaristă)* / M. Danilov. – Ch.: „Bons Offices”, 2007. – 263 p.

În centrul studiului monografic de față se află fenomenul cărții religioase în Basarabia, expunându-se un amplu tablou al culturii și spiritualității basarabene. În totalitatea ei, lucrarea aduce multă noutate și o viziune mai largă asupra vieții culturale și spirituale a unei populații rupte de vechile sale

centre culturale, dar capabilă de rezistență, de transmitere din generație în generație a vechii culturi a cărții.

Filologia modernă: realizări și perspective în context european. – Ch., 2009. – 311 p.

Volumul cuprinde materialele colocviului internațional *Filologia modernă*, cu genericul *Semiotica și hermeneutica textului*. Datorită faptului că problema sintezei dintre semiotică și hermeneutică este o provocare a postmodernității, ea devine o preocupare a mai multor specialiști atât

autohtoni cât și străini, cum ar fi: prof. I. Narița (Universitatea de Vest din Timișoara); dr. Odette Arhip (Universitatea „Petre Andrei” din Iași); dr. V. Dorogan (USM); dr. A. Hanganu (AȘM); dr. hab. M. Gabinschi (AȘM) etc.

Prin valoare științifică a lucrărilor prezentate în acest volum, se demonstrează faptul că cele două aspecte – semiotica și hermeneutica – sunt indisolubile și inerente oricărui act de comunicare și naturii intrinseci a cuvântului.

Charles Langbridge Morgan spunea „O carte este singurul loc în care poți examina un gând plătând fără să îl distrugi, sau poți explora o idee controversată fără să îți fie teamă că îți va

exploda în față – unul din cele câteva refugii unde mintea unui om poate avea parte atât de provocare, cât și de intimitate”.

În concluzie, putem menționa că fondul bibliotecii este în continuă completare și se bucură de circuit intens printre utilizatorii ei.